

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עו'מי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מונקדת ומפסקת

פרשת מקץ תשפ"ד

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

4801 11th Ave,
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

32 Dolson Road
Monsey NY 10952
347.733.7551

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגטאון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

בבא קמא. שור שנגח – פרק רביעי דף לח עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)"

מואב ובכראשית דף סוף פרשת רוצא וכשעלה דוד יואב אל ארם והרים את ארם וזכה
פגע במואבים ובקש לאבדם והביאו לו אסטרקלות שלקחם אל חצר את מואב והשיב שדה הם
פירצו גדר החילה דכתיב וישלח מלאכים אל בלעם בן בעור משמע שמתוה שעה התורה
והיחזר ירי ד'הויחא בעלמא השיב וקרא דשופטים ושלחם עולון מלך מואב והיה לו להביא
אלא שמן התורה היה רוצא ופירש ר' יואב אל ארם והרים את ארם וזכה

מואבים ענפון לא פל שפון אמר לו הקב"ה לא
בשעלתה על דעתך עלתה על דעתי שתי פרידות
טובות יש לי להוציא מהן רות המואביה ונעמה
העמונית והלא דברים ק"ו ומה בשביל שתי פרידות
טובות הם הקב"ה על ב' אמותיה ואלו לא התריבן
בהו רבי אם שפרה היא ורביה היא לצאת מכה
דבר טוב על אהת פמה וכמה דתהו חיה אמר רבי
חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אין הקב"ה מקפח שכן
פל בריה אפילו שכן שיחה נאה דאילו בכניה
דקאמרה מואב אמר לו הקב"ה למשה אל תצר את
מואב ואל תתגר במ מלחמה מלחמה הוא דלא הא
אנגריא עבד בהו צעירה דקאמרה בן עמי איל
הקב"ה למשה וקרבת מול בני עמואל הצורים ואל
תתגר במ כלל דאפילו אנגריא לא תעביד בהו ואמר
ר' חייא בר אבא אמר ר' יהושע בן קרחה לעולם
יקדים אדם לרבה מצוה שבשביל ללה אחת
שקממתה דכניה לצעירה קממתה ארבע דורות
לשרא עובר יש וודו ושלמה ואילו צעירה על
רובעם דכתיב ושם אמו נעמה העמונית ת"ר שור
של ישראל שנגח שור של כותי פטור ושל כותי שנגח
שור של ישראל הם משלם חצי נוק ומועד משלם נוק
שלם ר"מ ואמר שור של ישראל שנגח שור של כותי
פטור ושל כותי שנגח שור של ישראל בין הם בין
מועד משלם נוק שלם למתרא דסבר ר"מ פותים גרי
אירות הן ורמינתי פל הכתמים תבאים מרקם מהורים
רבי יהודה מטמא מפני שהן גרים ומעוים מבין
תבאים מהורים מבין ישראל ומבין הכותים ר"מ מטמא והכתמים מותרין שלא נחשדו (ישראל)
על תבמיהו אלמא קסבר ר"מ פותים גרי אמות הם א"ר אבהו קנס הוא שקנסו ר"מ בכמאונם
שלא וטמאנו בהם מותיב רבי יורא ואלו גירות שיש להם קנס הבא על הממירת ועל התניתה
ועל התבותות ואי ס"ד קנס ר' מאיר בכמאונם ה"נ קנסו כדו שלא וטמאנו רבי אמר אבי כדו

ענפון. שהתחילו בקלקל ופסדו את בלעם. פרידות. פרידות. בתו של רבי א
ראויה. לרוע כשר על אחת כמה וכמה שתיה. דקאמרה מואב. לשון פרידות שהוא
מואביה אנגריא. להשתעבד בן להביא לתם מים ומוון שור של ישראל שנגח לשל כותי
פטור. לקפון מוקי טעמא דקנס הוא שקנסו שלא יטעמו ישראל בכנותיהם ודין בקנס זה
אבל כולי האי לא קנסין שהיא דם משלמים
על התם כן ר"מ חשיב כותי ככבדי גרי אירות
הו. כספרי מלכים (ב ז) ופירש וישלח לו קנס
הוא האירות וכותיב וכותיב התם וקנס מלך אשור
(אנשי) מכותיה וקא חשיב שאר מקומותו מרקם
מתורים. עיר שרובה נכרים הם דים נכרי' טהור
מדאורייתא דכתיב ויטרי ים) דבר אל בני
ישראל אשה כי תורעי ויגלה בת ישראל
מטמא בלדיה ונגדה ולא נכרית ואע"ז ודקנס
גודו עליהם שיהו כובין על במתינן אל גודו
דזא בתמינן וישרא גופיהו מדרקנן גינדו
דמדאורייתא דם היה וזכה בכשרה כתיב (שם
טו) שתרצוהו מטמא ולא שתרצוהו בבגדה
ואפילו רצתה מטמא אמרין בקנס גדה (דף לז)
דתנן דם דתבית ביש מטמאין וביה אומרים
ברוקה ובכמיה רגליה מטמאין לח ואינו מטמאין
בכיש רבי יהודה ספסא מפני שהן רובן גרים
ודקנס מטמא וישראל הם אלא הם טעין
והתנין בחוקות הכתבים והרי הן בישראל מטמא
כפני ישראל כו'. ביה קנס (דף טו) פרכין אי
לישראל טהורין דתנאן טעמאין ותרצין דל כבי
מבין ישראל ומבין הכותים טמאים והמציאים
בעירי ישראל במקום תפסו הטהורים שלא נחשדו
על במתינן להפקדון אלא מצגיעין אותם שלא
יטמאו כתיב קטורת והמציאין בין הכותים ר"מ
מטמא שנקשדו על במתינן והכתמים מותרין
שלא נחשדו על במתינן להפקדון אלא
מצגיעים אותם עד שיכסבסו אלמא דקאמר
ר"מ דם כותים מטמא אלמא גרי אמות הן קנס
הוא כו'. וקנס ליה טפי מתיק
משום

מבין חילול השם אע"פ שעל אדומים מייחי קרא
דקבלה וקנסו אלו בני עמון והעקל והרן וכו' את
ישראל ורשע את עירך והמגרים מני זמן
והמשה דברי תורה נתיא ליה לאמתי:
מואבים
ענפון אל כל שקן. וא"ת תניח מואב
ארמיו ועמון מאי איבא למימר ויל
דאצטרף לאנגריא נתן אנגריא שתי מותרים
דאנגריא היה עושה שלא ברשות ואע"פ שמכיר
ב' פרידות על עמון אל אצטרף אלא משום מואב
לעולם יקדים אדם לרבה מצוה. לשם מעוה
נחפזו כדאימא בפרק מי שצמר הריני גודו שיה
חמירו ואמר ונני נטר דף גכז.

גרי אירות הן. ואע"ז דפסקין בסוף פ"ק דיבמות
(דף טו) הלכה דברי אמת כולן הני מילי
היכא שמתגיידים לגמרי אבל גרי אירות דהבא
לא נתגירו לגמרי כדכתי' בקרא את ה' הוי
ידאין ואת אליהם היו עבדו ומיד גרי אמת
כבר לדבסוף נתגירו לגמרי.
והכתמים מותרים. בפרק דם הנדה (נדה טו)
פריך א' הישראל מותרין דמאן
מטמו ומשני מבין ישראל ומבין הכותים
בחדריהם טמאים לכ"ע דכותים גרי אמת הן
והמציאים בעירי ישראל טהורין שלא נחשדו על
במתינן ואצוני מצגיעי להו והמציאים בעירי
הכותים ר"מ מטמא נחשדו על במתינן
והכתמים מותרים ולא נחשדו
על התניה. כחבנות פרשי' דאצטרף
לאטמאנו שיש להם קנס אע"פ שדוד
גוד עליהם והקשה ר' מדאורייתא אסיירי בלאו
דלא התחתן בדמיסין רבא בפ' הגרל (יבמות דף
ט.) בדבויין ליה ליה חתונה וכי מגיירי אית ליה
חתונה ובפרק אלו הן הלויין (מכות יב) קחשיב
נתניה וסתם נתניה דקמני בכל מקום הייט
בגירת שיש לה קנס ותפסי פה קדושין ובפרק יש
מותרות (יבמות פה) משמע נמי דנתניה
דאורייתא דאמר מותרות נתניה איבא בעירו
למיד דאורייתא קא ימי דאורייתא ובריש אלו
גירות (מכות דף טט.) גרי פולגאן דשמעון
התמיני ור"ש בן מנסיא ואגרות דרוד ל אל
עליהם אלא שעבדו אבל מדאורייתא אסייר

לכא בקלה מלא תחתון במ ובריש אלו גירות ראי לתאריך בהו יותר: **ועל**
משום דאמר רבה ברך עשרה יוחסין (דרשות דף טו.) ממור מאתוה ומאשת איש נתערבו בהן מרישא שמעיהן ליה דיח לן קנס ואפילו וזאי ממור וכ"ש ספק מותרין וייל דהיא נופה
קניל דגרי אמת הן דאם היו גרי אירות לא היו קנס וא"ת ולרבי דאמר בפרק עשרה יוחסין (שם) דעבר ושפחה נתערבו בהן אמאי יש לן קנס בינא כל איתוי ראייה דלאו שפחה
את ושקול דהא שפחה אין לה קנס בדמכותו באלו גירות (מכות ד' טט.) ועל פרק לא מטעם שהיא בחוקת בעולה אין לה קנס כדאמרין בירושלמי דשפחה אפילו משפחת אין לה
קנס ואע"ז דרובן לאו שפחה נידתו מי ממש קשה לשמואל דאמר אין תולכין כממון אתר תרוב וי"ל משום דגל תרא מקומיהן לא בחוקת איבה שהשפחה נתערבו בהן ונשאו לבותיהם אף
על גב דלרבא פסלו כותים משום אסיור שפחה ואלו מוקמינן להו בחוקת אביון מי מענן קנס לא מושבין להו בשפחה שלא יתא חושט נשכר אפא על גב דנטק רבא עבד ושפחה לאו
דוקא לפי מה שפירש שהשפחה נשאו לבותיהם והכותים לעבד ואם בן משום עבד אין לוסלן דזכיר ועבד הבא על בת ישראל הוקל כשה.
ה"נ קנסו. מדרבנן דלרבנן נמי היו מצו למיפדך דמודו רבנן דקנסין להו דקנינן שור של ישראל שנגח שור של כותי פטור אלא משום דסתם מתניתין רבי מאיר רובי מריז מאיר ארבי
מאיר.

מבין חילול השם אע"פ שעל אדומים מייחי קרא
דקבלה וקנסו אלו בני עמון והעקל והרן וכו' את
ישראל ורשע את עירך והמגרים מני זמן
והמשה דברי תורה נתיא ליה לאמתי:
מואבים
ענפון אל כל שקן. וא"ת תניח מואב
ארמיו ועמון מאי איבא למימר ויל
דאצטרף לאנגריא נתן אנגריא שתי מותרים
דאנגריא היה עושה שלא ברשות ואע"פ שמכיר
ב' פרידות על עמון אל אצטרף אלא משום מואב
לעולם יקדים אדם לרבה מצוה. לשם מעוה
נחפזו כדאימא בפרק מי שצמר הריני גודו שיה
חמירו ואמר ונני נטר דף גכז.

גרי אירות הן. ואע"ז דפסקין בסוף פ"ק דיבמות
(דף טו) הלכה דברי אמת כולן הני מילי
היכא שמתגיידים לגמרי אבל גרי אירות דהבא
לא נתגירו לגמרי כדכתי' בקרא את ה' הוי
ידאין ואת אליהם היו עבדו ומיד גרי אמת
כבר לדבסוף נתגירו לגמרי.
והכתמים מותרים. בפרק דם הנדה (נדה טו)
פריך א' הישראל מותרין דמאן
מטמו ומשני מבין ישראל ומבין הכותים
בחדריהם טמאים לכ"ע דכותים גרי אמת הן
והמציאים בעירי ישראל טהורין שלא נחשדו על
במתינן ואצוני מצגיעי להו והמציאים בעירי
הכותים ר"מ מטמא נחשדו על במתינן
והכתמים מותרים ולא נחשדו
על התניה. כחבנות פרשי' דאצטרף
לאטמאנו שיש להם קנס אע"פ שדוד
גוד עליהם והקשה ר' מדאורייתא אסיירי בלאו
דלא התחתן בדמיסין רבא בפ' הגרל (יבמות דף
ט.) בדבויין ליה ליה חתונה וכי מגיירי אית ליה
חתונה ובפרק אלו הן הלויין (מכות יב) קחשיב
נתניה וסתם נתניה דקמני בכל מקום הייט
בגירת שיש לה קנס ותפסי פה קדושין ובפרק יש
מותרות (יבמות פה) משמע נמי דנתניה
דאורייתא דאמר מותרות נתניה איבא בעירו
למיד דאורייתא קא ימי דאורייתא ובריש אלו
גירות (מכות דף טט.) גרי פולגאן דשמעון
התמיני ור"ש בן מנסיא ואגרות דרוד ל אל
עליהם אלא שעבדו אבל מדאורייתא אסייר

לכא בקלה מלא תחתון במ ובריש אלו גירות ראי לתאריך בהו יותר: **ועל**
משום דאמר רבה ברך עשרה יוחסין (דרשות דף טו.) ממור מאתוה ומאשת איש נתערבו בהן מרישא שמעיהן ליה דיח לן קנס ואפילו וזאי ממור וכ"ש ספק מותרין וייל דהיא נופה
קניל דגרי אמת הן דאם היו גרי אירות לא היו קנס וא"ת ולרבי דאמר בפרק עשרה יוחסין (שם) דעבר ושפחה נתערבו בהן אמאי יש לן קנס בינא כל איתוי ראייה דלאו שפחה
את ושקול דהא שפחה אין לה קנס בדמכותו באלו גירות (מכות ד' טט.) ועל פרק לא מטעם שהיא בחוקת בעולה אין לה קנס כדאמרין בירושלמי דשפחה אפילו משפחת אין לה
קנס ואע"ז דרובן לאו שפחה נידתו מי ממש קשה לשמואל דאמר אין תולכין כממון אתר תרוב וי"ל משום דגל תרא מקומיהן לא בחוקת איבה שהשפחה נתערבו בהן ונשאו לבותיהם אף
על גב דלרבא פסלו כותים משום אסיור שפחה ואלו מוקמינן להו בחוקת אביון מי מענן קנס לא מושבין להו בשפחה שלא יתא חושט נשכר אפא על גב דנטק רבא עבד ושפחה לאו
דוקא לפי מה שפירש שהשפחה נשאו לבותיהם והכותים לעבד ואם בן משום עבד אין לוסלן דזכיר ועבד הבא על בת ישראל הוקל כשה.
ה"נ קנסו. מדרבנן דלרבנן נמי היו מצו למיפדך דמודו רבנן דקנסין להו דקנינן שור של ישראל שנגח שור של כותי פטור אלא משום דסתם מתניתין רבי מאיר רובי מריז מאיר ארבי
מאיר.

מבין חילול השם אע"פ שעל אדומים מייחי קרא
דקבלה וקנסו אלו בני עמון והעקל והרן וכו' את
ישראל ורשע את עירך והמגרים מני זמן
והמשה דברי תורה נתיא ליה לאמתי:
מואבים
ענפון אל כל שקן. וא"ת תניח מואב
ארמיו ועמון מאי איבא למימר ויל
דאצטרף לאנגריא נתן אנגריא שתי מותרים
דאנגריא היה עושה שלא ברשות ואע"פ שמכיר
ב' פרידות על עמון אל אצטרף אלא משום מואב
לעולם יקדים אדם לרבה מצוה. לשם מעוה
נחפזו כדאימא בפרק מי שצמר הריני גודו שיה
חמירו ואמר ונני נטר דף גכז.

גרי אירות הן. ואע"ז דפסקין בסוף פ"ק דיבמות
(דף טו) הלכה דברי אמת כולן הני מילי
היכא שמתגיידים לגמרי אבל גרי אירות דהבא
לא נתגירו לגמרי כדכתי' בקרא את ה' הוי
ידאין ואת אליהם היו עבדו ומיד גרי אמת
כבר לדבסוף נתגירו לגמרי.
והכתמים מותרים. בפרק דם הנדה (נדה טו)
פריך א' הישראל מותרין דמאן
מטמו ומשני מבין ישראל ומבין הכותים
בחדריהם טמאים לכ"ע דכותים גרי אמת הן
והמציאים בעירי ישראל טהורין שלא נחשדו על
במתינן ואצוני מצגיעי להו והמציאים בעירי
הכותים ר"מ מטמא נחשדו על במתינן
והכתמים מותרים ולא נחשדו
על התניה. כחבנות פרשי' דאצטרף
לאטמאנו שיש להם קנס אע"פ שדוד
גוד עליהם והקשה ר' מדאורייתא אסיירי בלאו
דלא התחתן בדמיסין רבא בפ' הגרל (יבמות דף
ט.) בדבויין ליה ליה חתונה וכי מגיירי אית ליה
חתונה ובפרק אלו הן הלויין (מכות יב) קחשיב
נתניה וסתם נתניה דקמני בכל מקום הייט
בגירת שיש לה קנס ותפסי פה קדושין ובפרק יש
מותרות (יבמות פה) משמע נמי דנתניה
דאורייתא דאמר מותרות נתניה איבא בעירו
למיד דאורייתא קא ימי דאורייתא ובריש אלו
גירות (מכות דף טט.) גרי פולגאן דשמעון
התמיני ור"ש בן מנסיא ואגרות דרוד ל אל
עליהם אלא שעבדו אבל מדאורייתא אסייר

לכא בקלה מלא תחתון במ ובריש אלו גירות ראי לתאריך בהו יותר: **ועל**
משום דאמר רבה ברך עשרה יוחסין (דרשות דף טו.) ממור מאתוה ומאשת איש נתערבו בהן מרישא שמעיהן ליה דיח לן קנס ואפילו וזאי ממור וכ"ש ספק מותרין וייל דהיא נופה
קניל דגרי אמת הן דאם היו גרי אירות לא היו קנס וא"ת ולרבי דאמר בפרק עשרה יוחסין (שם) דעבר ושפחה נתערבו בהן אמאי יש לן קנס בינא כל איתוי ראייה דלאו שפחה
את ושקול דהא שפחה אין לה קנס בדמכותו באלו גירות (מכות ד' טט.) ועל פרק לא מטעם שהיא בחוקת בעולה אין לה קנס כדאמרין בירושלמי דשפחה אפילו משפחת אין לה
קנס ואע"ז דרובן לאו שפחה נידתו מי ממש קשה לשמואל דאמר אין תולכין כממון אתר תרוב וי"ל משום דגל תרא מקומיהן לא בחוקת איבה שהשפחה נתערבו בהן ונשאו לבותיהם אף
על גב דלרבא פסלו כותים משום אסיור שפחה ואלו מוקמינן להו בחוקת אביון מי מענן קנס לא מושבין להו בשפחה שלא יתא חושט נשכר אפא על גב דנטק רבא עבד ושפחה לאו
דוקא לפי מה שפירש שהשפחה נשאו לבותיהם והכותים לעבד ואם בן משום עבד אין לוסלן דזכיר ועבד הבא על בת ישראל הוקל כשה.
ה"נ קנסו. מדרבנן דלרבנן נמי היו מצו למיפדך דמודו רבנן דקנסין להו דקנינן שור של ישראל שנגח שור של כותי פטור אלא משום דסתם מתניתין רבי מאיר רובי מריז מאיר ארבי
מאיר.

מבין חילול השם אע"פ שעל אדומים מייחי קרא
דקבלה וקנסו אלו בני עמון והעקל והרן וכו' את
ישראל ורשע את עירך והמגרים מני זמן
והמשה דברי תורה נתיא ליה לאמתי:
מואבים
ענפון אל כל שקן. וא"ת תניח מואב
ארמיו ועמון מאי איבא למימר ויל
דאצטרף לאנגריא נתן אנגריא שתי מותרים
דאנגריא היה עושה שלא ברשות ואע"פ שמכיר
ב' פרידות על עמון אל אצטרף אלא משום מואב
לעולם יקדים אדם לרבה מצוה. לשם מעוה
נחפזו כדאימא בפרק מי שצמר הריני גודו שיה
חמירו ואמר ונני נטר דף גכז.

גרי אירות הן. ואע"ז דפסקין בסוף פ"ק דיבמות
(דף טו) הלכה דברי אמת כולן הני מילי
היכא שמתגיידים לגמרי אבל גרי אירות דהבא
לא נתגירו לגמרי כדכתי' בקרא את ה' הוי
ידאין ואת אליהם היו עבדו ומיד גרי אמת
כבר לדבסוף נתגירו לגמרי.
והכתמים מותרים. בפרק דם הנדה (נדה טו)
פריך א' הישראל מותרין דמאן
מטמו ומשני מבין ישראל ומבין הכותים
בחדריהם טמאים לכ"ע דכותים גרי אמת הן
והמציאים בעירי ישראל טהורין שלא נחשדו על
במתינן ואצוני מצגיעי להו והמציאים בעירי
הכותים ר"מ מטמא נחשדו על במתינן
והכתמים מותרים ולא נחשדו
על התניה. כחבנות פרשי' דאצטרף
לאטמאנו שיש להם קנס אע"פ שדוד
גוד עליהם והקשה ר' מדאורייתא אסיירי בלאו
דלא התחתן בדמיסין רבא בפ' הגרל (יבמות דף
ט.) בדבויין ליה ליה חתונה וכי מגיירי אית ליה
חתונה ובפרק אלו הן הלויין (מכות יב) קחשיב
נתניה וסתם נתניה דקמני בכל מקום הייט
בגירת שיש לה קנס ותפסי פה קדושין ובפרק יש
מותרות (יבמות פה) משמע נמי דנתניה
דאורייתא דאמר מותרות נתניה איבא בעירו
למיד דאורייתא קא ימי דאורייתא ובריש אלו
גירות (מכות דף טט.) גרי פולגאן דשמעון
התמיני ור"ש בן מנסיא ואגרות דרוד ל אל
עליהם אלא שעבדו אבל מדאורייתא אסייר

משום דהוי ליה קמזן שאין לו תובענים. אי אמרת ליהו דעגנים מאן אתי תבע ליה לדינא
 אי תבע ליה עני א"ל לעני אחר. והתבאר ליה. **מתני'** שור של חרש שנגח לשור של
 פקח פטור. בגמי מפרש דאין מעמידין אפטרופוס לתם לגבות מנופא אבל בנזק מועד
 מעמידין אפטרופוס לשור התומים ליהות במקום הפגלים לקיים והועד בבגליו וגובים
 הנזק מנכסי התרקע של יתומים אבל הם
 דבכתיבו מנופא הוא והוא מטלטלין אין מעמידין
 אפטרופוס לכך כדאמרין בפרק ר"ד (ד) שזה
 כסח מלמד שאין ב"ד נוקטין אלא לנכסים שיש
 להם אתריות ואוקומאן ביתמי ואיבא דאמר
 טעמא משום פלגא נוקא קנסא ותמי לא בני
 קנסא ניהו וקשיא לי איב מאי לגבות מנופא
 דקנט ועד לקמן בשעתיה אמרין במועד למיד
 צד תמות בלוקא שנתרת אינה נגבית מן
 היתומים מהאי טעמא ואי טעמא משום קנסא
 הוא במועד מי הוי קנסא אלא בהזקת סימור
 קיימי ומעידין קהן כפני אפטרופוס. וחסד
 השתא דהאי מעידין בתם דקאמר למנבי ח"נ
 תמות וקשיא ורשאי לסיפא ולאחר שלשה
 עריות געשה מועד ומשלם גמי בשליטה תור
 לפחות. ודקנט רשות משנה מועד שקשא
 מירשת זה ודקנט לי כבעלים אחרים אפטרופוס
 משנה אחר דהו הנקרא: שור האצטרופי שמיחד
 לניחות ומלמדן אותו לכך. **גמ'** אין מעמידין
 אפטרופוס. לשור תם של חשוף ליהדות
 אפטרופוס במקום בעלים לקיים והועד בבגליו
 ונגבה חצי נזק מנופא: הכי קאמר. שור של חרש
 ששה וקטן שנגחו והתרוקו נגמדין לקם
 אפטרופוס ולא לגבות ח"נ אלא לשורה מועד
 דכי הדר נזח משלם מעלייה: אין נוקטין. ב"ד
 לנכסי יתומין לגבות מנזק מלום ואפילו שטר
 שקבת אביהם כדמפרש טעמא גמס' ערבין
 דיתמי לאו בני מעבד ניהו אלא איהו נטר עד
 הדגיל ומפקל ליה ונגי והתם מתובתין ליה פקח
 תובת' ושניהו בשטר שיש בו רבית: אלא אם
 כן רבית אובלת בה: שלוח אביהן ממכר ברבית
 דהישקו להפסד שלקו ותוכרין בית דין
 מנכסיהן תפרעין אותו חוב: משום מוני. שכל
 זמן שלא יתנו לה כתובה ניתנת משלהם. דייא
 הוא. ולא קאמר דנוקטין לנכסי יתומים:
 ממנעו

שלא יתא חוטא נשכר. והא דמשמע בפי' דכתובות (דף יא. ושם) דלית ליה לרבא האי
 טעמא נבי גזירת שהנגידה פחותה מכת' י' שנים דמשמע ליה לרבא שאם היתה
 יכולה למחות פשהגידה לא היה לה קנס אל דמי דתקם הוא זמן דיון אין לה קנס כלל
 ומשום שלא יתא חוטא נשכר לא אמר דניתן לה הוואל זמן דיון אין לה אבל רבא דקטן
 חייב שז' חלה אלא משום דרבא למקשה סברא
 הוא דמשום שלא יתא חוטא נשכר מוקמיין לה
 ארנא ובפרק אלו נערות (כתובות דף לו) אית
 ליה שלא יתא חוטא נשכר בבת ישראל שניהו
 משום דמוקמיין לה אקדושתה
אין מעמידין אפטרופוס לתם לגבות מנופא.
 תימא מאי טעם דאין מעמידין דאין לומר
 משום דאין ב"ד נוקטין אלא לנכסים שיש לזן
 אתריות כדאיבא פ"ק ר"ד (ג) שיה כסח
 ואוקומאן ביתמי דלא דמי כלל דהתם מידי
 בדיוקו בתי' האב ומשום דמטלטלי דיתמי לא
 משתבדי לבי' ואין לומר גמי דהיינו טעם
 משום פלגא נוקא קנסא ותמי לא בני קנסא
 ניהו דלמיד פלגא נוקא ממואן מאי איבא
 למימר ועד אפילו במועד למיד צד תמות
 במקומה דקנט אינו נוקא ח"נ של צד תמות
 ואע"ג דתקם לאו קנסא אלא קניא רגום אין
 לומר משום דאיהו ערביה בין מוקח מוסר דמיעתא
 רעה ממונו לא כ"ש ובמועד עבדי רבון תקנה
 מפני חשקן השלם דשקולבו בעליו למדינת
 הים התבין ליה דין חרש ואע"ג דלא שיקף האי
 טעמא רגום אין לומר משום דמשתלם מנופא חשו
 הכמים שלא יפסיד שורו שהוא דבר מסוים
 אבל במועד דמשתלם מכל דבר לא חשו שורא
 לך. ישמעאל ב"ר הוא זבול לסלוקה בוזי' ויל'
 והשטם הוא כיון דחסק רחמנא על התם שלא
 ישלם גמי הלכך לגבי יתמי חשו ולעירו וכן
 מי שהלכו בעליו למדינת הים כיון שאין להם
 בעלים גמורים אלא ע"י תקנת ב"ד בתקעות
 אפטרופוס אפילו בה רבון וכן במועד גמי כעד
 תמות אין מעמידין אפטרופוס כיון דחסק רחמנא
 עליה למיד צד תמות במקומה ענדת שאם אין
 השור חזק חזק נזקו אין משלם אלא מנופא.
אלמא מעמידין אפטרופוס. זאת וניא
 דרשאי כגון שלא היה אפטרופוס
 בשעת ניהוח ויל' דתא מלתא דפשיטא דהא
ואם החוקק נגנזין. אין לפרש שנגחו שלש
 פעמים ומעמידין אפטרופוס שאם יגח רביעת'
 ושלם נ"ש דהקניא אי לעידר תורא בעין אלא
 אי לעידר גברא בעין לא איעדע באותה ניהוח ועד דתא קבר לשור מנהו כדקניי סיפא תור לתמותו וכל
 חרשעם ברוחיה נגנזים רשעים אפטרופוס: **וה"ל** יתמן אמר או לשכר שיש בו רבית. ואת אה
 טעמא דאין נוקטין משום דהישקו נגנזים רשעים אפטרופוס רב הויא דרבי דהישע בפרק גט פשוט (כ"ב דף ע"ט. ושם)
 גמי פק' טעמא פ"ב שום התומים (ערבין דף כב. ושם) משום שורב' ורבא לא שיקף כלל ואיב' אמאי הוי דרבי יוסי בר
 תנאיא טועה ר' י' ויתמן קאמר בכל ענין אין נוקטין בין במלה
 בהא תחומא עצמה ומשום דאין מקבלין עדות שלא בעל דין ויתומים בשלא בפני בעל דין דמי כדמכח בהגול
 בתרא (שם) גבי דאמר ר' יוחנן וכי מקבלין עדות שלא בפני בעל דין קבלה מניה ר' יוסי בר תנאיא כגון שקיה חולה או
 עדים חולים או שקיה עריו במקשים ללכת למדינת הים
 ושלחו לו ולא פ"ב אבל כגון אחר לא ויל' דשקא הוא מדקחא קטנים לתא:
 אקרת מעליה אפטרופוס ממנעו ולא עבדי. מכאן מדקחא הרי' חיים דאפטרופוסין לא משלמי אפילו פשעו בשל יתמי
 דהא קפח פשעו בשור האפטרופוס ואפ"ה מספק' ומה
 שהאפטרופוס נטבע ליתמי כדמשמע בתרנזין (גיטין דף ב. ושם) היינו שלא עכב כלום משלהם אבל אין
 נשבעין שלא פשעו דאפילו פשעו פטורים הרי' שלהו
 כחור ב"ר יוסף דקרו ומעליה בפשיעה מנהיה דהמפקד (ב"מ דף כג. ושם) דההוא תורא ולא היל' כפי
 השני ואקאמי ניקא לאפטרופוס לול שילום אמר אגא לכקא מסרתיה
 משמע דאם פשע משלם והשתא קשה אתרדי ואורי' דודאי מתיב אפטרופוס לשלם בפשיעה ולא
 ממנעו בין מיהו אבי יתומים בין מיהו בית דין מעמדא

אי לעידר גברא בעין לא איעדע באותה ניהוח ועד דתא קבר לשור מנהו כדקניי סיפא תור לתמותו וכל
 חרשעם ברוחיה נגנזים רשעים אפטרופוס: **וה"ל** יתמן אמר או לשכר שיש בו רבית. ואת אה
 טעמא דאין נוקטין משום דהישקו נגנזים רשעים אפטרופוס רב הויא דרבי דהישע בפרק גט פשוט (כ"ב דף ע"ט. ושם)
 גמי פק' טעמא פ"ב שום התומים (ערבין דף כב. ושם) משום שורב' ורבא לא שיקף כלל ואיב' אמאי הוי דרבי יוסי בר
 תנאיא טועה ר' י' ויתמן קאמר בכל ענין אין נוקטין בין במלה בהא תחומא עצמה ומשום דאין מקבלין עדות שלא בעל דין ויתומים בשלא בפני בעל דין דמי כדמכח בהגול
 בתרא (שם) גבי דאמר ר' יוחנן וכי מקבלין עדות שלא בפני בעל דין קבלה מניה ר' יוסי בר תנאיא כגון שקיה חולה או עדים חולים או שקיה עריו במקשים ללכת למדינת הים
 ושלחו לו ולא פ"ב אבל כגון אחר לא ויל' דשקא הוא מדקחא קטנים לתא:
 אקרת מעליה אפטרופוס ממנעו ולא עבדי. מכאן מדקחא הרי' חיים דאפטרופוסין לא משלמי אפילו פשעו בשל יתמי דהא קפח פשעו בשור האפטרופוס ואפ"ה מספק'
 ומה שהאפטרופוס נטבע ליתמי כדמשמע בתרנזין (גיטין דף ב. ושם) היינו שלא עכב כלום משלהם אבל אין נשבעין שלא פשעו דאפילו פשעו פטורים הרי'
 שלהו כחור ב"ר יוסף דקרו ומעליה בפשיעה מנהיה דהמפקד (ב"מ דף כג. ושם) דההוא תורא ולא היל' כפי השני ואקאמי ניקא לאפטרופוס לול שילום אמר אגא לכקא
 מסרתיה משמע דאם פשע משלם והשתא קשה אתרדי ואורי' דודאי מתיב אפטרופוס לשלם בפשיעה ולא ממנעו בין מיהו אבי יתומים בין מיהו בית דין מעמדא

1 טעמא בתריןקין (גיטין דף נב: ושם) אכל כוון דשביל היתומים ממנן אותו דטוב היה
 2 לכהם בשלא היה להם אפטרופוס אלא בשביל תפקת העולם ממנן אותו כדי שישמרו
 3 השור שלא יזח אי אמרת דמשלם ממנע ולא עבדי ובידשולמי בתריןקין אמר אחאי דר'
 4 ויתרין כרנן בתמיה אפילו יסבור באבא שאול דאמר מיתוהו ביד ישיבע בעי התואר בר
 5 אינש למיתח וזי ברנן דמתקרי מתיקין כלומר לא
 6 יתבע בשלא היה הם אפטרופוס אלא בשביל תפקת העולם ממנן אותו כדי שישמרו
 7 דשקתהו הוא שחנשב בכר לנאמן כשביד ממנן
 8 אותו אכל בני שור אין חנישב לנאמן בשביל שמו
 9 זה שאין זה בשביל תפקת יתומים אלא בשביל
 10 שלא יזיק לעולם ואין נחשב אלא כשומר
 11 בעלמא ששומר השור שלא יזיק דרבי יוסי ב"ר
 12 ככאב שאול אפילו יסבור כרנן אדם מבריה
 13 עצמו מן השבועה ואין אדם מבריה עצמו מן
 14 התשלומין כלומר בשביל השבועה יהיה נגנע
 15 בשלעלם רריך לנאמן דבעי שילב כלום משלחם
 16 ונראה דאפילו נאבד דבר משל יתומים שלא
 17 ישיבע שלא פשע שאם מן יהי נגנעים אכל בזה
 18 אין חשש אם יש עדים או אם מודה הוא בעצמו
 19 פשע לא ימנע אם מזקיקין אותו לשלם: א'
 20 בתם פשעא. וכת' דאשמעי' דממנן:

1 **ומגני ולא עבדי רבי יוסי בר הנינא אמר מעלת**
 2 **אפטרופוס וחזרין ונפרעין מן היתומים לבי גדלי**
 3 **ומעמידים להן אפטרופין לתם לגבות מגופה תנאי**
 4 **היא דתניא שור שנתחשו בעליו ושנתחשו בעליו**
 5 **ושחלכו בעליו למדינת תים יהודה בן נקוסא אמר**
 6 **סומכוס הרי הוא בתמותו עד שיעירו בו כפני**
 7 **תגלים וכת' מעמידין להן אפטרופין ומעידין בהן**
 8 **כפני אפטרופין נתפקת תרש נשתפה השוטה**
 9 **והירלו סומכוס וכאוי בעליו למדינת תים יהודה בן**
 10 **נקוסא אמר סומכוס תור לתמותו עד שיעירו בו כפני**
 11 **תגלים רבי יוסי אמר הרי הוא בתוקתו אמרו מאי הרי**
 12 **הוא בתמותו דקאמר סומכוס אלימא דלא מייעד**
 13 **כלל הא מדקתני סיפא תור לתמותו מקלל דאייעד**
 14 **אלא מאי הרי הוא בתמותו הרי הוא בתמימותו דלא**
 15 **מחסרין ליה אלמא אין מעמידין אפטרופוס לתם**
 16 **לגבות מגופה ותכסום אמורים מעמידין להן**
 17 **אפטרופוס ומעידין להן כפני אפטרופוס אלמא**
 18 **מעמידין אפטרופוס לתם לגבות מגופה וסיפא במאי**
 19 **קמיפלגי רשות משנה איפא ביניהו סומכוס סבר**
 20 **רשות משנה ור' יוסי סבר רשות אינה משנה ת"ד**
 21 **שור חרש שוטה וקפן שנגח רבי יעקב משלם ח"ג ר'**
 22 **יעקב מאי בדבריה אלא אימא רבי יעקב אמר**
 23 **משלם ח"ג במאי עסקינן אי בתם פשיטי רבי יעקב נמי**
 24 **ח"ג הוא דמשלם ואי במועד אי דעבדי ליה שמייה**
 25 **כלל כלל לא בעי לשלומי ואי דלא עבדי ליה שמייה**
 26 **בגליה נוק בעי שלומי אמר רבא לעולם במועד והכא**
 27 **במאי עסקינן דעבדי שמייה פחותה ולא עבדי ליה**
 28 **שמייה מעולה ורבי יעקב סבר לה כרבי יהודה דאמר**
 29 **צד תמות במקומה עומדת וסבר לה כרבי יהודה**
 30 **דאמר מועד סגי ליה בשמייה פחותה וסבר לה כרנן**
 31 **דאמרי מעמידין אפטרופוס לתם לגבות מגופה אל**
 32 **אפי' ולא פליגי והתניא שור של חרש שוטה והוא**
 33 **שנגח רבי יעקב מתיב ור' יהודה תניא ח"ג הוא**
 34 **דמשלם אמר רבה בר רבא מו עילא מו פשיטי ר' יהודה**
 35 **פירש ר' יעקב ולאבי דאמר פליגי במאי פליגי אמר**

1 **מפני ולא עבדי. אפטרופוס: מעלית אפטרופוס. שלא שמרדו כראוי וחזרין ונפרעין**
 2 **מן היתומים לבי גדלי. דאי לא מנועו ולא עבדי: תור לתמותו. לקמן מפרש דאין קאמה**
 3 **מאי הרי הוא בתמותו דקאמר סומכוס: ברישא: אלימא דלא מייעד. בשלש גינותו לשלם**
 4 **מעליתו כשהזעה: הא מדקתני סיפא נתפקת תרש לתמותו. דקסבר רשות משנה**
 5 **מקלל דאמריקא אייעד ליה תרי הוא בתמימותו.**
 6 **דכלל בני גינות תמות מביה דאין מעמידין**
 7 **אפטרופוס לתם לגבות מגופה: רשות ששנה.**
 8 **הרשות שנתפחה על שראא ידיו אפטרופוס**
 9 **ונכנס לרשות בעלים משנה את התקראתה: דיו**
 10 **ר' יעקב משלם ח"ג במאי עסקינן: דאמריקו**
 11 **ליה למיתני ח"ג ולא אמר רבי יעקב מתיב: אי**
 12 **דעבר ליה שמייה. משלה ונפרצה בגללה או**
 13 **שפרצהו לטסין משום הכי פטר ליה מנוק שלם**
 14 **כלל כלל לא בעי לשלומי: ואי דלא עבדי ליה**
 15 **שמייה. משלה בגליה נוק בעי לשלומי: שריה**
 16 **פחותה. נעל בפניה כראוי אמרין וקפון ר' יעקב**
 17 **טו) דלת שיהולק לצמוד ביה ח"ג המעיד והו**
 18 **כראוי והיני שמייה פחותה אצל רוח שאינה**
 19 **מועיה ואמריקו לאשמעינן דמשתלם ח"ג ולא**
 20 **כגלי' ולאפוקי מתיב תנאי דפליגי בשיליה פירקין**
 21 **דאיפא למיד דפטור ואיפא דמתיב ליה נוק**
 22 **שלם ואשמעינן הכא דרבי יעקב סבר לה כרבי**
 23 **יהודה דאמר בשיליה פירקין במועד סגי ליה**
 24 **בשמייה פחותה דמיתרי ביה קראי ומפטר סוק**
 25 **שלם ומיהו בחצי נוק מתיב כדאמרין לקמן**
 26 **ואי פטר ר' יהודה אלא עד מה מעידה היה**
 27 **אכל עד תמות במקומה עומדת והם לא טעי**
 28 **ליה בשמייה פחותה דלא מיתרי ביה קראי**
 29 **ואפי' דרך צד תמות מנפיה משתלם איה**
 30 **ליה לר' יעקב מעמידין אפטרופוס לתם לגבות**
 31 **מגופיה כרנן דפליגי עליה וסומכוס לעיל: ולא**
 32 **פליגי: ר' יעקב ורבי יהודה ולאבי דאמר פליגי**
 33 **במאי פליגי: אי בתם לא קאמר רבי יהודה**
 34 **כפני אמר דעבדי שמייה פחותה הא שמעינן**
 35 **ליה לרבי יהודה אפילו בשור של פיקח ח"ג**
 36 **והו לא ואי כדלא נטריה כלל מאי טעם ר'**
 37 **יעקב ולא נטריה כלל. וקאמר רבי יהודה ניש**
 38 **חתיצ מן העליתו ותתיצ מן גופו דשמעינן לרבי**
 39 **יהודה דכלל לתם ונגעשה מועד צד תמות**
 40 **במקומה עומדת ונגופה נגיבית ותאי אלת**
 41 **ליה בעלים בני דעה מעמידין אפטרופוס לתם**
 42 **לגבות מגופה מן תמות: ורבי יעקב סבר לה**
 43 **כרבי יהודה תהיא: דכלם הם ונגעשה מועד צד**
 44 **תמות במקומה עומדת לגבות מגופה הלכך הכא**
 45 **פטור מצד תמות דבדך פליגי עליה דקסבר אין**
 46 **מעמידין אפטרופוס לתם כו: בשלמא לאבי**
 47 **דאמר פליגי שפיר. מוקי לה במועד למתניתא**
 48 **כמייתא דבתם ליבא לאקמא לאשמעינן**
 49 **דמעמידין אפטרופוס לתם דאשמעינן ליה**
 50 **במתניתא בתרייתא דאמר אין מעמידין הלכך**
 51 **ע"כ קמייתא נמי במועד ולא נטריה כלל ומשלם**
 52 **ח"ג ומועדת: אלא דקאמר דאמר לא פליגי.**
 53 **ואית ליה לר' יעקב מעמידין אפטרופוס לתם:**
 54 **אדמוין לת. לקמייתא במועד לזקמא בתם**

1 **ולא משלם אלא פליגי במועד. ורבא לא בעי**
 2 **לשנוי הכי מדלא קפני ר' יהודה אמר**
 3 **חייב ניש ר' יעקב אמר ח"ג ועוד משמע ליה**
 4 **לרבא דכין אכל נטריה אכל ח"ג למתני איה**
 5 **משלם אלא חצי נוק שוהו החדוש ומדקאמר**
 6 **משלם ח"ג משמע דקמיל דמשלם אפילו ח"ג אכל**
 7 **השקא ונטריה שמייה פחותה חדוש הוא דקמיל**
 8 **דמשלם אפילו ח"ג ועוד דמשמע ליה ח"ג מגופה**
 9 **כסתם ח"ג דבכל מקום: אדמוין ר' במועד**
 10 **לקמיה בתם. תימה דמריקא הוה ח"ג איהם**
 11 **פשיטא ואל תהו כפי למיער דאקא לאשמעינן**
 12 **דמעמידין אפטרופוס לתם כדפי' לעיל דאם בן**
 13 **ה"ל למיער רבי יעקב מתיב והשקא פריך**
 14 **לאוקמה בתם ר"ל דהשקא דאסיק אדעתיה**
 15 **דאמר צד תמות במקומה עומדת לא מצי למתני**
 16 **רבי יעקב מתיב דאימריקו לתוכרי ח"ג**
 17 **לאשמעינן דמעמידין אפטרופוס לתם ואי תהו**
 18 **תני מתיב תהו מקמיין לה במועד אכל הם פטור**
 19 **דאין מעמידין אפטרופוס לתם ואמריקו**
 20 **לאשמעינן דמועד שלם ניש לאפוקי ממיד' עד**
 21 **תמות במקומה עומדת אכל מעיקרא בלא תהו**
 22 **אסיק אדעתיה צד תמות כפריך שפיר אי בתם**
 23 **פשעא דאי לאשמעינן מעמידין אפטרופוס**
 24 **לתם אקא לתני מתיב תהו מקמיין ליה בתם**
 25 **דלמועד לא אמריקו.**

1 **לך הב"ע במועד ולא נטריה כלל ר' יעקב סבר לה כר'**
 2 **יהודה תהיא דאילו ר' יהודה סבר צד תמות במקומה עומדת ופליגי עליה תהיא**
 3 **דאילו רבי יהודה סבר מעמידין להן אפטרופוס לתם לגבות מגופה ור' יעקב סבר אין מעמידין**
 4 **ולא משלם אלא פליגי דמועד אמר ליה רב אחא בר אביי לרבינא בשלמא לאבי דאמר**
 5 **פליגי שפיר אלא לרבא דאמר לא פליגי באדמוין ר' יעקב סבר לה במועד נוקמא בתם**

בבא קמא. שור שנגח – פרק רביעי דף מ עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"
תוספות

1 **שור** ש' ב' שותפי. בשני שורים יש שנים אל מצי למיבעי דלרי' בן במריא דאמר
2 (סנהדרין דף ע"ג) כבובתו עשרה בני אדם בזה אחר זה האחרון חביב ה"נ האחרון
3 חביב ואי בבת אחת כולן פטורין ממיחה דבמיתה בעלים פך מיתה וכוון פטורין
4 ממיחה פטורין מכופר למיד לקמן אין השור מסקילה אין הבעלים משלמין כופר. **בופר**

אמר אמר רחמנא ובי. ו' ואע"ג דלגבי חסאת
אמר בפ' המביע (שבת דף ע"ג ושם גבי הוציא
כבר לרדרי הוציא שנים חיבין ומסתמא כל
חד חד חיב חסאת תהם כיון דחד חד מתיב
אודנו כרת מתיבב נמי אשגותו חסאת ועוד
חסאת דלגבה אין להקפיד אי במיאן שמי
חסאת אבל כופר דלחמירי למה ירדו זה מזה
השזור לשנים: **בופר** של אמר רחמנא ולא
חצי כופר. וזקא לענן כופר דכפרה היא
דמסתמא כפרה שלימה צריכה אבל לענן
המשלמין אמר לקמן במדבר (דף ט"א) ה' כסף
אפילו ה' וזקא כסף וזה אפילו מקצת שש דפי
אחרו זאת בנו (שם דף ע"ג) וזקמו אפילו מקצת
דכמו דכיסוי הדם (שם דף פ"ג) וחצי מקמת
דחורוע (שם דף ק"ב) וכוור אפילו מקצת כבוד
דרש כבודות (דף ג') ושם לא כסף לאתמי הקא
והיא דחומש חצי ולא חצי חומש דפי יש כבוד (שם
דף ט"ח) שייך טפי ותא דמשלם חצי כופר לר'
ישי הגלילי חצי כופר שלם דידיה וכן המית מי
שחציו עבר וחציו בן חורין דהשולח (נטיס דף
מ"ב) דמשלם חצי כופר לירושם הני כופר שלם
דידיה: **לרי'** כופר מאי. חורין וזקמו עצמו
מקניא ליה אם יבולד משלמנו: **לרימא** ליה אי
חם הוה משתלם מטעם. דף פרכא ליה ליה לרי'
דאמר דף פמית במקומה שנתה וכן הדיא פירא
דנהה מערקנא ליה לאגמא אבל הדיא פירא
דמודיקא ומפטרין אתאי אף אליבא דרי' דכיון
דאייער דלא לקא חווא:
לאו תורא בעית לשלמי. ובת אי תהה חם אל
הה משתלם אלא כפי שהשור שוח
והשתא משלם כל חצי בן מהעליה אע"פ שאין
השור שוח כל כך דר' דהשתא נמי לא משלם
אלא כשיוויל שור.

אי

משלם האי כופר והאי כופר כופר אחר אמר רחמנא ולא שני כופרין האי חצי כופר והאי
חצי כופר כופר שלם אמר רחמנא ולא חצי כופר איתריב קא מענין בה א"ל תנן חיבי ערכין
ממשלמין אותן חיבי חסאות ואשמות אין ממשלמין אותן חיבי כופרין מאי כיון דכפרה
הוא כפסאת ואשם דמי מחמר חמור עילוייה ולא פני משפוגיה או דלמא כיון דלחכריה

הוא דבעי מיתבא ליה כמזנא הוא ולא לגובה הוא ולא חמור עליה ובעי משפוגיה אי נמי כיון דהוא אל חמא ומזנאיה הוא דאזיק
לא חמור מילתא עליה ובעי משפוגיה א"ל שבקנא אסתבר כפוייהא: ת"ר שאלו בחוקת תם ונמצא מועד בעלים משלמין חצי נוק
ושאל משלם חצי נוק הועד כבית שואל ובעי משלמין חצי נוק ואשאל פטור משלמין חצי נוק
ונמצא מועד בעלים משלמין חצי נוק ושואל חצי נוק ואפאי לימא ליה תורא שאילי אריא לא שאילי אמר רב תבא כמאי שמקנן
שאיכור בו שהוא נגזון ונימא ליה תם שאילי מועד לא שאילי משום דא"ל סוף סוף אי תם הוה פלגא נוקא בעית שלומי השתא
נמי זיל שלים פלגא נוקא ונימא ליה אי תם הוה משתלם מגופו משום דא"ל סוף סוף את לא תורא בעית שלומי דלדי ונימא ליה

אם

אי לרי'. כלומר אי כרי' סבירא ליה דאמר לקמן תם אל סגי ליה בשמירה פחותה כגון
דעבר ליה שמירה פחותה: א"ל ר"א: יעקב. דאמר תם סגי ליה בשמירה פחותה כגון
דלא עבר ליה שמירה ככל ארמיטורין לר' יעקב לאשמעוהו דמעמדיו אפטרופוס לתם
ולחבי תנא ח"נ ולא תנא רבי יעקב מחיב סתמא ולא חיקא במועד קמיירי וכוילה נוקא

אמר אבל תם אפילו פלגא נוקא נמי לא דאין
מעמדיו: א"ל ר"א: אית בית תרתי סתמא
הואיל וסיל לרבא דלא פליגי ר' יעקב ורי'
כבולו סבירא ליה חבי ולחבי אוקמה דאת
במועד ובשמירה פחותה דתשמע מיה דכרת
ליה לר' יעקב כרבי יהודה דסגי ליה לצד
מועדה בשמירה פחותה וצד ממות במקומה
ועודת ולדידה אל סגי ליה בשמירה פחותה
ותשמעו נמי דמעמדיו אפטרופוס לתם לגבות
מנופה: רשות משנה אימא בעיניה. בין רבי יעקב
לרבי תרי הוא בחוקתו. שהועד בבית
אפטרופוס ומשלמים בעלים ניש החצי מגופ
וחצי מעליה ככל תמיא שהועדה משלמין כן
הגלילי. נוק ואין משלמין כופר. היכא דהמית
את האדם: בדיקין שיימין. בגופו של מת וכוני
מכפר מדיק נאמרה שיהא לפעלה. לענן דמי
ולדות כאשר ישיח עליו בעל האשה: ונאמרה
שיתה לפעה. במועד שנתתי אם כופר ישת
עליה: כיצד משלמין כופר. דבשלמא נוקן האי
פלגא משלם והאי פלגא משלם דאתהיקא דביק
קפיד רחמנא והאי מטי ליה נוק שלם אבל
כופר כופר כופר דמוק הוא ותרדויה כפרה כש
וכחצי כופר לא מכיפי: משפוגין אותו. נוק
הקדש דכיון דלאו לכפרה אתי משוה ליה: חיבי'
חסאת אין משפוגין אותו. דכיון לכפריה
השתיה קבעי ליה לא משוה ליה: אסתבר
כפוייהא. חסרתוה ונאלמתי בראשונה: ונמצא
מועד. וחיוב בבית שואל: בעלים משלמין ח"נ
ושאל חצי נוק. דנשירותא דתם מיתא מקבל
עליה ובעלים הואיל ולא הודיעהו משלמין
החצי הועד בבית שואל. שהיך בתוך ימי
שאלתו: עמימה: והחירו לבעלים ואח"כ הייך
דקסבר רשות משנה ופרכין רישא לטיפא: אריא
לא שאילי. נשירותא דאריא לא קבילת עלי דאי
תם הוה לא הוה נהי שהיך בו שהוא נקון.
אבל אל דיע שנגח ב' נגוחת הלך נשירותא
ודתם) נגח קביל עליה וזהו ליה לטרי: מנופה.
ולא משלה:
הוה

הוא דבעי מיתבא ליה כמזנא הוא ולא לגובה הוא ולא חמור עליה ובעי משפוגיה אי נמי כיון דהוא אל חמא ומזנאיה הוא דאזיק
לא חמור מילתא עליה ובעי משפוגיה א"ל שבקנא אסתבר כפוייהא: ת"ר שאלו בחוקת תם ונמצא מועד בעלים משלמין חצי נוק
ושאל משלם חצי נוק הועד כבית שואל ובעי משלמין חצי נוק ואשאל פטור משלמין חצי נוק
ונמצא מועד בעלים משלמין חצי נוק ושואל חצי נוק ואפאי לימא ליה תורא שאילי אריא לא שאילי אמר רב תבא כמאי שמקנן
שאיכור בו שהוא נגזון ונימא ליה תם שאילי מועד לא שאילי משום דא"ל סוף סוף אי תם הוה פלגא נוקא בעית שלומי השתא
נמי זיל שלים פלגא נוקא ונימא ליה אי תם הוה משתלם מגופו משום דא"ל סוף סוף את לא תורא בעית שלומי דלדי ונימא ליה

1 **אי** תהו מורניא ומפטרניא. דהו פריקא ליתא למיד מודה בקנס ואדוכ כו עדים חייב
 2 וכי קאמר אפילו למיד פלגא נקא ממונא היה דהרמ' למפרך אפילו למיד פלגא נקא
 3 נקסא ולמיד מודה בקנס ואדוכ כו עדים חייב ליתא ליה אי תם הוה מעריקא ליה לאגמא
 4 אלא תדא מנייהו נקט ואית הורא' ויתא לשעון אי תם הוה מורניא אי תם הוה מעריקא ליה
 5 תא נקן שלא הורא ולא הוריא אע"פ שנהך כבוד

6 שנהך כו וי"ל דהיך אחר נגיחה הניח לו שהוא
 7 מועד ואית לישני כגון שיש עדים שלא הורא לו
 8 משעת נגיחה עד שישא לבד ואפיה לא הורא
 9 ולא הוריא חוץ לא שנהך ומיפא מניה קמפני
 10 דקדם ביד וקפסות:

11 **הוה** מעריקא ליה לאגמא. תימה מה שנהך
 12 היה זו איב היה עשה שלא פדן
 13 ובלשלתו לרבי ישמעאל דאמר ביה גינהו ניקא
 14 קצת דאיכא למימר דהוה אכלנא לא הותם או
 15 מחנניא ליה ולא הוה אלא כמדין שעבדו של
 16 הבריו פטור אבל לר"ע דאמר שותפין גינהו אי
 17 הוה מעריק הוה גזול לו שווי לניקו עדי דביד
 18 גינהו או לא ישלם אם יש לו וי"ל שרעה לומר
 19 מתוך דברים אלו שיהיה עשה הוה ניקו מתפטר
 20 עמי בדבר מועק ויהא מוחל לי ומצא שהפסדתי
 21 כל המתוך:

22 **אי** הכי בעלים אמאי משלמין דון למאן ליה
 23 אפתסתיא לתוראי כו. וא"ת והיי ויהא לא
 24 התפיסו בדים דהא קרים ביד וקפסתי ויהא לא
 25 הוה יודע שיהא מועד לר"ע דמיך שותפין הוה לו
 26 לחוש ויהי שותף הוה נקא מנהו דנהו דקדום נגיחה
 27 אין לו לחוש כ"כ לפי שאין הפסד מתוך נגיחה
 28 לא ינח אכל לארשי שנתן מוחננין ביד לתפסו
 29 והוה לו לחוש להורא שיהא יפול ביד בית דין.

30 **מן** הבהמה להוציא ורובע כו. בתמורה כפ' כו
 31 האסרוין (דף תש) מפרש דגבי רביעה
 32 כתיב בהמה ואיש אשר ימון שכבתו בהמה
 33 וגבי נעבד כתיב לשון נעבד דכתיב ויהיו עד
 34 כבודם בהבניה שור ומוקף לה הותם עד
 35 אחר או על פי בעלים דאי איכא עדים בני
 36 קטלא גינהו ודך ברייתא פליגא אתנא דבי רבי
 37 ישמעאל דנקפא ליה בפרק אין מעמידין ע"ז דף
 38 כג) מבי משתקם בהם מום כו. כל מקום שנאמר
 39 השתקה אינו אלא דבר ערוה וע"ז וכן איתא
 40 בתמורה (דף כה) דפליגי:

41 **למה** נאמר נוגח. הוה ראל קאמר למה נאמר
 42 נעבד וההוא פשיטא דקיל מבלוה דלא
 43 בר קטלא הוא ובעי קרא יתיירא. **ויש** בנגוח כו.
 44 בחי מנייהו שור דכין ואלא מפרשי קראי בתרנא
 45 הוה אונקמא ליה בדרמי ולא שייך לומר
 46 שקלים הם וכוואו שיערם דהני חומרות אין
 47 שקילותו וכן משבת שיקלא אלא ברש מבילותין.
 48 **רובע** עשה בו אונס כרצון. וא"ת רובע באונס
 49 הכי משבתה ליה לא אין קשוי אלא לדעת ר"ל שנתקשה למנו וקפסתי ותיבאו עליה. **לאו** לקרן. השתא הוה נוגח לא עשה בו אונס כרצון כלומר השתא נמי שנתבא אין שייך
 50 לתעמד פסול קרן שלו אלא כרצון עשה בו חוב כולל אין שייך ללמדו אפילו רצון שלו מובע כיון ולא אפשר למילך בכל ענין בין באונס בין כרצון
 51 וא"ת אי אמאי לא דלקרן קאמר דהיי' דחוקת אלא כדמכתב בשמעתיה ומה קשה ליה אי לקטלא קאמר דשיך שפיר לנשות קטלא או תמורא פריקא מוקטלא קאמר כמנן שיעשה דו מוכפף אקרן
 52 ר"ל כיון דלא פריקא לענין קרן דאיתיה ביה קרא קאמר דאי לענין קטלא הוה ליה למימר לא חייב בו אונס כרצון

1 הוה מורניא ומפטרניא. דפלגא נקא נקא ומודה בקנס פטור רישא אלא רשות משנה.
 2 בחיובתא מיתה לה אמאי קתני רישא כשהודע בבית בעלים והדיק בבית שואל ותיב
 3 באוהה נגיחה נוק שלם: תבירא. קשיא אהרדי ומי ששנה זו לא קנה זה לא כל במינה
 4 כו. לא שקל היה ולא הוריה בשמירתו: רישא נמי רשות משנה. כלומר חד תנא הוא

5 ולתנא דרישא ס"ל נמי דהוה דסיפא דרשות משנה
 6 ורישא משום הכי רבי הוא בחוקתו שאין כאן
 7 שינוי רשות שכל מקום שהולך שם בעליו עליה
 8 פטור לנבי פוטב. שבני נוגח כרצון והמית אדם
 9 פשיטא לן דפסול כדלקמן. מן החבשה. ממוקצת
 10 בהמות ולא בלה' להוציא רובע ונדבק. ע"פ עד

11 אחד או ע"פ הבעלים שלא נסקל דפסול לגבי
 12 ולתנא דרישא ס"ל נמי דהוה דסיפא דרשות משנה
 13 המוקצה. שייחודו לתקריב לע"ז. הנגח. שהמית
 14 מן האדם ע"פ עד אחד או ע"פ בעלים ונפטר
 15 את הסקילה אם נאמר רובע למה נאמר. מנת
 16 רחי שנתנו שוין בעבירה לענין סקילה במקום
 17 עדים: רובע עשה בו אונס כרצון. דרובע אונס
 18 הוא ונסקל כרובע הכתיב ואת הבהמה הורגו
 19 נוגח לא עשה בו אונס כרצון. דכתיב כי ינח ולא
 20 שיעורוהו: רובע אינו משלם כופר. לקמן מפרש:
 21 לאו לקרן. דלענין קרן מיתה: לא לקטלא.
 22 ולהכי קאמר נוגח לא עשה בו אונס כרצון לענין
 23 סקילה במקום עדים הלכך אי לא מעשה קרא
 24 לענין קרן לא נפקא לן מרובע אפילו כי עבד
 25 כרצון דלפסול דהא קל הוא מרובע לענין
 26 קטלא: לא עשה. משמע לא עשה בו הכתוב
 27 אונס כרצון ומתיבא נפקא ליה דפשיטא ליה
 28 בחצר

29 **אמר** מדיספא רשות משנה רישא נמי
 30 רשות משנה ורישא תיניו טעמא משום דכל מקום שהולך שם בעליו עליו: שור האצטדון
 31 אינו חייב מיתה [וכו]: איבעיא להו מהו לגבי מוזה רב אמר פשר ושמואל אמר פסול רב
 32 אמר פשר אונס הוא ושמואל אמר פסול הרי נעבד בו עבירה מיתוכי מן הבהמה להוציא את
 33 הרובע ואת הנרבע מן הבהמה להוציא את הנעבד מן הצאן והמוקצה ומן הצאן
 34 להוציא את הנוגח אמר רבי שמעון אם נאמר רובע למה נאמר נוגח ואם נאמר נוגח למה
 35 נאמר רובע מפני שיש ברובע שאין בנגוח ויש בנגוח שאין ברובע רובע עשה בו אונס כרצון
 36 נוגח לא עשה בו אונס כרצון נוגח משלם כופר רובע אינו משלם את הכופר לפיכך הוצרך
 37 לומר רובע והוצרך לומר נוגח קתני מיתה רובע עשה בו אונס כרצון נוגח לא עשה בו אונס
 38 כרצון למה הלכתא לאו לקרן לא לקטלא הכי נמי מסתברא דאי אפרת לקרן נוגח לא
 39 עשה בו אונס כרצון לאו אונס דיהי פתיב ולא רצון דיהי פתיב אלא לקטלא: אמר

40 מר נוגח משלם את הכופר רובע אינו משלם את הכופר ה"ד איתיה דרבעה דרבעה וקטלא מה לי
 41 קטלה כרצון מה לי קטלה ברביעה ואלא קטלה מה לי קטלה רובע ואלא קטלה מה לי
 42 דלא קטלה הוא אמר אב"י לעולם דרבעה ולא קטלה דאיתיה לבי דינא וקטלה מהו דתימא
 43 כמאן

44 **לאו** לקרן. השתא הוה נוגח לא עשה בו אונס כרצון כלומר השתא נמי שנתבא אין שייך
 45 לתעמד פסול קרן שלו אלא כרצון עשה בו חוב כולל אין שייך ללמדו אפילו רצון שלו מובע כיון ולא אפשר למילך בכל ענין בין באונס בין כרצון
 46 וא"ת אי אמאי לא דלקרן קאמר דהיי' דחוקת אלא כדמכתב בשמעתיה ומה קשה ליה אי לקטלא קאמר דשיך שפיר לנשות קטלא או תמורא פריקא מוקטלא קאמר כמנן שיעשה דו מוכפף אקרן
 47 ר"ל כיון דלא פריקא לענין קרן דאיתיה ביה קרא קאמר דאי לענין קטלא הוה ליה למימר לא חייב בו אונס כרצון
 48 כמאן

בבא קמא. שור שנגח – פרק רביעי דף מא עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)"
תוספות

כמאן דקטלה דמי. וא"ת ומה פשע השור אלא דהנה עעמה שגרי הביאה עליה ר"ל כמו שפירש ר"ח דקפי עליה השור לרבעה ואלאכנה בה יזרה ותרעה וציליה למיד בכתובות פ' גערה (דף כא) תחילתה ואנסו וסופה ברעון דמותרות תחילת ביאה גמלה אבל הכא תחילת ביאה זו ברעון ואסרה לביע' דהה שנתרה. **תמא** אין פונותו לזחיק ואע"ג דבשכחה באמתה מביאע פבי' דחרגל (למיל דף טו) לפי שיש שם שינוי קצת דמי ספי לקחן אבל רביעה לאו שיעור הוא ולא דמי לקחן וכשו נגזרה היא שמוקת ע"י אבילה. **ברגלי** שורדסה. שן הוה שורף למוקט הכא אלא אגב דנקט רגל ספי' דף כו) נקטיה הכא: **לרבא** לא משלם כופר. אליבא דרף ברייתא פאמר כופי' בספי' דף כו). **מאחר** דמתם קטלין כו'. לא מצי לאוקמי בגון שבשלת נגירות ואשנות נתפסין להרעו הבקמה והרג את האדם כהרגי לא ותי' מועד לאדם הואיל ולא נתפסין לאדם ועברג ג פגימיע על פני געילוי לא הוי מועד כדאמרין פבוק פני דף טו.) אין השור נעשה מערע עד שיעמידו לו בפני געילים ובפני דף טו.) אסמדותו לא בני גמא כהילא אסמך ומנאך דלא מתייבי בשלישי גש כדפרישית בפ"ב דף כו). **אני** יודע שהיא גבילה. וא"ת אסטרך לכן פקעה לרנן דרבי מאיר דלא בעי שחיטה (חולין דף עד.) וכל א"ת אלא אקרי שור לא לעונן פטר מותר מקרי שור בפיק דכבורות דף יב.) ובפרק בהמה המקשה (חולין דף עד.) ואפילו שחטו מוכח ביומא דף טו.) דמקרי שור וכן פ' פקעה ר"ל בלואו הכי פריך שפיר ופלי שפסקאני ניחא דנקאן לן במשור אע"ג דשחיטה ונגרעה נזון בשה' **הנאי** לא יאכל לזחיקא דסקילה מסקל דאסור בתנאה. ובעל השור נקי לנתנת עורו וכו' ותיקא לשמות מלא יאכל אם כן לא תהו מוקמינן נקי אלא לנתנת בשר דוקא: **כדריבי** אבהו. לרווחא ומוקאן נקט בלואו רבי אבהו לא תהו מצי למימר אלא לנתנה. **דלאבילה** לא אריך.

כל מקום שנאמר לא יאכל. ואם האמר תמין בפסח התאוה יתה בברת דבתיב כי כל אוכל תמין ונתרחה וכו' תני בני א"ב פוקל כל שעה (פסחים דף כג) דרביע מאי איבין א"ב חוקיה לרבי אבהו תנהו ליה למימר דתא איבין בעיניהו ו"ל דלא יאכל או לא תאכל ולפנין מלא תאכלו אכל כי כל אוכל מלא תאכלו לא יאכל. **הכא** שרי פאכילה הוא והאי לא יאכל את בשרו לזחיקא דמקלה מסקל דאסור בתנאה הוא כד' אבהו דאמר ר' אלעזר כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחר איסור אכילה ואחד איסור הנאה כמשמע עד שפירש' לך תתוב כדרך שפרש' לך בגביליה לגר בתניהו ולעובר כוכבים כמכירה אמרי תני מילי. תיקא דנפיק ליה איסור הנאה מקרא מלא יאכל אבל הכא דאסור אכילה מסקל יפקל נפקא אי סלקא דעתך האי לא יאכל את בשרו והנהו א"ב מילי ויהוה את בשרו למהו ליה דאף על גב דעבדיה בעין בשר דשחיטה אסור מתקין להו מר וזמריא אומא תני מילי הכא

כמאן דקטלה דמי קמ"ל רבא אמר לעולם דרבעה קטלה דיקא קטליה לך מה לי קטלה פתרנא מה לי קטלה פרביעה קרן פונותו להזיק האי פונותו להנאת עצמו הוא במאי פליגי ברנל שדרסה על גבי תינוק פתח הניזק לאפיו משלם בופר לרבא לא משלם בופר תניא פונותיה דרב שור האי צדדין אינו חיוב מיתה וכשר' לגבי מופת מפני שהוא פמעושה: **מתני'** שור שנגח את האדם ומה מועד משלם בופר ותם פטור מן הכופר וזה וזה חיובו מיתה וכן פון וכן בבת גנה עבד רב אמה נותן שלשים לענין שן שהוא יפה מאד מנה וכו' שאינו יפה אלא דינר אחד: **גמ'** וכו' מאחר דמתם קטלין ליה מועד חיבי משפחת לה אמר רבה הכא במאי עסקינן בגון שאמדותו לשלשה בני אדם רב אש אמר אומדנא לאו פלום הוא אלא הכא במאי עסקינן בגון שסיפן לשלשה בני אדם רב וכו' אמר בגון שתרנג שלשה בהמות ומועד להקמה הוי מועד לאדם אלא אמר רב שמי בגון שתרנג שלשה עוברי פוכבים ומועד לעוברי פוכבים הוי מועד לישאל אלא אמר רשב"ל בגון שתרנג שלשה בני אדם מופה ומועד למרפה הוי מועד לשלם אלא אמר רב פפא דקטל וערק לאגמא דקטל וערק ואומא רב אחא ברביה דרב איקא אמר בגון שהחזיקו זממין וזממין הנחיא אי ליעיורי תורא בעינן שפיר אלא אי ליעיורי דהקמה אי ליעיורי אמר ליה לא תהו דיענא בגון דאמרי כל אימת דקטיל תוריה גביה הוה קאי רבינא אמר כמפירין את בעל השור ואין מפירין את השור מאי ה"ל למעבד משום דאמרי ליה תורא נהנאן אתי לך בבקרך איבעי לך נטורי פולגי בקרך: וזה וזה חיבין מיתה כו': ת"ל ממשמע שנאמר סקל יפקל השור איני יודע שנביאה היא ונבילה אסורה פאכילה מה ת"ל לא יאכל את בשרו מצי דף תתוב שאם שחטו לאחר שנגמר דינו אסור פאכילה אין לי אלא פאכילה להכבירו וצא איש פננו נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה של כלום ומפאי' דלא יאכל את בשרו להביא דשחטו אחר שנגמר דינו שאסור פאכילה אמא דתיקא דשחטו להאחר שנגמר דינו שרי פאכילה הוא והאי לא יאכל את בשרו כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחר איסור אכילה ואחד איסור הנאה כמשמע עד שפירש' לך תתוב כדרך שפרש' לך בגביליה לגר בתניהו ולעובר כוכבים כמכירה אמרי תני מילי. תיקא דנפיק ליה איסור הנאה מקרא מלא יאכל אבל הכא דאסור אכילה מסקל יפקל נפקא אי סלקא דעתך האי לא יאכל את בשרו והנהו א"ב מילי ויהוה את בשרו למהו ליה דאף על גב דעבדיה בעין בשר דשחיטה אסור מתקין להו מר וזמריא אומא תני מילי הכא

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40

חובט קמא. שור שגגא - פרק רביעי דף מא עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזליץ)"

היבא

1 היבא דבדק צור בו. איגו דחשיתה בצור כשירה מפל מקום כיון דהך שחיתה כעין
 2 סקילה אקרה תורה ומשני אטו כתיב בסנה ביהדיא ולא אתיא צור אלא מריבויא
 3 כף הוא עיקר שחיתה בצור אפילו שחיתו לבתחילה כמו בסנה ולפיקי אין לחלק כלל בן
 4 צור לסכין ודבר ודאי דליבעי לאתריי בריתא דבכל שחיתין בין בצור בין בסריפיה בו (וחלין
 5 דף טו) דמשמע לבתחילה אלא בריתא אלא בריתא
 6 ולתביא המשנה וזמני סמוך אבריתא דשריא
 7 אפילו לבתחילה וכתבתי מקדש דקדושי דף טו)
 8 מייחיי בהריתא אתר מילתא גופה: **נפקא** לה
 9 מואת כשרו. משמע דרבי יוסי הגלילי דריש דרש
 10 דאידו דרש ללקון נקי מומי ולדות ותמיה דבפרק
 11 המקשה (וחלין דף טו) וטעם גבי ליה דתנן רבי יוסי
 12 הגלילי אמר בטמאה טמא בטוהרה טוהר
 13 דדרש מזהב כפיס כתיב טמאתי לך ופרך
 14 קלוקה במעי קלוקה ליטמא מזהבלי ד'
 15 ובמהלכיו ד' היא ומאי קשה את קתני בטמאה
 16 טמא ותאי בטמאה הוא דרבי יוסי הגלילי ויבין
 17 דדרש אתו ע"כ כ"ש ס"ל דאוסר גגל במעי
 18 פרה כדומיה פ"ק דבבבול (ר' ה) דמאן קלוקה
 19 לא דרש אתו ור'ל דבחלין פריק מלש
 20 שראשו ורובו דומה לאמו דמודה ר'ש דרש
 21 כדמוכח פרק קמא דבבורות (שם) א"ר רוצה
 22 ליישב דברי רבי יוסי הגלילי דבחלין אפילו
 23 בלגון דבבורות: **וין** שהגיע לאת ה' אלוך
 24 תריא פירש. איגו דבפ"ק דקדושי (ר' ט) דרש
 25 נאמר תריא אמר ואבין תיראן ונאמר את ה'
 26 אלוך תריא הישקה הקתוב מורא אב ואם
 27 למורא שמים אל הוה ניתא ליה למדרשה
 28 לאומקא לעשה תירא: **רבות** תת. וא"ת מפני
 29 שיבה סקסו למה לי תיפול ליה מהבא וי"ל דהבא
 30 כרוב מותבך דרמון (אבות פ"ד משנה י"ב) חזקא
 31 דרך כמורא שמים או כרוב מופלג דהיי כעין רבו:
 32 **נקי** מחיי בופר. לא בעי למימרי נקי מומי ולדות
 33 כרבי יוסי הגלילי משום קשיא דאגשם
 34 ומומי מעבד היינו שלשים של עבד לא קאמר
 35 דכריש לקיש ס"ל דאמר לקון (ר' מג) כשאין
 36 השור בסקילה ולא שמים כלם איגו א"ר דבפר
 37 מחייב רבי אליעזר היינו משום דדרש אמ בופר
 38 לרבות בופר שלא בבונה כרבי יוחנן דללקון
 39 אכל אמ עבד לא דרש דהך ר'ל לקון וסבא
 40 דרבי עקיבא וס"ד דתם משלם דמי עבד מן

היבא דבדק צור ושחטה בו ועבירה פניו סקילה

1 **אבל היבא דשחטהו בסכין לא אמרי אטו סכין**
 2 **כתביא באורייתא ותתנן השוחט במגל יד בצור**
 3 **ובקנה שחיטתו כשירה והשחט דנפקא ליה איסור**
 4 **אכילה ואיסור הנאה מלא יאכל את כשרו בעל**
 5 **השור נקי למה לי להנאת עורו דלסקלא דתתני אמונא**
 6 **כשרו הוא דבשל בהנאה אבל עורו נשתרי בהנאה**
 7 **קמישבע לן בעל השור נקי ולהך תנאי דמפנין**
 8 **ליה להאי בעל השור נקי לדרשה אחרתא [כדבעינן**
 9 **למימר קמון] הנאת עורו מנא להו נפקא להו מאת**
 10 **כשרו את הספל לכשרו מאי ניהו עורו והאי מפא**
 11 **את לא דרש פרתניא שמעון העמסוני ואמרי לה**
 12 **הנמה העמסוני היה דורש פל אתין שבתורה בין**
 13 **שהגיע לאת ה' אלוך תריא פירש אמרו לו תלמידי**
 14 **רבי פל אתין שהשחט מה תהא עליהן אמר להם**
 15 **כשם שקבלתי שכר על הדרשה כף קבלתי שכר על**
 16 **הפרשה עד שבא ר' עקיבא לילמד את ה' אלוך**
 17 **תריא לרבות תלמידי רבנים: ת"ד ובעל השור נקי**

1 **היבא דבדק צור.** והיינו כעין סקילה (בא) כאבנים: **אטו סכין כתביא באורייתא.** שהתא
 2 שחיתו חשיבא לתמיז יותר משחיתת צור: **והשחט דנפקא ליה אכילה והנאה מלא**
 3 **יאכל.** כרבי אבהו להיבא דשחטה וכ"ש להיבא דסקילה בעל השור נקי למה לי **את לא**
 4 **דרש.** כדתינא ופירש מן מהנמיה אתין וגמיין רבייהו שהגיע לאת ה' אלוך תריא. לא
 5 **ידע מה לרבות:** נקי מחיי בופר. נקי מחייב בופר. נקי מחייב בופר. נקי מחייב בופר. נקי מחייב בופר.
 6 כשהמית משלם חצי בופר כי היכי דבנקון ח"י
 7 אפר לו רבי עקיבא. פשיטא דפטור והלא אם
 8 חייב היה אין תשלומיו אלא מגופו וזה שנקל
 9 ממה ששלם יאמרו לו בעלים הכיבאו לבד
 10 ושלמו נקי הימנו אין דינן. אין מדרשי זה שאני
 11 דורש אלא כשהמית על פי עד אחד שאינו
 12 נסקל אלא ממנאן אימא לשלם להכי אנטריך
 13 קרא מודה בקנס. פטור וכי היכי דפטור מטקלא
 14 מפרט נמי מופרז ולמה לי קרא והוא דהוה דהוה
 15 מצי למפרך אעד אחד פשיטא דפטור. קשר
 16 בופרא כפרה. לפיקי אי אלי משתיה הוה אמנא
 17 ליחייב כן בעד אחד בין ע"ש עצמו בין דהכי
 18 דהיקור ליה כפרה אלא במתהווין להרוג בו.
 19 דפטור מטקלה כדתינן מחייבין לקמן דף מג.
 20 מתהווין אמר ליה ברישא. דבתייה גזילה היא
 21 דלדאי והאי אנטריך קרא אבל המית על פי עד
 22 אחד כי ראייה קטנה היא דאיכא לאותוביה
 23 מודה בקנס פטור ובעד אחד נמי איכא למימר
 24 פשיטא דלא מחייב דהא תרי בעינן לאפוקי
 25 ממנאן ואפילו גבי מועד נמי פטור.
 26 משבח

רבי אליעזר אמר נקי מחיי בופר אמר לו ר' עקיבא

1 **רבי אליעזר אמר נקי מחיי בופר אמר לו ר' עקיבא**
 2 **מגופו הכיבאו לרבי דין וישלם לו אמר לו רבי אליעזר כף אני בעיניו שדיני בזה שחייב**
 3 **מיתה אין דיני אלא כשהמית את האדם על פי עד אחד או על פי בעלים על פי בעלים**
 4 **מודה בקנס הוא קסבר בופרא כפרה תנאי אידך אמר לו רבי אליעזר עקיבא כף אני**
 5 **בעיניו שדיני בזה שחייב מיתה אין דיני אלא במתהווין להרוג את התבמה והרג את האדם**
 6 **למעני והרג ישראל לנפלים והרג בן קיימא רי אמר ליה ברישא רב בהנא משמיה דרבא**
 7 **אמר מתהווין אמר ליה ברישא רב טבוימי משמיה דרבא אמר המית אמר ליה ברישא**
 8 **רב בהנא משמיה דרבא אמר מתהווין אמר ליה ברישא משל לצידו ששולח דינים מן תנים**

מסכת

1 העליות בדלקמן לית ליה לרבי אליעזר וא"ת ולימא ר' יוסי הגלילי וי"ל כיון דבתם ליכא
 2 קנס בכונה שלא בכונה נמי פשיטא דלא משלם דמיס אין אין סקרא ולתנימי פטור דנקי אלא אחויבא דכתיב בפרשה ביהדיא כנו בופר וקנס דמיז ולתפי תועמנים הללו א"ש נמי
 3 לרבי עקיבא דדרש ללקון נקי מומי עבד כדמו משלשים של עבד ולא בעי למנקט נקי מחיי בופר משום דאפילו מועד נמי פטור שלא בכונה ולא בעי לאומקא נקי מומי מן חרוץ
 4 דמועד איכא דמיס שלא בכונה כדמוכח לקון אלא היינו טעמא דברישתיה או משום דרמיס לא כתבינו או משום דביין דלא אשבת בופר בתם לא אנטריך למעט דרמיס וא"ת וי"ל
 5 לקון ולפנין אמר שלא בכונה משום שלא דליבא איגו דליבא בופר באש וי"ל דלא דמי דבאש לא שייך בופר כלל להך משום בופר לא שבקין דמיס אבל שור דשיין ביה בופר
 6 ואפה ליבא בופר בתם אין כןאך תליבו דמיס שלא בכונה ועי"ל טעם אתר לר"א דמסתבר ליה לאומקא כבופר מכלל דך דרבי שמעון ליה פשיטה דקרא מדרבתי תריה ואם שור
 7 נגח הוא שישלם בופר וא"ת לרבי יוסי הגלילי דאמר תם משלם חצי בופר וקאמר נקי מומי ולדות טפי הוה ליה למימר נקי מחיי בופר משמעא דפרישת וי"ל דאין דומה לו סקרא
 8 ולפוטרי מחיי בופר מאחר שחייבו התבוב ח"י: **כ"באור** לבית דין וישלם לך. וא"ת אתה לרבי יוחנן מועד משלם בופר שלם א"פ שהשור נסקל דבתיב השור וסקל בתבית אם בופר יצת
 9 עליו איכ משלם מן הגלילה איגו דלענין ניוקין משתלם מגופו דעד תמות כמקמו עומדת וי"ל דשאני מועד דגלי ליה קרא ושקא מעד מועדת מחייבו הקתוב בופר שלם אבל תם דלא כתבי
 10 ביהדיא לא מצי למילף אלא מניוקין וניוקין גפיהו מגופו.

על פי עד אחד או על פי בעלים. ברש פ"ק התערבות ומכיו"ד. טא. ושם ובריש פ"ק דהאסורים (מוהרי"ר ח. יוסף) פי' הקטורס דשור אין נקרו על פי בעלים לא נוגח ולא רובע

1 משום דמודה בקנס הוא ותמיה לר"י היקו בעיני דתריית שור הוא קנס ובפ"ק דסנהדרין (ר' י) נמי וקאמר פלוני רבוע שורי הוא ואחר מוצטרפין לחורגו משום דאין אדם קרוב אצל
 2 ממנו וזה כ"מ ברך מייסר מטעם דמודה בקנס ונראה דהיינו טעמא דלא מחייב על פי הבעלים אפילו הידו ב' כנו של שני שהתפין ומיעדין גילוי משום דאדם קרוב אצל ממנו ודא
 3 דארמיקו כדסנהדרין דאין אדם קרוב אצל ממנו ח"י כ"מ האסורים שאמקן על חבירו דמתוך שאמקן על חבירו נאמן גם על שחור: **דפשיטא** דקרוב אצל ממנו הוא כיון שלא בא להעניד על חבירו:
 4 **מודה** בקנס הוא. דקיימא לן שלמא נוקא קנאא ונראה דדחה מצי למפרך אעד אחד דאין סקרא לומר שלא יחשוב מרשע עצמו כשמודה ואין רוצה לישבע ואף על גב דל ידי העד בא
 5 עליו חיוב זה אלא פשיטא ויטר נקט:

הא

בבא קמא. שור שנגח – פרק רביעי דף מב עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קסא תוספות

1 **הא** הם מתייבב לא בעי למישר הם שמחויב במה שהמועד פטור דאטו משום דאיידי יתיה
2 פטור יותר אלא ד'ק דמועד יתיה פטור שלא לחייבו בתענה אהן יותר מהם והא קאמרי
3 יציקא בארעא משום דז תמות הקל שאין משלם אלא מגופו חייב דז מועדת לא כ'ש'
4 **כתב** רחמנא בעל השור נקי דפטור. ואצטריך למכתבא אנשים יארי לא כתב אלא בעל

5 השור וכן יהו מוקמינן וכן נקי מתיב וכן ויהו
6 מחייבין וכן פ' בן מעד דבמי ו'לדות אבל
7 השקא דכתיב אנשים למיטי מועד איה לן
8 **לאוקמי** פטור דנקא דיהו דלא לחי יציקא בארעא
9 וכו': רחמנא בעל השור נקי הם פטור
10 ומועד חייב ונקי מדמי ו'לדות דדקני לאו לפטור
11 מדמי ו'לדות אצטריך אלא כלומר דוקא הם פטור
12 מדמי ו'לדות ואי לא כתב אנשים כל הוי פטורין
13 נמי ו'לדות דלא מתיב הנהוב במיעד אלא במקום
14 שהיני בהם כדפרשיה לעיל (לול) ולחייב כתב
15 אנשים דליתי נקי לגלוי עליה ולא משתעי
16 אנשים ולא שוורים אלא בתם והא דהיא
17 כדחובל (לפמ ד' פ' ט) שור אין משלם אלא נזק
18 ופטור מדמי ו'לדות משמע דאיידי במיעד
19 דמשום ניש ועד דומיא דאדם ואפילו הכי
20 פטור מדמי ו'לדות היחא בר' אנתאי:

21 **ג'ב'** בושח נמי נימא הכי אנשים כו'. דגבי בושח
22 כתיב כי יצא אנשים יתקו איש ואחו
23 דמאש בעמיתו לא נפקא איה בתם כדחדיה
24 ורפוי ושבח נפקא מהנהו כדאמרין במעתי וועל
25 דף ג'א) ואפילו לר' דמאש בעמיתו נפקי כוליה
26 מזה הודא דבושח לא נפיק מניה אלא צער
27 ורפוי ושבח שרגילי ללדות ע"י ה'תקא
28 דגתני מוס אכל בושח דרגיל ללדות רוב פעמים
29 בלא התקל לא נפיק מאש אלא מאנשים ואת
30 ורפוי ושבח בן לר' עובן לר' נרמן לית מאנשים
31 דכתיב כי רפוי ושבח ע"י י'רוב אנשים ו'ל
32 דקום ליה לנמרא דהואו אנשים אהא לדרשה
33 אחרינא ומתאי טעמא נמי איש דלא פרך גבי
34 רפוי ושבח נמי נימא הכי אכל הוואו דבושח
35 קום לן דלעמיטי שוורים אהא והא דלא פרך
36 גבי צער נמי נימא הכי דכתיב איש בעמיתו ולא
37 שור בעמיתו שור דומיא דאיש כו' משום דתיבא
38 ליה למפרך מקרא דאנשים דומיא דהתא
39 דאיידי כ' **ב'ב'ו'ה'ו'** תליא מילתא. פ"ה דסל'
40 בר'ש דאמר באלו בן מתחבין (סנהדרין דף עט.
41 וט) מתחבין לחרוב את זה ודברך את זה פטור
42 ממתיה ויבין דפטור ממתיה חייב בדמי ו'לדות
43 דלית ליה דתקא דבי חזקה וקשה לר' ויבי ויהי
44 תמה רב דאך רב אהבה ועל אבי ויהא וכו'

45 סבורין כרנן ועוד דצריכא למישר דרב אדא ובריקא רב חגי דרומאה פליגי אמנא דבי חזקה ה"ל למפרך הךא כדפרך רבא עליה דרב זימי פרק אלו נערת כחובות דף לה. ושם נמי
46 איכא מנא ליה ליה דתקא דבי חזקה ונראה לר' דרבא ואביי לא היו פטורין שוורים מדמי ו'לדות מנקי אלא דוקא הךא ולא נתחבון לאשה דומיא דאנשים דמשמעיה בהו קרא אכל
47 נתחבון לאשה עצמה חייב מולא קאמי אנשים אין אסון יענשו האש אסון לא יענשו בן נתחבון זה לזה בן לא נתחבון זה לזה אלא לאשה עצמה ולא שוורים דבי חגי ויבי חגי יענשו
48 כתב רחמנא בעל השור ויהו משמע שפר דפטור בכל ענין אלא ודאי נתחבון לעצמה חייבין לאביי ורבא ובעי' דכאנשים שוורים טפי כשנתחבון לאשה חייבי משום
49 דשייך בהו קום ליה כדבריה מניה אכל בשור לא שייך פרך רב אדא רב אהבה ויהא ע"כ בכונה תליא מילתא לרבי דדרשי בהשפיען (סנהדרין דף עט. וט) ונתתה נפש תחת נפש מן
50 ולית ליה לא חלקת בין מתחבין לשאין מתחבין לענן דמי דתקרא וסובר רב אדא דהוא הוין לענן דמי ו'לדות ויבין דגלי קרא שיש לחלק בין מתחבין לשאין מתחבין לענן דמי דתקרא דף
51 גלמוד עור שום פטור מןם כשאין מתחבין מכה הקישא ואע"ג דאית ליה הקישא לענן שאר דברים וא"כ לדרייה אנשים אפילו יש אסון באשה יענשו ולדרייה יש לנו לפטור שוורים
52 אפילו נתחבון לאשה שאי אפשר לרבי לדרוש אלא כמו שורש אתרין כן מורדיה שגמול לכלולה תנאי שלא מצטנ מחלוקת זה בעיהם ואביי ורבא אביי ורבא סבורי לזה דדוקא לטמא דגלי קרא
53 כגון לדמי דתקרא לרבי גלי אכל בשאר מןם לא גלי וכן מוכח בהפריה (לפמ ד' ס' ט) דאביי ורבא סבורי לזה שהוא חייב בשוורים כשנתחבון לאשה עצמה דתנן שור שהיה מתחבין לתבירו
54 ויהוה אשה ויצאו לדיה פטור מדמי ו'לדות ודיקדוקא בגמרא טעמא דנתחבון לתבירו אכל נתחבון לאשה משלם נימא תמי תיבתא דרב אדא רב אהבה משמע דלרבא ואביי נחא דמתביב
55 ומתניתין דכחובל (לפמ ד' פ' ט) דפטור שור מדמי ו'לדות דוקא כשלא נתחבון לאשה דומיא דאנשים דרבא:

1 משבח דרבי. ברישא שקול ליה וכי הדר משבח חזירי שקול הךא נמי אע"ג דר'איה
2 ונזלה אמר ליה ברישא כי הדר משבח ראייה וזמריה אמרה נזלה: משבח וזמרי.
3 ברישא שקול ליה קבר ולקא לא משבח אתריי וכי הדר משבח דרבי וליה ליה קמא
4 כולו האי דליקחיהו לכוליהו שני וטורי ושיקיהו דרבי ד'הי המית אמר ליה ברישא דאמתי

5 לא ויהי יודע ליה מילתא דערפא ויהוה הדר
6 משבח דף הדר היה משמיינא: דפרי ו'לדות. גנח
7 את האשה ויצאו ו'לדיה: כי יצאו אנשים ונפשו
8 אשה הרה ולא שוורים: אף שוורים. דפטור ליה
9 קרא מעמידה הוא דפטור אבל תמן ליחייב: כתב
10 רחמנא ובעל השור נקי. למישר דלא דרשינן
11 אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים אלא הם
12 פטור ומועד חייב גבי בושח נפי. וקיימא לן
13 (לפמ ד' פ' ט). שור שבייש פטור וקיימא לן מבי
14 יצאו אנשים יתקו איש ואחו וקרה אשת וגו'
15 וקשהוה את כפה ממן דהיינו בושח נימא הכי
16 כו': וב'ת ה"ג ו'לרבי יוסי הגלילי משלם מועד
17 ממן בושח אלא אבי ורבא דאמרי תריןיהו.
18 לחייב אצטריך דאי מדר'ע ויהא אמנא אנשים
19 ולא שוורים הכי מירדש אנשים הוא דבי יש
20 אסון באשה לא יענשו בדמי ו'לדות דקם ליה
21 כדבריה מניה אכל שוורים אפילו יש אסון יענשו
22 בדמי ו'לדות וליקא בה חייב מיתה כתב רחמנא
23 כו': אפ' באסון תליא מילתא בכונה תליא
24 מילתא. ואפילו יש אסון באשה יענשו אף
25 נתחבון לתבירו דסבירא ליה לרב אדא רב
26 משמע דאמר במס' סנהדרין באלו זה השפיען
27 ודף ע"ט) נתחבון לחרוב את זה והרג את זה חזקה
28 ממתיה ויבין מןם וליה ליה דתקא דבי חזקה
29 דאמר ליה חלקת בין מתחבין לשאין מתחבין
30 לחייבו מןם אלא לפטור מןם ולא יתיה אסון
31 דקרא לתבירו קרדשי ליה את אין אסון חבירו
32 אפילו יש אסון באשה יענשו ויבין דאנשים
33 אהיבא דיש אסון נמי יענשו אשתהו דאמעט
34 שוורים בין בשור בין בשאין אסון ובעל
35 השור נקי למת ל':

26 **מילתא** אלא אמר רב אדא בר אהבה אנשים כי נתחבון זה לזה אע"ג שיש אסון באשה
27 וענשו כי נתחבון לאשה עצמה לא יענשו ולא שוורים דאפילו נתחבון לאשה עצמה יענשו
28 כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור וכן פ' אהא רב חגי מדרימא אהא ואייתי מתניתא
29 ג'רדיה פותיה דרב אדא בר אהבה תניא אידיך בעל השור נקי ר'ע אומר נקי מדמי ע'בד
30 ויבא

1 וַיִּנְיָא רבי עקיבא לנפשיה. ולא בעי למימר שלא היה יודע אותם תירוצים וכשגמר לו
2 רבי אליעזר קבלם בפשטי וְלִמְנָרָא דמסמקא הָהּ יודע ומה שלא היה חושש
3 משום דאית ליה דרָבָא אין השור בקטילה אין הכללים משלמים בפר' ואת' ודלקא אם
4 בפר' לא ידע' ואם עבד דרש' ויל' ויון' ולא דרש' אם בפר' כ'ש ולא דרש' אם עבד
5 כדמוכח לקמן' אָמַר רב אפי' בו' ואת' ומה

1 וַיִּנְיָא רבי עקיבא לנפשיה וְהֵלֵא עֲצָמוֹ אִין מִשְׁתַּלֵּם
2 אֵלָא מְגוּפוֹ הַבְּיָאוּהוּ לְבִית דִּין וְיִשְׁלֵם לָךְ אָמַר רב
3 שְׂמֵימָאֵל בר רב יצחק בְּשִׁקְדָם בְּעִלְיוֹ וְיִשְׁמָוּ מהו
4 דַּתְיָא לִישְׁתַּלְּמֵם מִיַּיְהוּ קַמְ"ל הוּאִיל וְבר קטלָא הוּא
5 אַע"ג דַּשְׁתַּמְיָה לא לִישְׁתַּלְּמֵם מִיַּיְהוּ אי הכי לְרַבִּי
6 אֵלְעִיזָר נָמִי בְּשִׁקְדָם וְשִׁחְטוֹ ה"נ וְקַבֵּר דַּלְמָא אית
7 לִיה מַעְמָא אַחֲרָיָא דַּעֲרִידִי מֵהָאִי וַיִּנְיָא לִיה וְרַבִּי
8 אֵלְעִיזָר נָמִי לִישְׁנֵי לִיה שְׁקָדָם וְשִׁחְטוֹ אָמַר לָךְ הָתָם
9 הוּא דַּנְתַּבְּוֹן לְדִירוֹן אַתְּ הַתְּהַבְּהוּ וְהִרְגַּ אַתְּ הָאֵרִים
10 דְשׁוֹר לָאוּ בר קטלָא הוּא כִּלְל דַּס"ד אִמְיָנָא נִתְחַיֵּב
11 אַצְמִירוֹד קְרָא לְמַעוּטֵי אָבֵל הַכָּא דַּמַּעֲרָקָא בר קטלָא
12 הָהּ לא צְרִידִי קְרָא אַע"ג דַּשְׁתַּמְיָה וְלָרֵע' נָמִי וְדָאִי
13 הַכִּי הָהּ אֵלָא אָמַר רב אפי' תַּאי מִילְתָּא מִפִּי דַּנְּבָרָא
14 רַבָּה שְׂמַעִי לִי וְמוֹנֵי רַבִּי וְיֹסֵי רַבְרִי חֲנִינָא סַלְקָא דַּעֲמִיד
15 אִמְיָנָא הוּאִיל וְאָמַר ר'ע' אָף תָּם שְׁתַּבַּל בְּאֵרִים מִשְׁלֵם
16 בְּמִתְרָא נֶגַח שְׁלֵם מִשְׁתַּלְּמֵם נָמִי דַּרְמִי עֲבָד בְּמַעֲלֵיהּ

1 וַיִּנְיָא ר'ע' לנפשיה. כדאקשי ליה לר' אליעזר לעיל: בְּשִׁקְדָם בְּעִלְיוֹ וְהָשְׂאוּ. קודם שנגמר
2 דינו אצטרף ליה קרא למפטרות: אי הכי. אמאי מוהיב ר'ע לרבי אליעזר לעיל הביאות
3 לבדי ולא אסיק ארבעתיה דרמי' לשניי ליה בשקדים ושתווי או לית ליה טעמא אחרניא
4 אמר ר' ר' אליעזר שקדים ושתווי לא אצטרף קרא דהתם בי הרגו שלא בכחיה אצטרף
5 למפטרות מנופרד דשור' ר'ע לאו בר קטלוא הוא כילל
6 ואי לא מיטבס הנהא אמינא שקד עיקר רביהא בפר
7 הוא: אָבֵל הַכָּא דְשׁוֹר בר קטלָא הוא תְּחִילַת
8 דינו נפטר ממונן ולא תלה עליו משלומן
9 דיאבא למימר הביאות לבדי הלכך בי קימים
10 ושתווי נבל גמא קרא מיפטר ולא צריך קרא
11 לר'ע נמי וְדָאִי רַבִּי הוּא. קשיא היא: נשלים דמי
12 עבד פגליה. ואנינ' דמקטל דהא לגבי תבילת
13 אדם אין תורת תם עליו ואינו נפטר בטענת
14 הביאות לבדי בתר רחוקא נקד' והא בביה רבי
15 עקיבא לניזויה. דאשמעיון בהקרא דאין משתלם
16 אלא למימר הביאות לבדי
17 הואיל ומהיבטינן עבד. לגבי מועד חלקת בו בין
18 תם למועד. דמועד משלם בפר' ותם פטור
19 שאינו תוה' אלא שלשים. אפילו שוה ק קנה
20 והמית או נמי. במועד תבוי: נִקְרָה לְיִרְשֵׁיהּ.
21 ולא לכעלה וְיִרְשָׁ אִוְהַל. נתתם את נחלתו
22 לשאריו שקרוב אילו זו שאינו זו אשתו וְקָא
23 ליבא למימר דלדידה נתיב' וירשה ודידה וְקָא
24 ממשפחתו תבוי אלא ה"ק ונתתם את נחלתו
25 לקרוב אילו משפחתו ושאריו שהיא אשתו הוא
26 יורש אותה: לא אפי' ר'ע. נוקה לירשיה: אלא
27 בכפר' הואיל ואין משתלם אלא לאמר מיתת.
28 הלכך לא זכתה בו מתיים: וְהָהּ לִיה דָּאִי. ולא
29 מוחקו וקמיא' כ'ש בנש' נתחיל' (כ"ב דף ק"ג) דאין
30 הכעל יורש את אשתו כפראי לבמד לאדא
31 מיתתה כבמחוקו לה מתיים: מֵאִי בַּעֲמָא. אין
32 בפר' משתלם אלא לאחר מיתת א"ג' דכתיב
33 והמית ניקא דכין' אשהויה למיתיה לישתלם
34 מתיים (ו' והפס' כ"ו) שו' חוני בסקילה עד
35 שימות הנזק דכתיב והמית איש והשור יסקל
36 ודפי' וְלִדֹת לַעֲלֵל. התורה זכתה לו ברכות
37 בעל האשה (שמות כ"ה) אין האשה נתנת
38 לירשיה. נוק וצעה: הֵתָּה שפחה ושתתורה בו.
39 כלומר היתה משוחררת מעברת ממשוחרר.
40

1 וְהוּא לִיה רָאִי. אף על פי דב'ש נהול' וכ"ב דף
2 (ק"ג) דרש' דאין הבעל נוטל כרָאִי
3 כבמונחא מקרא אחרניא מוקא לא נפקא דהוה
4 כרָאִי דשאינו מופר' לדעולם לר' ראוי ולא אתי
5 מנייה שאר ראי' ואמר נמי לא נפיק מתיקם
6 דהתם בירוש' שפלה לאור מיתת האשה אף
7 הבעל נוטל כרָאִי אָבֵל בּוּפֵר דַּמְחִים נִגְשָׁה
8 התקלה שהופר בא על ידה הוה אמינא דנטול:
9 וְנִתְּנָא נֶגַח וְצַעַר לֵאשְׁתֵּי נֶגַח וְצַעַר רִפִּי
10 שגדולתה הוא שמצטער יומר וגם נפתחו דמיה
11 כשנפלת ע"י הכאה מכשילות במונה אָבֵל רִפִּי
12 ושבת ארוקא דמילתא הוא שאין צריכה ריפוי
13 וגם איקא מהנפלת יומר מפילאב משאר יולדת
14 וקוח דהוה סופה שפחלה ואת' ובושת' מיט' לא
15 חשיב ויל' נתחבו' לביש' זה וביש' זה פטור לר'ש
16 בהחובל בלשון דף' ומייר' דנתחבו' לכתוב
17 בחיור והכה האשה כפשייה דקרא:
18 וְהָתָּה שפחה ושתתורה או זרות גזה. פ"ה
19 נתעברה מן הגר ומן המשחרר וכן
20 משמע בהפדה לישון דף' (ט"ז) וקאמא לא שני
21 אלא שתכל' קדם כתי' הגר ואין לומר כרביא'
22 שתעברה בעודה שפחה דאין לבעל כלום וישל
23 אדון נתיב' ונשפחה כשתתורה בדמיטע' וישל
24 ויהיה שפחה דהא בהפדה (ט"ט) משמע כרפיה'
25 והא דנקט' התיב' שפחה ושתתורה ולא נקט'
26 והנה משוחררת משום דע"כ כשאין ל' בנים
27 קאמר וליכתי' נקט' משוחררת בדמיטע' עתה
28 מקרוב והיה לישראלית נשואה לגר ומת הגר
29 דפטור דהא דמי ולדות לבעלה והא דנקט'
30 שפחה וניורת משום דארוקא דמילתא כן דסתם
31 משוחררת נשואה משוחרר וסמקא גיורת לר'
32 גרשעה

1 לְמוֹעֵד וְעוֹד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
2 נתון אלא שלשים אינו דין שנהלוק בו בין תם למועד לא מחמידינ' בעבד' ותר' מכן
3 חורין שכן חורין יפה בעל נתון סלע שלשים נתון שלשים וְעַבְדֵּי פָּתוּחִים סלע נתון שלשים
4 כִּיֹּל והא תיב' ת"ל בעל השור נקט' נקט' ממיני עבד': תנו רבנן והמית איש או אשה
5 אָמַר ר'ע' וכי מה בא זה ללמדנו אם לחייב את האשה רבנן' התי' כבד' נאמר פי
6 יב' שור את איש או את אשה אלא לחקש' אשה לאיש מה איש נקו' לירשוי' אף
7 אשה נוקה לירשיה וְקַבֵּר ר'ע' לא ירית לה בעל' והתניא וְיִרְשָׁ אִוְהַל מִכַּפּוֹר מִשְׁתַּלְּמֵם
8 יורש את אשתו דברי ר'ע' אָמַר ריש' לקיש לא אָמַר אֵלָא כַּכּוֹפֵר הוּאִיל וְאִין מִשְׁתַּלְּמֵם
9 אֵלָא לְאַחַר מִיתָה וְהוּהוּ לִיה רָאִי וְאִין הַכַּעַל נוֹטֵל כְּרָאִי כַּכּוֹפֵר מִכַּפּוֹר מִשְׁתַּלְּמֵם אָמַר
10 קְרָא וְהִמִּית אִישׁ או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת אם בּוּפֵר ישת' עליו ובגוֹן
11 לא אָמַר ר'ע' וְהַתְּנִיא הַכָּה אֵת הָאִשָּׁה וְיִצְאָו יִרְדָּהּ נֶגַח וְצַעַר לֵאשְׁתֵּי וְלִדֹת
12 לַעֲלֵל אִין הַכַּעַל נֶגַח לִירְשׁוֹ אִין הָאִשָּׁה נִתְּנָה לִירְשׁוֹ הֵתָּה שפחה ושתתורה
13 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
14 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
15 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
16 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
17 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
18 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
19 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
20 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
21 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
22 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
23 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
24 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
25 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
26 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
27 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
28 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
29 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
30 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
31 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
32 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
33 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
34 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
35 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
36 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
37 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
38 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
39 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
40 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם

1 לְמוֹעֵד וְעוֹד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
2 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
3 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
4 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
5 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
6 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
7 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
8 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
9 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
10 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
11 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
12 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
13 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
14 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
15 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
16 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
17 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
18 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
19 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
20 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
21 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
22 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
23 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
24 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
25 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
26 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
27 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
28 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
29 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
30 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
31 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
32 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
33 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
34 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
35 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
36 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
37 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
38 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
39 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם
40 למועד ועוד ק"ו ומה בן חורין שנותן כל שווי' חלקת בו בין תם

בבא קמא. שור שנגח – פרק רביעי דף מג עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)"
 קסט תוספות

א יגירת. משוברת מר ומתו שניהם פטור מן הכל שהוא קודם הואיל ואין לו יורשין כל
 הקודם בשלה ובה וזה שישנו בידו קודם לכל אדם אכל ישראלית משוברת ממשאל
 אפילו אין להם גנים יש לה יורשין לירש חלקה ויש לו יורשין לירש חלקו ודוקא
 נשחררה קודם חלקה אכל ויהיה שפחה כשכיל בה חייב אבל אפילו בדמי ולדות וימן

לארונה דמי ולדות שפחה אינם אלא לבעלים
 שלה בדארמין לקמן שבו שנגח את הפרה ויה
 מטו דמי ליה מוקרא מעברתא אנתק מינאי
 בגרשה. עסקין ומשה נותן ליורשיה שגירשה
 אתר הנהב. בעל האשה. אבועל הקפדה
 ונוקמה לרבה בוי. למה להו לרבה וירני
 אלא קמה בגרשה לוקמה מר מרדתי ליה ומר
 כדאת ליה ביש נחלין נוקמה לוקמה גוון שגבו
 כ"ד מיעת מן המזיק לשלם נזק וצער ואע"פ
 שנחבית לה מדיחם לא ערף ממולה בשטה
 האמר רב גנן. יורשין שישע במלחן שהלחן
 אביהם יש לו לכבוש פי שנים דוקא ליה שפחה
 דדאי קרקע אשתעבר לה לאבותיהו גבו פועה
 אין לו. פי שנים אלא הני מעות הניח אביהו והני
 ראי. ור"נ אמר גבו פועה יש לו. דכמוקדוק דמי
 שטרך מעות הלחן אביהם מיעות נטלה גבו קרקע
 אין לו. דקרקע לא הניח אביהם והני ראי ותבא
 גמי לוקקת אין כיון שגבו קרקע דחיי ראי
 אמרי. דמי פלוגי דאפילו רבה ור"נ ביש נחלין
 אליבא דגני שפחה. דשלחו כבוד נטל פי שנים
 במלחן ולא רבית ואוקמא אליבא דרבנן
 דפליגי עליה דרבי דאמרי אין כבוד נטל פי
 שנים מעות ששבוו ונכסים לאחר מיתת אביהו
 דאי רבי אפילו ברבית גמי שקיל פי שנים
 דהקרא דממילא הוא ופרשהו רבה ור"נ לקא
 דגני מערבא דאמרי לרבה כבוד נטל פי שנים
 במלחן מן גבו מעות ומר כבוד קרקע ובי אמרי
 הקא. בגרשה ולא מוקמין לה דרבני כרבי.
 דאמר כבוד נטל פי שנים בשבב דכמוקדוק דמי
 וכ"ש במלחן דכמוקדוק דמי לא שפא גבו
 קרקע ולא שפא גבו מעות הלחן אי לא גירשה

שקיל דבעל כבודו ומיהו כופר אפילו רבי מודה דרמי הוא דהואיל ואין בו שום חייב
 מדיחם לא יהי כשקחא דממילא אין לה"מ לגבי מערבא אליבא דרבנן פי קאמר הקא כרבי.
 שור שלא בכונה פטור משקילה דהרגו פתמי. (ליקמן דף מו.) נחבין לרזוגו את הבתמה
 בו וילקמן לה כנגמרא כמיתת בעלים בר מיתת השור. אין השור בסקילה אין הבעלים
 משלמין כופר. ר"נ דאמר לעיל דף מטו) אין דמי אלא במתבין לחזרו בו פליגי עליה
 דמריאצטרך קרא פלוגתיהו בתם שלא בכונה דמועד שלא בכונה רב בפרך הוא
 ועוד מתניתין בהר"א תנא לקמן דפליגי עליה דקתני מועד שלא בכונה) פטור ממיתה
 החיב כופר רבה אקרא סמוך מוקמין לה לקמן כותיה דרמי דקתני מתני פטור
 ומכר מוסקלה קאמר או שור יש פלוני. במועד אוקמא כפרקא קתני מיתה
 המית שור את פלוגי משלם ע"פ עצמו. ב"א כופר. ואע"פ דאין שורר מוסקלה שטרך
 הודה ואמר כמיתת בעלים בר מיתת השור וארם בודאדאנו אנו נקרי ל דמי. הא
 דקתני משלם אלא בתורת כופר דבעי פרה דאפילו לא משלם גמי כגון אי ליה נכסי
 לא בכלל עונש הוא כופר בלא שקילה דמי אכל היתא אדית ליה נכסי ע"כ משלם
 דמים דלא יקרה מיתה מנוקן דאילו אוקה א"ע"ג דאינו בסקילה בעי לשלומי מה פחת
 דמי הני משלם דקתני ליורשיה. אינו משלם ע"פ עצמו. השלשים של עבד קנס ת"י ואי דמיס
 כלומר ואי ס"ד יש תורת נוקן להיתא דקטלה וע"כ בי דהכי ביד חרין בעמקו שאין כופר
 משלם דגני גבו נמי במקום שאין קנס שקילה דמי ואמאי קתני שלא; ודוקא. בתרי

שעמא.

מירו

א ויגירת ובה אמר רבה בגרשה וכן אמר ר"נ
 בגרשה אמרי גרשה נמי תפלומו ברמי ולדות אמר
 רב פפא התורה וכתה דמי ולדות לבעל אפילו א
 עליה בנות מאי מעמא אמר קרא פאשר ישת עליו
 בעל האשה ונוקמה לרבה כגון שגבו מעות ור"נ כגון
 שגבו קרקע דאמר רבה גבו קרקע יש לו גבו מעות
 אין לו ור"נ אמר גבו מעות יש לו גבו קרקע אין לו
 אמרי הני מילי לגבי מערבא אליבא דרבנן פי לאמרי
 הקא כרבי אמר ר"ש פן לקיש שור שהמית את העקב
 שלא בכונה פטור משלשים שקלים שנאמר כפר
 שלשים שקלים ותן לארזיו והשור ופקל כל זמן
 שהשור בסקילה אין הבעלים משלמין שלשים שקלים אין
 השור בסקילה אין הבעלים משלמין שלשים שקלים
 אמר רבה שור שהמית בן חרין שלא בכונה פטור
 מבופר שנאמר השור ופקל וגם בעליו וימת אם כופר
 וישת עליו כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמין
 כופר אין השור בסקילה אין בעלים משלמין כופר
 איתביה אבי המית שורי את פלוני או שורו של
 פלוני ה"ו משלם ע"פ עצמו מאי לאו כופר לא דמים
 או דמים אימא ספא המית שורו את עבדו של פלוני
 אינו משלם על פי עצמו אלא דמים ואפוא אין אמר
 ליה ויקנא לשנוי קף רישא דמים ויבא קנס אמר
 שנויא דוקא לא משנא קף אדני ואדני דמים
 מירו

וכן (אמר) רב דמי א"ר יתכן לקמן דאמר אם כופר לרבות כופר שלא בכונה אפילו לרע
 נמי קאמר הכי כופרין אבי ורב ושמאל דפליגי נמי לקמן דף פ"ג) אמתי. דשור שהיה
 מחתך בכותל בכופר שלא בכונה נראה לר"י אליבא דר"ע פלוגי דר"ע איתותה רב
 במרייתא דפמיית תנאי פותיה דשמואל תתיבתא דרב אלא תיבתא דרבה לנירש רשב"ס
 י"ל דחשיב ליה נזריא תיבתא מנורה משום דאירי בסיפא רבי יודיה ור"ש שהם תלמידי
 ר"ע בדארמין כסנהדרין דף פ"ה) וכולן אליבא דר"ע וביבמות דף ס"ב) נמי אמר דמי שקבא
 ר"ע אצל רבתינו שברודו ושנה להם ור"א ס"ל דאיבא כופר שלא בכונה בלא רבי דאם
 כופר ולהכי אצטרך קרא דנקן למעשיהו של שלא בכונה מחזי כופר את"ל דמרבובא דאם
 כופר נפקא ליה כופר שלא בכונה נמי לר"א ע"ל דברך סבךא דקרין לא מרבין כאם
 כופר שלא בכונה אלא היבא דאיבא כופר בכונה פלגי אתר אור"י
מ"א לאו כופר לא דמים. וא"ת למדו (לעיל דף סג) כופר דמי נזק מאי איבא בן דמים
 לכופר ונראה לר"י כגון שמת המזיק דאין פירה לאורי מיתה כגון חטאת ואם
 דאין כפיא לאורי מיתה אלא דמים משלם לפ"י) תמורה שלא בכונה בכונה ודמי נמי
 יש תמורה אחרת שלא בכונה במכותה למדו כופר דמי מזיק דפעמים שהניקו שיה יותר
 מן המזיק ועוד י"ל דנפקא מיעה בן דמים לכופר דדמים יבול למולול וכופר אין כולל
 למולול ואי תרה פשיטא ק"ל דכופר שלם אלא רבנא וקאן לא חצי כופר היה נ"מ ליה נמי
ר"ש דמים וסיפא קנס. מיתא מן תרוזי דאח ר"י ואומר ר"י מעמי ליה פירוש המעשה
 כן המית שורו את פלוני ור"י ה"ו משלם תשלמין שחיבוהו החבוב כגון כופר על פי עצמו
 ומשלמו בתורת דמים אבל עבדו של פלוני תשלמין שחיבוהו החבוב והיינו שלשים של עבד
 לשלם לא ישלם על פי עצמו.

אשו

גרשה נמי תפלומו ברמי ולדות. דקסדר דלא אקרי בעל האשה אלא כשהאשה תהיה
 וקא דמיא פריך דהולבו בדמי ולדות אטו ולדות צברי גינה דוקה וזה הכי
 פריך לקמן (דף מטו) דבעל גופיה לא יתה ויבי כהו אי לא דאשקבו דמי ליה רבנאן ולא אשה
 לא אשקבו דמי
אפילו לא עליה בנות. בלדמיא בעי ר"ע כא
 על אמר כא על חוחו. יכול אה הוא
 בעל התרין ת"ל בעל אותו שראי לקרות בעל
 היא אלו שאינם ראויים לקרות בעל!
ונוקמה לרבה כגון שגבו מעות. וזה קמי
 למימר לרבה אליבא דגרשה
 לוקמיה כגון כגון מעות בין כגון קרקע דביסו גט
 פשוט (כ"ב דף קטו) מוכח דס"ל אליבא דגרשה
 אפילו גבו קרקע אין לו רבה דשפרא לאו
 דאורייתא אלא לא חש לקדוק כל בר ולתארך
 שיהיה צריך להקשות תמיד שדעבדא לאו
 דאורייתא איתיה דגבו קרא יש לו אה לר"ע
ולר"נ תמוז שגבו קרקע. פי כגון שגבו נמי קרקע
 לאו כא למעשיה מעות דקא חקישו הקם ר"נ
 מעות ממוקדוקי היינו גבי מלח כדפי' גוון דרזי
 תיב וחי שקיל אכל הקא לא שפך ק"ל אה לר"ע
 ור"י מקיש לפי שדרך גבי אדם לפרוע מעות חשב
 ר"נ מעות ממוקדוקי **אמר** ר"נ שר שמיתן בן
 תרוז. כ"ר ט"ל דלר"א ודאי חייב בדארמין
 לעיל ואבי פריך קבר דאפילו ר"ע מודה דחייב
 כופר מעיד שלא בכונה מאם כופר לרבות שלא
 בכונה הוא דאצטרך ליה לרע לאומי
 השור נזק לזמי עבד ולא בעל לאומי נזק לחמי
 כופר שלא בכונה היינו משום דמאם כופר לא
 מרבין אלא דבעלאל בכונה מחיב בכונה
 היינו דוקא מעיד דמתייב ע"פ עדים בכונה אבל
 חם ע"פ עדים ליבא כופר בכונה כהביאור
 לכ"ד ושלם קף שלא בכונה נמי א"ע עצמו
 ליבא לרבוני מאם כופר ולהכי פריך שפיר ר"ע
 הל"א אפילו לאבי דמכת הביאור לכ"ד וישלם
 קף ר"ש לפטורו אפילו שלא בכונה בלא קרא דר"ק
 וכן (אמר) רב דמי א"ר יתכן לקמן דאמר אם כופר לרבות כופר שלא בכונה אפילו לרע
 נמי קאמר הכי כופרין אבי ורב ושמאל דפליגי נמי לקמן דף פ"ג) אמתי. דשור שהיה
 מחתך בכותל בכופר שלא בכונה נראה לר"י אליבא דר"ע פלוגי דר"ע איתותה רב
 במרייתא דפמיית תנאי פותיה דשמואל תתיבתא דרב אלא תיבתא דרבה לנירש רשב"ס
 י"ל דחשיב ליה נזריא תיבתא מנורה משום דאירי בסיפא רבי יודיה ור"ש שהם תלמידי
 ר"ע בדארמין כסנהדרין דף פ"ה) וכולן אליבא דר"ע וביבמות דף ס"ב) נמי אמר דמי שקבא
 ר"ע אצל רבתינו שברודו ושנה להם ור"א ס"ל דאיבא כופר שלא בכונה בלא רבי דאם
 כופר ולהכי אצטרך קרא דנקן למעשיהו של שלא בכונה מחזי כופר את"ל דמרבובא דאם
 כופר נפקא ליה כופר שלא בכונה נמי לר"א ע"ל דברך סבךא דקרין לא מרבין כאם
 כופר שלא בכונה אלא היבא דאיבא כופר בכונה פלגי אתר אור"י
מ"א לאו כופר לא דמים. וא"ת למדו (לעיל דף סג) כופר דמי נזק מאי איבא בן דמים
 לכופר ונראה לר"י כגון שמת המזיק דאין פירה לאורי מיתה כגון חטאת ואם
 דאין כפיא לאורי מיתה אלא דמים משלם לפ"י) תמורה שלא בכונה בכונה ודמי נמי
 יש תמורה אחרת שלא בכונה במכותה למדו כופר דמי מזיק דפעמים שהניקו שיה יותר
 מן המזיק ועוד י"ל דנפקא מיעה בן דמים לכופר דדמים יבול למולול וכופר אין כולל
 למולול ואי תרה פשיטא ק"ל דכופר שלם אלא רבנא וקאן לא חצי כופר היה נ"מ ליה נמי
ר"ש דמים וסיפא קנס. מיתא מן תרוזי דאח ר"י ואומר ר"י מעמי ליה פירוש המעשה
 כן המית שורו את פלוני ור"י ה"ו משלם תשלמין שחיבוהו החבוב כגון כופר על פי עצמו
 ומשלמו בתורת דמים אבל עבדו של פלוני תשלמין שחיבוהו החבוב והיינו שלשים של עבד
 לשלם לא ישלם על פי עצמו.

אשו

בבא קמא. שור שנגח – פרק רביעי דף מוד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)"

שור בארם שעשה כשור גדול ההורג כשור גדול ההורג דתא שור בן זומר שרוד הרחיב (והקרא בב) שור לא כשב בו יקרה אי דני. שחיב בו סקילה על הניקע קטן בעל ארם גדול שכן חייב. בנזקן ארבעה דברים שהשור פטור מן זקוק לא השחיב דתא שור נמי נזקא משלם: ת"ל בן זבת. קטנים משמע להלעיל מיהה חובב והמית איש או אשה ואין לי אלא כמבעד. דקרא כמבעד חתיב: לא

חלקת בין המועד. לענין סקילה: שהיזע כהן בנזקין. דאם היזע משלמין: גחף כהן. דהרש ששה וקטן פגיעתן רעה החובל בהן חייב ותן שחבלו באחרים פטורים: וכו' דנין קל מחבור. תם ממונה: להמטיר. על הקל דניגמא בו היכי דתמור חייב קל נמי חייב דקדושתת תם ממועד במה מציע דקתני חייב באיש ובת באיש ואשה בבת כמבעד דתא חייב דבן זבת כמבעד הוא דחתיב ונקמתו מה דחב דאיש ואשה (כמבעד) עשה בו תם כמבעד אף בן זבת נעשה בו תם כמבעד ואשתהו דקא ילפת תם ממועד דאי לא אשכחתי חייב דבן זבת כמבעד לא יהוה: ילפת ליה בתם מאיש ואשה דתא כמבעד גופיה אי לא דרכינוה קרא לא מצית לאתנייהו מדקא לעיל: אם חתומי. רחובות ובת באיש ואשה בבת זבת קבל קר שחיב מזור הוא לענין סופר: חתומי. אן מדינא בתם חלק בתמיה: אם אפרת באיש ואשה. כלומר קרי דדיקשת נמי כפיסא פריכא הוא דאם אפרת באיש ואשה בו לא וכו' דנין קל ותמור בן זבת שפטורין מן המצות מאיש ואשה וזה שמעתי וראשון מקאתי וקשה הוא מן האחרון והיכי פשיטא ליה דך קולא ודך חזקא דקמתיה וכו' דנין בו וקא תנא אשכח חזקא בבן זבת היזע כהן בנזקן מאיש ואשה: ת"ל או בן זקל או בת זקל: יזח תרי זמני דריביל לה נגיהו למועד ולתם למיתה ולזקן: שבור ספיה. דתא לא תנפון דאמרין לקטן (ע"כ) במיתה גיעלים אם הרג בן מיתת השור שהרג ותיב גבוה. דרדישון כופר אם כופר לקביא שלא בכונה: ורב אפי' שבור מזה וזה. כדריש רבא לעיל השור יסקל וגי' על זמן שהשור בסקילה בעלים משלמין כופר: וקא תם הוא אפילו למאן דרדישן אם כופר המ' למועד שלא בכונה ודאי תם הוא בחיובך זה: כמבעד ליפול על בני אדם בבורות. לקטן בשור שנגח את הפרה (דף מהא) בשלמא תבם. גבי שור שפגל על האדם בבור איכא לתרובי' כדמותרין קטא תם דתאי דלא קטלין ליה בגניחות ראשונות כגון דקווא וירקא ונפל שלא בכונה על זה שקרא עשב בתור' פי הבור וקא לואכיל ונפל: אלא וקא. הואיל מועד לך קא מאי שלא מחבין איכא: קא נמי. דהזקן ליה ומתחבר לנתאון ולא להפילו עילי:

שאינו יודע שיפול הבורה על האדם לפיכך פטור מן הכופר ככך שלא בכונה ומועד דהקא ודלקטן לאו זקא מועד בשלש פעמים אלא כלומר בכרך שנעשה מועד מתחילתו כגון שן ורגל ותא דפרך לקטן כדמותרין למועד ליפול על בני אדם בבורות אי הכי פר קטלא הוא דייק ממתני' דקתני משלם הכופר ולא קתני חייב מיתה ומשלם הכופר משמע דפטור הוא מן המיתה ורש"י פירש של הוליקא דלקטן בע"א אבל דתא וקא ושם אפרש בע"ה ועל פי ר"ת נמי קשה דפטור רגל בכונה לדרוס על האדם מיתה כיון שלא תנפון לתרוג איכ' רש"י דליף' שבעמתי' נזקין סקולא פטר רגל בנזקין בכונת דריסה על הכלים כשלא תנפון להזיק ודאי אי אפשר דעל כרחק רגל לאו בכונת דהזיק חייביה (רחוקא דאי בכונת דהזיק איכ' הינו קון והואיל וכן על כרחק) ליכא למילף נזקין סקולא לענין כונה ורבינו שמואל מקא' בספר: דשן ידאן גרסין ומלאת דרב דפטור מזה וזהו דלקטן גרסין תנאי פותיה דשמואל ותיובתא וכו' דב דפטור לעיל מנפוס כשאן השור בסקילה

שור בארם שעשה בו קטנים בגדולים אינו דין שחיב על הקטנים בגדולים לא אם אפרת ארם בארם שכן חייב בארבעה דברים האמר בשור שאינו חייב בד' דברים ת"ל או בן זקל או בת זקל לחייב על הקטנים בגדולים ואין לי אלא כמבעדין בתם מנזן דין הוא הואיל ותיב באיש ואשה ותיב בבן זבת מה שחייב באיש ואשה לא חלקת בו בין תם לשכן אף פ' שחיב בבן זבת לא תחלוך בו בין תם למועד ועוד לך ותומר מה איש ואשה שכן הורע בתם בנזקין לא חלקת בו בין תם למועד בן זבת שיפה בתם בנזקין אינו דין שלא תחלוך בהן בין תם למועד אפרת וכו' דנין קל מחבור להמטיר (ע"ל) אם המטיר כמבעד הממור תמור בתם חקל (ועוד) אם אפרת באיש ואשה שכן חייבין במצות האמר בבן זבת שפטורין מן המצות ת"ל או בן זקל או בת זקל נגיהו בתם נגיהו כמבעד נגיהו למיתה נגיהו לזקן: מותני' שור שהיה מתחבר כבוחל ונפל על האדם תנפון לתרוג את הפרה והרג את האדם: אכור שמואל פטור ממתיה ותיב ככופר ורב אמר פטור מזה וזהו ואמאי הא תם הוא כדאמר רב כמבעד ליפול על בני אדם בבורות הקא נמי כמבעד להתחבר על בני אדם בכתלים אי הכי רב קטלא הוא בשלמא תבם דקווא וירקא ונפל אלא הקא מאי איכא למימר הקא נמי במתחבר כבוחל להנאתו ומנא ידעינן דבתר דנפל קא מתחבר ביה ואכתי

מ"מ במתחבר להפילו ושלא על האדם משמע ליה שמיידי: **הקא** נמי במתחבר לתנאן. תימיה דהקא אמר רב דפטור מזה וזהו דלקטן בתרה (ו' מה) מוקי רב מתניתין דקתני משלם הכופר כמבעד ליפול על בני אדם בבורות וקא ירוקא ומירץ רבינו תם דלקטן הוי רגל בכונה בשמיני' עצמו בבור כדי לאכול חיקי שבור וידע שמתחבר תבם נגל רגל שחיב ע"ה: ע"ה תיובת שיעוד שהורג התיקע לפיכך משלם כופר א"ע"פ שאין השור בסקילה הואיל ואינו מחבין להזיק ודילפי' רגל בכונה מוקן בכונה אבל הקא שמתחבר כבוחל לתנאן (שלא בכונה) תיקא שן (שלא בכונה) ורגל וידע שיפול הבורה על האדם לפיכך פטור מן הכופר ככך שלא בכונה ומועד דהקא ודלקטן לאו זקא מועד בשלש פעמים אלא כלומר בכרך שנעשה מועד מתחילתו כגון שן ורגל ותא דפרך לקטן כדמותרין למועד ליפול על בני אדם בבורות אי הכי פר קטלא הוא דייק ממתני' דקתני משלם הכופר ולא קתני חייב מיתה ומשלם הכופר משמע דפטור הוא מן המיתה ורש"י פירש של הוליקא דלקטן בע"א אבל דתא וקא ושם אפרש בע"ה ועל פי ר"ת נמי קשה דפטור רגל בכונה לדרוס על האדם מיתה כיון שלא תנפון לתרוג איכ' רש"י דליף' שבעמתי' נזקין סקולא פטר רגל בנזקין בכונת דריסה על הכלים כשלא תנפון להזיק ודאי אי אפשר דעל כרחק רגל לאו בכונת דהזיק חייביה (רחוקא דאי בכונת דהזיק איכ' הינו קון והואיל וכן על כרחק) ליכא למילף נזקין סקולא לענין כונה ורבינו שמואל מקא' בספר: דשן ידאן גרסין ומלאת דרב דפטור מזה וזהו דלקטן גרסין תנאי פותיה דשמואל ותיובתא וכו' דב דפטור לעיל מנפוס כשאן השור בסקילה

שאינו יודע שיפול הבורה על האדם לפיכך פטור מן הכופר ככך שלא בכונה ומועד דהקא ודלקטן לאו זקא מועד בשלש פעמים אלא כלומר בכרך שנעשה מועד מתחילתו כגון שן ורגל ותא דפרך לקטן כדמותרין למועד ליפול על בני אדם בבורות אי הכי פר קטלא הוא דייק ממתני' דקתני משלם הכופר ולא קתני חייב מיתה ומשלם הכופר משמע דפטור הוא מן המיתה ורש"י פירש של הוליקא דלקטן בע"א אבל דתא וקא ושם אפרש בע"ה ועל פי ר"ת נמי קשה דפטור רגל בכונה לדרוס על האדם מיתה כיון שלא תנפון לתרוג איכ' רש"י דליף' שבעמתי' נזקין סקולא פטר רגל בנזקין בכונת דריסה על הכלים כשלא תנפון להזיק ודאי אי אפשר דעל כרחק רגל לאו בכונת דהזיק חייביה (רחוקא דאי בכונת דהזיק איכ' הינו קון והואיל וכן על כרחק) ליכא למילף נזקין סקולא לענין כונה ורבינו שמואל מקא' בספר: דשן ידאן גרסין ומלאת דרב דפטור מזה וזהו דלקטן גרסין תנאי פותיה דשמואל ותיובתא וכו' דב דפטור לעיל מנפוס כשאן השור בסקילה

קעג

יב' דנין קל מחבור. פ"ה דרך פירקא ארין ראשון דבין שני דקוי דאיש ואשה שהורע בתן בנזקין לא דנין קל מחבור דאפילו אי לא יהוה חתיב מועד קלל הנהו. לפיכך בהאי קל וחומר א"ע"ג דבדיו נמי קאמר לא חלקת דאי לישנא לאו זקא ולכך אצטריך לא אם אפרת לעשות פירקא דבין שני שהוא קוי: **נגיחה** לזקן. אצטריך לרבות נזקין משום דרדישון כסיפיה דדאי קרא בנזקין כדמותרין שמואל מתני'

כמשפט ששור בורן בסוף פרקין לענין שמירה משעלה דתקון דריש מלא ישמרו א"ע"ג ולא ישמרו גבי מיתה חתיב: **ותם** תם הוא. לא כ"ע לעומר דמתני' כ"רי הגלילי כדמותרין שמואל מתני' בהפרה (לקמן דף מה) גבי יהוה אביו או בנו בחותם דמאי דתקיה דשמואל לאוקמי מתניתין כ"רי הגלילי ומה פלוגתא הנהו שיק' הנהו דהנה פלגי רב ושמואל מתני' כמאן ועוד דרישא דמתני' דקתני מועד דמשלם כופר ותם פטור מן הכופר לא אתאי כ"רי הגלילי והא דלא מוקי שמואל מתני' דלקטן כמבעד ליפול על בני אדם בבורות כדמפרש מילתא דהקא כמבעד להתחבר על בני אדם בתם כבולות דהואו אי שכיחא בי' הא: **וקא** תם הוא. דמקושן כופר שמתחבר כבוחל להפילו ולא תנפון להפילו על בני אדם דאי לא יהוה פטור ממתיה ועל זה מקשה וקא תם הוא שאפילו עשה בן כפה פעמים והרג בני אדם שלא בכונה וכו' מועד לתרוג אדם כופר' ליפול על מלא אשכחן מועד במתחבר לתרוג את הבקעה והרג את האדם ומשני כמבעד להתחבר על בני אדם פירוש במתחבר להקאתו כדמפרש ואיל דהיי מועד מתחילתו וכו' באוריהו ואת' וימי דחיקי לשמואל לומר שחייב כופר במעורר במתחבר להפילו הבורה ולא תנפון להפילו על בני אדם ופטור מזה וזהו שהוא אמר ויזיל לרב ושמואל משמע לזה לישנא דמתני' דקתני ונפל על האדם שלא יהוה מתחבר לו להפילו אלא מילא ארע ע"פ ג' שיקה מתחבר לו להקאתו ולכך קאמר שמואל ותיב דמתחבר כבוחל לתנאן כדמשמע לישנא דמתני' דפטור ממתיה ותיב כופר רב אמר פטור מזה וזהו דקתני כדמשמע לישנא דפטור למי' ומתקשן הנהו חבד דתא דקטס במתני' ונפל על האדם ולא קתני להפילו משום דלא מתחבר להפילו על האדם מיירי אבל

מ"מ במתחבר להפילו ושלא על האדם משמע ליה שמיידי: **הקא** נמי במתחבר לתנאן. תימיה דהקא אמר רב דפטור מזה וזהו דלקטן בתרה (ו' מה) מוקי רב מתניתין דקתני משלם הכופר כמבעד ליפול על בני אדם בבורות וקא ירוקא ומירץ רבינו תם דלקטן הוי רגל בכונה בשמיני' עצמו בבור כדי לאכול חיקי שבור וידע שמתחבר תבם נגל רגל שחיב ע"ה: ע"ה תיובת שיעוד שהורג התיקע לפיכך משלם כופר א"ע"פ שאין השור בסקילה הואיל ואינו מחבין להזיק ודילפי' רגל בכונה מוקן בכונה אבל הקא שמתחבר כבוחל לתנאן (שלא בכונה) תיקא שן (שלא בכונה) ורגל וידע שיפול הבורה על האדם לפיכך פטור מן הכופר ככך שלא בכונה ומועד דהקא ודלקטן לאו זקא מועד בשלש פעמים אלא כלומר בכרך שנעשה מועד מתחילתו כגון שן ורגל ותא דפרך לקטן כדמותרין למועד ליפול על בני אדם בבורות אי הכי פר קטלא הוא דייק ממתני' דקתני משלם הכופר ולא קתני חייב מיתה ומשלם הכופר משמע דפטור הוא מן המיתה ורש"י פירש של הוליקא דלקטן בע"א אבל דתא וקא ושם אפרש בע"ה ועל פי ר"ת נמי קשה דפטור רגל בכונה לדרוס על האדם מיתה כיון שלא תנפון לתרוג איכ' רש"י דליף' שבעמתי' נזקין סקולא פטר רגל בנזקין בכונת דריסה על הכלים כשלא תנפון להזיק ודאי אי אפשר דעל כרחק רגל לאו בכונת דהזיק חייביה (רחוקא דאי בכונת דהזיק איכ' הינו קון והואיל וכן על כרחק) ליכא למילף נזקין סקולא לענין כונה ורבינו שמואל מקא' בספר: דשן ידאן גרסין ומלאת דרב דפטור מזה וזהו דלקטן גרסין תנאי פותיה דשמואל ותיובתא וכו' דב דפטור לעיל מנפוס כשאן השור בסקילה

1 תָּהָה ליה פלגא וספק נפשות להקל. מינה למרד התראת ספק לא שמה התראת
2 כלא שמעא וספק נפשות להקל פטרין ליה מתאי שמעא ולא שמה התראת אפילו
3 סיל דספקא לחומרא ואי אילאי דמרד שמה התראת היכי פטרין ליה מתאי שמעא הכא
4 אם נמצא שישאלה הרג את מחייבין ליה בהכח את זה ותר והפך את זה אי עביד וספק הוא
5 ובתרי שאלר לו אל חותרי ירל דשמי התם
6 דידע בבירור דקא לירי איסור דאי אן חותרי או
7 אם יהי את שנייה בשום יכי שמה התראת אכל
8 הכא כשורק אבן לו אן ידע שקבא לירי איסור
9 דאי שאן יודע את מיה' קל קבוע במחצה על
10 מחצה דמי. מהקא נפקא בכל דוכתי כדאיכא
11 בפ"ק דרבותא (דף טו) ותימה לר' שמעון קבוע
12 מנא ליה ואן למרד הכא כדמוסיק בערבי (דף טו)
13 והבשורפין (מסכתרו דף עט) דר' שמעון ילף
14 נתיבא נתיבא איסור ליה וארבי לו לקבוע דאמרי
15 לתנא דבי חזקיה קשה מנא ליה דיל קבוע בר
16 יתעד כיון דפטר ריש אפילו בבולן וישראל עד
17 שיאמר לפלוני אני מבין לא שיקר למדרשה
18 ככל ירל לר' שמעון בבולן וישראל ובעניי אחד
19 ואמר לאתוה שעומד שם אני מבין דפטר מנעם
20 קבוע מארבי לו כדכתיב ונזאן בולן וישראל
21 חייבין: שור שבעה כו. חד לגופיה ושיח
22 לאתוה:

23 **שור** האשה. אצטרף לאתוה משום דאמר
24 לעל (מ"א ב) יצא נתיבא למיתה נתיבא
25 לנזקין ובגזקין כתיב איש דוקא לכר אצטרף
26 רביה:

מכור

1 ואפתי צורות ניהו אמר רב מר בר רביה דרב פהא
2 דקאול מבינה מבינה תניא פותיה דשמואל והיוקתא
3 דרב וש חייב במיתה ובכופר ויש חייב בכופר ופטור
4 במיתה ויש חייב במיתה ופטור מן הכופר ויש פטור
5 מזה ומזה הא פיצד מועד בכונה חייב במיתה
6 ובכופר מועד חייב בכונה חייב בכופר ופטור ממיתה
7 תם בכונה חייב במיתה ופטור מכופר תם שלא
8 בכונה פטור מזה ומזה והנזקין שלא בכונה ר' א
9 יהודה החביב ור' שמעון פומר מאי שמעא דרבי
10 יהודה ילף מבופרו מה כופרו שלא בכונה חייב
11 אף הנזקין גמי שלא בכונה חייב ורבי שמעון ילף
12 מקבליה דשור מה קטליה שלא בכונה פטור אף
13 נזקין שלא בכונה פטור ור' יהודה גמי ילף מקבליה
14 דנין תשלומין מתשלומין ואין דנין תשלומין ממיתה
15 ור' שמעון גמי ילף מבופרו דנין חייביה דשור
16 מחייביה דשור לאפקין בופר דחייביה דבעלים הוא:
17 נתפיו להרוג את ההבחה והרג את האדם [וכו']
18 פטור: הא נתפיו להרוג את זה והרג את זה חייב

19 מחניתין דלא בר' שמעון דתניא ר' שמעון ואמר אפילו נתפיו להרוג את זה והרג את זה חייב
20 פטור מ"ט דרבי שמעון דאמר קרא השור קרא השור ויקח וגם בעליו ויקח פמית בעלים כף מיתת
21 השור מה בעלים עד דמביבין ליה אף שור גמי עד דמביבין ליה ובעלים גופיהו נזקין דאמר
22 קרא וארבי לו וקם עליו עד שיהפזין לו ורגנן האי וארבי לו מאי עבדי ליה אמרי דבי רבי
23 יצאי פרט לזורק אבן לנה היכי דמי אילמא דאיכא תשעה פנענים ואחד וישראל בעיהם
24 תיפוק ליה דרובא פנענים ניהו אי גמי פלגא ופלגא ספק נפשות להקל לא צריכא דאיכא
25 תשעה וישראלים ואחד פנעני דאע"י דרובא וישראלים ניהו כיון דאיכא חדא פנעני בנייהו
26 היו ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי וספק נפשות להקל: מותני' שור האשה
27 ושור התומים שור האפוסרופוס שור המדבר שור הקדוש שור הגר שמת ואין לו יורשין
28 המיתה לפי שאין להם בעלים: גמ' ת"י שור שור המדבר שור הקדוש שור הגר שמת ואין לו יורשין
29 שור האפוסרופוס שור המדבר שור הקדוש שור הגר שמת ואין לו יורשין ר' יהודה אומר שור הקדוש שור הגר
30 שמת ואין לו יורשין פטורין מן המיתה לפי שאין להם בעלים אמר רב הונא פומר היה רבי יהודה אפילו גנח ולבסוף הקדיש גנח
31 ולבסוף הפקור מפאי מדקתני תרתי שור המדבר ושור הגר שמת ואין לו יורשין שור הגר שמת מאי ניהו דכיון דאין לו יורשין
32 היה ליה שור הפקר היינו שור המדבר היינו שור הגר שמת ואין לו יורשין אלא לאו הא קמשמע לן דאפילו גנח ולבסוף הקדיש
33 גנח ולבסוף הפקור שמע מינה תנא גמי הכי יתר על פנ אמר ר' יהודה אפילו גנח ולבסוף הקדיש גנח ולבסוף הפקור פטור
34 שנאמר והועד בבעליו והמית וגו' עד שתהא מיתה והעמדה בדין שוין פאחד וגמר דין לא בעינו והא השור יסקל גמר דין הוא
35 אלא אימא עד שתהא מיתה והעמדה בדין וגמר דין שוין פאחד: מותני' שור שהוא יוצא לסקל והקדישו בעליו אינו מוקדש
36 שחטו בשורו אסור ואם עד שלא נגמר דינו הקדישו בעליו מוקדש ואם שחטו בשורו מותר מוקדש לזושה שבר
37 וישלכר נכסו תחת הבעלים מועד משלם נזק משלם חצי נזק: גמ' תנו רבנן שור שהמית עד שלא נגמר דינו מכהו
38

1 ואפתי צורות ניהו. ואין כופר כתוב אלא בגניה דרבי גופו מעט. דקאול. מותני' מינה
2 מינה. ע"י דחיותו ונגלגלו כל שעה עד שמפילו עליו ומיהו אנו מתחיל להרוג חייב
3 בכופר ופטור מן המיתה. דורשין כופר אם כופר והינו פותיה דשמואל ונקיין שחיק
4 שור שלא בכונה ולא רחי: מפוסלי. דאמרין שלא בכונה חייב מרביא האם כופר
5 וחביבי דשור. תשלומי נזקין וממת הבור כתיב
6 מחיובי דשור. קטליה בופר חייבא דבעלים.
7 כפרת נפשו: מה בעלים עד דמביבין ליה. ר
8 שמעון אית ליה דרס שקרא גבי רוצח באלו חו
9 הנשורפין (מסכתרו דף עט) ורגנן פליגי עליה
10 ואמרי אף בעליו גמי מתחיל להרוג את זה והרג
11 את זה חייב דהאי וארבי לו אמר דבי רבי יצאי
12 רבן חממי ליה פרט לזורק אבן לנה לתוך
13 חבורת אנשים יש הם פנענים וישראלים ואיכא
14 למימר לפנענים הנתיב תיפוק ליה דרובא
15 פנענים ניהו. ולא איצטרף קרא למפטריה ואי
16 גמי. חמשה פנענים והמשה וישראלים לא
17 איצטרף קרא למפטריה דהקמא אמר נבחר
18 לול ושפטו העדה והעילו העדה דלא ספק
19 נפשות ובעלים וישראלים לא צריכא דאיכא תשעה
20 וישראלים. דאי לאו קרא והא אמרין דיל כתר
21 רובא ולישראל איבין ואע"י דדלקמ דיל להאי
22 איבין נתפיו להרוג את זה והרג את זה חייב קא
23 משמע לן קרא ודואל והנה ליה פנעני קבוע
24 בנייהו כמחצה על מחצה דמי וספק נפשות
25 להקל ולכל מילי דקדישא יל קבוע במחצה על
26 מחצה דמי מתאי קרא נפקא קל: מותני' שור
27 חייביה: שאין לזון אפוסרופוס או שור
28 אפוסרופוס של ותזקין אלא שעל אפוסרופוס
29 לשומר: גמ' שור שור ז' ו' שור כתובין
30 בפרישה בנזח אבס: שור חתתי. דלא תימא
31 בעל השור כתיב לשון זכר: מדקתני תרתי. שור
32 הפקר תרי ומתי תא קמ"ל. הא דתדר תנא שור
33 הגר לר' יהודה דאע"י דגנח כתיב הגר ומת ותי
34 ליה דהפק פטור. והועד בבעליו. היינו בבדי דאין
35 העדאה אלא בבדי. מותני' כתיב לישמר תנב
36 עד שלא גנח ולא ארישא קאי אלא מלתא
37 אחריתי היא: תחת בעלים. מתחייבין בגזקין
38 כבעלים: גמ' אם עד שלא נגמר דינו פכה
39 כבור. ואפילו לרבנן דלא דרשי כבעליו דנתנו
40 מיתה והעמדה בדין כוא' ומיחייב לקאל
מכור

רבי יונה אומר רבי מיישא, וחד מן רבניו, חד מינהון אמר, זאת אומרת: שהפירות הטמאים – הניבין בכיפורים. והרנה אומר: מעשר ראשון שהקדימו בשיבלין – פטור מתרומה גדולה.

הלכה ד' מתני' אתרוג שנה לאילן בשלשה דרכים, ולירק בדרך אחד. שנה לאילן, בערלה וברבעי ובשביעית. ולירק, שבשעת לקיטתו – עשורו; דברי רבן גמליאל.

רבי ליעזר אומר: שנה לאילן לכל דבר.

גמרא אם לאילן למה לירק, אם לירק למה לאילן? תפן אמרי: נכנס משישית לשביעית – הרי הוא לבעליו באילן, ופטור

[דף י"ע"א]

ממעשרות פירק. אמר לון רב המנונא: אמרין דבתרה, נכנס משביעית לשמינית – הרי הוא הבקר באילן, והייב במעשרות פירק. והבקר חייב במעשרות? אומר רבי יוחנן: בשאר שני שבוע את מהלך בו פירק, ובשביעית את מהלך בו באילן.

היאך עבידא? מהמישית לששית – ששית. משישית לשביעית – ששית. נכנס מהמישית לששית ולשביעית. לקטן בששית – ששית. לקטן בשביעית – המישית. נכנס משישית לשביעית לשמינית, לקטן בשמינית שמינית.

רבתינו חזרו ונמנו, אתרוג – בשעת לקיטתו עשורו למעשרות ולשביעית. רבי ירמיה, רבי אימי בשם רבי יוחנן, רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: הכל מודין שראש השנה שלו בחמשה עשר בשבט.

רבי יוחנן שאל לרבי יונתן: כסדרן של שנים או כסדרן של תקופות? אומר ליה: כסדרן של שנים, ואפילו שנה מעוברת. מעשה ברבי עקיבה שלקט אתרוג ונהג עליו חומרי בית שמאי וחומרי בית הלל.

למה לי אתרוג? אפילו שאר כל האילן! תני בחומרי רבן גמליאל וכו' חומרי רבי ליעזר.

ורבן גמליאל ורבי אליעזר לא מן בית הלל אינון הווי? אומר רבי יוסי בי רבי בון, תיפתר בשחנט קודם לחמשה עשר בשבט של שנייה, ונכנסה שלישית. על דעתיה דרבן גמליאל – עשורו עני. על דעתיה דרבי ליעזר – עשורו שני. מה עשה לז? קרא שם למעשר שני שבו, ופדינו ונתנו לעני.

הלכה ה' מתני' דם מהלכי שמים – שנה לדם בהמה להקשיר את הזרעים. דם השרץ – אין חיבים עליו:

גמרא רבי בא, רב הונא בשם רב: אם התרו בו – לוקה. והתנינן: דם השרץ – אין תיבין עליו. אמר רבי בא: אין תיבין עליו ברת. והתני: דם מהלכי שתים שאין בו טמאה קלה, דם השרץ שאין בו טמאה חמורה!

אמר רבי חייא בר אדאי: הדיא דתימר, בשהתרו בו משום דם. אבל אם התרו בו משום שקץ – לוקה.

הלכה ו'

מתני' בוי, יש בו דרכים שוה לחיה, ויש בו דרכים שוה לבהמה, ויש בו דרכים שוה לחיה ולבהמה, ויש בו דרכים שאינו שוה לא לחיה ולא לבהמה.

פיצד שוה לחיה? דמו טעון כפוי בדם החיה. ואין שוחטים אותו ביום טוב. ואם שהטו – אין מכסים את דמו. וחלבו מטמא טמאת נבלה בניה. וטמאתו – בספק. ואין פודים בו פטר חמור.

פיצד שוה לבהמה? חלבו אסור בחלב הבהמה. ואין תיבים עליו ברת. ואינו נלקח בכסף מעשר לזבל בירושלים. ותיב בזרוע ובקליים ובקיבה. רבי לעזר פוטר, שהמוציא מחברו – עליו הראיה.

פיצד אינו שוה לחיה ולבהמה? אסור משום פלאים עם החיה ועם הבהמה. הכותב חיתו ובהמתו לכנו – לא כתב לו את הפוי.

אמר: "הריני נזיר שוה חיה ובהמה" – הרי זה נזיר. ושאור כל דרכיו – שוין לחיה ולבהמה. טעון שהיטה פנה וכזה. ומטמא משום נבלה, ומשום אבר מן החי כזה וכזה.

גמרא אינהו בוי?

[דף י' ע"ב]

אמר רבי לעזר: עו שעלה על גבי צבי, וצבי שעלה על גבי עיזה. ורבנין אמרין: מין הוא עיקרו, ולא יכלו חכמים לעמוד עליו.

פדוי בכוי – חוזר ופודה בשת. לפיכך אם מת אחד מהן המוציא מחברו עליו הראיה.

מתניתין דלא כרבי לעזר! דתני: רבי לעזר אומר: כוי – תיבים על חלבו ואשם תלוי. מתניתין דלא כרב! דרב אמר: כל שאי אפשר לעמוד על ודאו – אין תיבין על ספיקו ואשם תלוי. פתר לה, חלוקין על דברי רבי לעזר.

ואפילו בשעה שהיו לוקחים בהמה לבשר תאנה – אינו נלקח בכסף מעשר ליאכל בירושלים.

והייב בזרוע ובקליים ובקיבה, רבי לעזר פוטר. רבי לעזר דו אמר, עכשיו הוא נסתפק לו, דו אמר פטור. ורבנין דינון מרין מין הוא עיקרו, אינון אמרין: תייב.

מתניתין דלא כרבין דתנני: הקדיש חיינו ובהקמתו, לא הקדיש את הכזי. רבי אומר: הקדיש את הכזי.

אמר: "הריני נזיר שנה חיה" - נזיר. "שנה בהמה" - נזיר. "שאינ זה חיה" - נזיר. "שאינ זה בהמה" - נזיר. "שנה חיה ובהמה" - נזיר. "שאינ זה לא חיה ולא בהמה" - נזיר.

רבי חגי בעי קומי רבי יוסי: למה לא תנינן הרובע והנרבע ממינו חייב? אמר ליה: תניתה בסופה ושאר כל דרכיו שוין לחיה ולבהמה.

הדרן עלה התרומה והבכורים

פרק שלישי

הלכה א' מתני' ביצד מפרישין הבכורים? יורד אדם לתוך שדהו, וראה תאנה שביברה, אשכול שביבר, רמוז שביבר - קושרן בגמי ואומר: "הרי אלו בכורים". רבי שמעון אומר: אף על פי כן חוזר וקורא אותם בכורים מאחר שיתלשו מן הפרקע.

גמרא ביצד מפרישים את הבכורים כזי. על דעתיה דרבי שמעון לא קרא שם בתלוש - לא קדשו. אינו מדמעין, אין חייבים עליהן חומש. ואין לוקין עליהן הוין לחומה.

מה טעמא דרבנן? (דברים כז) **ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה.** בשעת הכאה - פרי. **הא בשעת הפרשה -** אפילו בוסר אפילו פגין. על דעתיה דרבי שמעון? מה בשעת הכאה, פרי. אף בשעת הפרשה, פרי.

רבי זעירא בעי: ביכורי יחור, מהו שיתירו חנטו.

תני: הבכורים - אחד מששים. ראשית הגז - אחד מששים. תרומה טמאה - אחד

[דף י"א ע"א]

מששים. תני רבי ישמעאל: הבכורים - אחד מששים. פיאח - אחד מששים. ראשית הגז - אחד מששים. תרומה טמאה - אחד מששים. תרומה שאין חבנתים מקפדין עליה - אחד מששים. מה אית לדך? בגז תרומת הכליסין ותהרובין ושעורין שבאדום.

הלכה ב' מתני' ביצד מעלין את הבכורים? כל העירות שבמעמד מתבנסות לעירו של מעמד ולגנים ברחובה של עיר, ולא היו נכנסין לבתים. ולמשפחים היה הממנה אומר, קומו ונעלה ציון אל בית ה' אלהינו.

גמרא בגן יהויריב ומכיריו, ידעיה ומכיריו. וילינו בבית הכנסת! תנא רבי תלפתא בן שאול: מפני אהל טומאה.

בדרך היו אומרים: (תהלים קכב) **שמחתי באמרים לי בית ה' גלף**. בירושלים היו אומרים: (ש) **עומדות היו רגלנו בשערך ירושלם**. בחר הבית היו אומרים: (ש) **הלוייה הללו אל בקדשו כו'**. בעזרה היו אומרים: (ש) **כל הנשמה תהלל יה הלוייה**.

הלכה ג' מתני' הקרובים מביאים בכורים תאנים וענבים. והרחוקים מביאין גרוגרות וצימוקים, והשור הולך לפניהן, וקרניו מצופות זהב, ועטרה של זית בראשו. והחליל מכה לפניהן עד שהן מגיעין קרוב לירושלים. הגיעו קרוב לירושלים, שלחו לפניהן ועיטרו את בכוריהן.

הפחות והסגנים והגזברים יוצאים לקראתן. לפי כבוד הנכנסים הם יוצאים. כל בעלי אומניות שבירושלים היו עומדים בפניהם ושואלים בשלומן, ואומרים: "אחינו אנשי מקום פלוני, באתם לשלום".

גמרא עד היכן? עד כדי שהוא יכול לתרום מן המובחר. ביקש להביא דבילה, נאמר אם היתה קעילית מביא. אם היתה בוצרית, אינו מביא.

פשיטא שהוא מקריב. רבי אימי אמר: מקריב שלמים. רב אמר: מקייצין בהן את המזבה. רבי זעירא בעי: יחיד שנתעצל ולא בא, מביא גדי וקרניו מצופות כסף?

ועטרה של זית בראשו. שהוא ממין שבועה. תני: מי שהיו לו בכורים גרוגרות – הנה מעטרן תאנים. וצימוקים – הנה מעטרן ענבים.

וכי יש קטון וגדול בישראל? אלא ביני מתניתין, באוכלוסין, לפי רוב נכנסין היו יוצאין. ולא בן תני: **תקום והדרתה**, מה קימה שאין בה חסרון פים, אף הידור שאין בה חסרון פים! שנגיף היא הקא, שהיא אחת לקיצים.

רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי הונא בר חייא, בוא וראה כמה גדול כוחן של עושי מצוות. שמפני זקן אין עומדין, ומפני עושי מצוות, עומדין.

אמר רבי יוסי בי רבי בון, אילין דקיימין מן קימי מיתא, לא מן קימי מיתא אינון קיימין לון, אלא מן קימי אילין דגמלים ליה חסד.

עד כמה אדם צריך לעמוד מפני זקן? שמעון בר בא בשם רבי יוחנן: פעמים ביום. רבי לעזר אמר: פעם אחת ביום. לא בן תני, רבי שמעון בן אלעזר אומר: מניין לזון שלא יטריח, תלמוד לומר

(ויקרא טו): **זקן ויראת מאלהיך אני ה'".** על דעתיה דרבי יוחנן ניתא.

[דף י"א ע"ב]

על דעתיה דרבי לעזר, לא יקום כל עיקר! רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר: דלא ייחמי סיעתא דסבין ועבר קומיהון בגין דיקומון לון מן קומוי.

בשם שהן חלוקין באן, קד הן חלוקין בשאילת שלום.

רבי חזקיה, רבי חנינה בריה דרבי אבהו בשם רבי אבדוקא דמן חיפה: לזמן – ארבע אמות. עבר – ישב לו.

כהן גדול – משהוא רואהו, ועד שהוא נכסה מפניו. מה טעמא? (שמות לג) והיה כצאת משה אל האהל יקומו כל העם וגו'.

תרין אמוראים. חד אמר לשבת, וחד אמר לגנאי. מאן דאמר לשבת, מייחמי צדיקא ומזבי, ומאן דאמר לגנאי, חזי שאקי, חזי ברעיון. אכיל מן יהודאי, שתי מן יהודאי. כל מדליה מן יהודאי.

ארוז – פניו בלפי העם. והכהנים – בלפי העם. וישראל – פניהן בלפי הקודש. אמר רבי לעזר: אין התורה עומדת מפני בנה. שמואל אמר: אין עומדין מפני חבר.

רבי הילא, רבי יעקב בר אידי הוון יתיבין. עבר שמואל בר בא, וקמו לון מן קומוי. אמר לון: תרתתי גבכון. הדיא שאיני יקו, וחדא שאין התורה עומדת מפני בנה.

אמר רבי זעירא: רבי אחא מפסיק וקאים, דו חשש כהדין תנניא דתני: בותבי ספרים תפילין ומזוזות מפסיקין לקרית שמע ואין מפסיקין לתפילה. רבי חנניה בן עקיבה אומר, בשם שפפסיקין לקרית שמע – קד מפסיקין לתפילה ולתפילין ולשאר מצותיה של תורה.

חזקיה ברבי חייא רבה, מן דתנה לעי באורייתא כל צורכיה, תנה אויל ויתביב ליה קימי בית וועדא, בגין מייחמי סבין ומימס ליה מן קומיהון.

יהודה בר חייא תנה יליף סליק ושאל בשלמיה דרבי ינאי חמות מערב שבת לערב שבת. והנה יתיב ליה על אתר תלי בגין מייחמיניה ומקים ליה מן קומוי. אמרין ליה תלמידוי, לא בן אילפן רבי, לזמן ארבע אמות! אמר לון: אין ישיבה לפני סיני.

חד זמן עני מסיק, אמר: לית אפשר דיהודה ברי משני מנהגיה. אמר לית אפשר דלא יגיעון ייפורין כההוא גופא צדיקא. מסתברא שאין לנו יהודה ברבי.

רבי מאיר חמי אפילו סב עם הארץ, ומקים ליה מן קומוי. ואמר, לא מוגן מאריד ימים. רבי חנינה מחי מאן דלא קאים מקומוי, ותנה אמר ליה: מי בעיתה מבפלה דאורייתא?

אָמַר רַבִּי יִסְמוּן: אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם וְהִדְרָתָּ פָּנָי זָקֵן וְיִרְאֵתָ מֵאֲלֹהֶיךָ
אֲנִי ה' . אֲנִי הוּא שְׁקִימֹתַי עֲמִידַת זָקֵן תַּחֲיִלָּה.

כְּשֶׁהִנְשִׂיא נִכְנָם – כָּל הָעַם עוֹמְדִין מִפְּנֵיו, וְאִין רְשׁוּת לְאֶחָד מֵהֶן לִישֵׁב עַד שְׂאִמְרָ לְהֵן שָׁבוּ. אָב
בֵּית דִּין שְׁנַכְנָם – עוֹשִׂין לוֹ שׁוּרוֹת. רָצָה נִכְנָם בְּזוֹ, רָצָה נִכְנָם בְּזוֹ.

הַכֶּם שְׁנַכְנָם – אֶחָד עוֹמֵד וְאֶחָד יוֹשֵׁב, אֶחָד עוֹמֵד וְאֶחָד יוֹשֵׁב, עַד שְׁפִגְיַע יוֹשֵׁב לוֹ בְּמִקְוָמוֹ.

רַבִּי מֵאִיר הָהוּא יִלְיָף סֶלֶק לְבֵית וּנְעָדָא, וְהוּוּן כָּל עָפְוֵא הַמְּיִין לִיהַ וְקִימוּן לִיהַ מִן קִימוּי, כַּד שְׁמַעוּן
הֵהוּן תַּנְיִיא תַנְיִי, בְּעוּן לְמִיעֵבַד לִיהַ בְּזוֹ, כְּעַם וְנָפֶק לִיהַ. אָמַר לוֹ: שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְלִין בְּקוֹדֵשׁ וְלֹא
מוֹרִידִין.

רַבִּי זְעִירָא הוּוּן בְּעִיּוּן מִמְּנִיתִיהַ וְלֹא בְּעִי מִקַּבֵּל עֲלוּי. כַּד שְׁמַעַ הֵהוּן תַּנְיִיא תַנְיִי: הַכֶּם הֵהוּן נְשִׂיא
גְּדוּלָּה מִכְּפָרְתָא, קַבִּיל עֲלוּי מִמְּנִיתִיהַ.

הַכֶּם, (וּיקרא יט) מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם וְהִדְרָתָּ פָּנָי זָקֵן. מַה כְּתִיב בְּתַרְיִיהַ? (שם) וְכִי יָגוּר אֶתְךָ גֵר
בְּאַרְצְכֶם לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ. מַה הִגֵּר מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו, אַף הַכֶּם שְׁנַתְּמַנְהַ מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל
עֲוֹנוֹתָיו.

הֲתָנָן, (בְּרַאשִׁית כח) וְיִלְךָ עִשׂוֹ אֶל יִשְׁמַעְאֵל וַיִּקַּח אֶת מַחֲלַת בַּת יִשְׁמַעְאֵל. וְכִי מַחֲלַת שְׁמֵהַ, וְהִלָּא
בְּשִׁמַּת שְׁמֵהַ! אֵלֶּא שְׁנַמְחֲלוּ לוֹ כָּל עֲוֹנוֹתָיו.

נְשִׂיא, (שְׁמוּאֵל א יג) בֶּן שָׁנָה שְׂאוּל בְּמַלְכוֹ. וְכִי בֶן שָׁנָה הִיְהִי? אֵלֶּא שְׁנַמְחֲלוּ לוֹ כָּל עֲוֹנוֹתָיו בְּתִינוּק
בֶּן שָׁנָה.

רַבִּי מְנָא מִיקוּל לְאִילִין דְּמִיתְמַנְיִ בְּכֶסֶף. רַבִּי אִימִי קָרָא עֲלֵיהוּן (שְׁמוֹת כ) אֱלֹהֵי כֶּסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב
לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם. אָמַר רַבִּי יֵאשִׁיָּהּ: וְטִלְיִת שְׁעֲלִיו – בְּמַרְדְּעַת שְׁל חַמּוּר.

אָמַר רַבִּי שִׁיּוּן: זֶה שְׁהוּא מִתְמַנֵּי בְּכֶסֶף – אִין עוֹמְדִין מִפְּנֵיו, וְאִין קוֹרִין אוֹתוֹ רַבִּי, וְהַטְּלִית שְׁעֲלִיו
בְּמַרְדְּעַת שְׁל חַמּוּר.

רַבִּי זְעִירָא וְחַד מִן רַבְנֵן הוּוּן יְתִיבִין. עֶבֶר חַד מִן אִילִין דְּמִיתְמַנְיִ בְּכֶסֶף. אָמַר יְתִיָּה דְּמִן רַבְנִין לְרַבִּי
זְעִירָא, נַעֲבִיד נַפְשָׁן תַנְיִי וְלֹא נִיקוּם לוֹן מִקּוּמוּי.

הִתְרַגְּם יַעֲקֹב אִישׁ כְּפָר נְבוּרִיא (חֲבֻקָּק ב) הוּי אָמַר לְעַץ הַקִּיצָה, עוּרִי לְאַבְן דְּוִמָם הוּא יוֹרָה. יוֹדַע
הוּא יוֹרָה? הִנֵּה הוּא תַפּוּשׁ זָהָב וְכֶסֶף! לֹא בְּכֶסֶפִּיא אִיתְמַנְיִ?

וְכָל רוּחַ אִין בְּקִרְבּוֹ, לֹא חֲכִים בְּלוֹם! הוּי אוּמְרִים בְּעִיתוֹן מִמְּנִיָּה וְה' בְּהִיכַל קֹדֵשׁוֹ. הָא רַבִּי
יִצְחָק בַּר לְעָזָר בְּכַנְיָשְׁתָּא מִדְּרֵתָא דְּמִיָּסְרִין.

רבי אמי שאל לרבי סימון: שמעתי שממנין זקנים בחוץ לארץ? אמר ליה: שמעתי שאין ממנין זקנים בהוצה לארץ.

אמר רבי לוי: ולא מקרא מלא הוא (יחזקאל ח) "בן אדם בית ישראל יושבים על אדמתם". הא כל ישיבה שלף לא יהא אלא על אדמתה.

רבנין דקיסרין אמרין: ממנין זקנים בחוץ לארץ על מנת לחזור.

רבי יצחק בר נחמן תוה בעזה, ומנוניה על מנת לחזור. רבי זמינא תוה בצור, ומנוניה על מנת לחזור.

אוף רבי יונה תוה בפיתקא ולא קביל עליו מתמניה, אמר עד זמן דמיתמני רבי זמינא רביה. אמר רבי חמא: יהודה בן מיטם תוה ברומי ומנוניה על מנת דחזור.

שמעון בר ווא תוה בדמסקום, איתמנון דקיקין מיניה והוא לא

[דף י"ב ע"א]

איתמני.

שמעון בר ווא תוה בקי במרגליתא בכל מילה ולא תוה ליה עיגול מיכליה, ותוה רבי יוחנן קרי עלוי (קהלת ט, יא) וגם לא לחכמים לחם. אמר, כל מי שאינו מכיר מעשיו של אברהם, יכיר מעשה אבותיו של זה.

שמעון בר ווא תוה בדמסקום, ושלח ליה רבי אבהו קדא איגרא ויהב ליה מן סיבתיה בגוה בגין אילין סבתא קום אתהלף לארעא דישראל. מי יגלה עפר מעיניך רבי יוחנן, אבהו ריגלותיה איתמני. שמעון דמעפריא לא איתמני.

הלכה ד' מתני' החליל מכה לפניהם עד שהן מועיין להר הבית. הגיעו להר הבית, אפלו אגריפס הפלך נוסל הפל על כתפו ונכנס, עד שהוא מגיע לעזרה, ודברו הלזים בשיר (תהלים ל, ה) **ארומוך יי פי דליתני ולא שמחת איבי לי.**

הגוזלות שעל גבי הפלים, היו עולות, ומה שבידם, נותנין לכהנים.

עודנו הפל על כתפו, קורא מהגדתי היום ליי אלהיך, עד שהוא גומר כל הפרשה. רבי יהודה: אמר עד ארמי אבד אבי. הגיע לארמי אבד אבי, מוריד את הפל מן כתפו ואוחזו בשפתותיו, וכהן מניח את ידו תחתיו ומניפו, מארמי אבד אבי עד שהוא קורא את כל הפרשה, ומניחו בצד המזבח והשתתחה ויצא.

בראשונה, כל מי שהוא יודע לקרות – קורא, וכל מי שאינו יודע לקרות – מקריין לפניו. נמנעו מלהביא. התקינו שיהו מקריין את מי שהוא יודע ואת מי שאינו יודע.

העשירים מביאין בכוריהם בקלות של כסף ושל זהב, והעניים מביאין אותן בסלי נצרים של ערבה קלופים. והפלים והבכורים ניתנין לכהנים.

גמרא רב הונא אמר: ביני מתניתא, ולקח הכהן הטנא מידו, ואחר כך ודברו הלויים בשיר. אית תניי תניי מקלף, כדי לסמוך מתנה למתנה.

תני רבי יוסי: לא היו נותנין את הגוזלות על גבי הפלין שלא ינבלו הביבורין, אלא תולא אותן חוץ לפלים.

תני חד סב קומי רבי זעירא: חוזר להגדתי היום. וכי יש אדם מוגיד וחוזר ומגיד? קיימונה כבר הגדתי.

רבי הונא בעי: הנחה מהו שתתיר למהוסי זמן? אמר רבי מתנדיה, הדיא דתימר בשחור ונטלן, אכל אם היו במקומן – בהניחן הן.

רבי יונה בעי: הניחן פליחה. תניא, מניחן בקרן דרומית מערבית לפני ה'. יכול בפערב? תלמוד לומר אל פני המזבח. אי לפני המזבח, יכול בדרום? תלמוד לומר לפני ה'. הא ביצד? מנישן על קרן דרומית מערבית, ומניחה בדרומה של קרן.

תני: איין ענייה אלא מפי אחר. ולא עוד אלא שפמכו למקרא וענית ואמרת. רבי יונה בעי: מהו להביא בתמחויין של כסף? רבי יונה ורבי ירמיה חד אמר מחור

[דף י"ב ע"ב]

מנא. ותרנה אמר מחור פטירין עם ירקונין דאת אמר פטירין עם מרורין. ולא ידעינן מאן אמר דא ומאן אמר דא. מן מה דאמר רבי יונה: מהו להביא בתמחויין של כסף, הוי הוא דאמר דמחור מנא די אמר סלה. דרבי פנהם אמר: מחור פטימין בני תורין די אמר תורין וכני תורין.

הלכה ה' מתני' רבי שמעון בן גנם אומר: מעטרים את הבכורים חוץ משבעת המינין. רבי עקיבה אומר: איין מעטריין את הבכורין אלא משבעת המינין.

רבי שמעון אומר: שלש מדות בבכורים: הבכורים, ותוספת בכורים, ועיטור הבכורים. תוספת הבכורים – מין במינו. ועיטור הבכורים – מין בשאינו מינו. תוספת הבכורים – נאכלת בטרהרה, ופטרה מן הדמאי. ועיטור ביכורים – תייב בדמאי.

גמרא אמר רבי יוסי: כל עמא מודו שמעטרוין את הביכורים מהויץ לארץ, שאין בני אדם מועין שמביאים ביכורים מהויץ לארץ. מה פליגי? בעמון ומואב. מאן דאמר מעטרוין את הביכורים, הויץ משבעת המינים – מעטרוין את הביכורים מעמון ומואב. מאן דאמר אין מעטרוין אלא משבעת המינים – אין מעטרוין את הביכורים מעמון ומואב.

אמר רבי מנא: כל עמא מודו שאין מעטרוין את הביכורים מעמון ומואב, שבני אדם מועין לומר שמביאים הביכורים מעמון ומואב. מה פליגי? בהוצה לארץ. מאן דאמר מעטרוין את הביכורים הויץ משבעת המינים – מעטרוין את הביכורים מהויץ לארץ. מאן דאמר אין מעטרוין את הביכורים אלא משבעת המינים – אין מעטרוין את הביכורים מהויץ לארץ.

יעיטור הביכורים וכו'. תניא: הביכורים מצוה להביאן בשבעה פלים. ואם הביאן בכלי אחד – יצא. כיצד הוא עושה? נותן שעורים מלמטה ודבר אחר על גביהו, חיטין על גביהו, ודבר אחר על גביהו. תמרים על גביהו, ודבר אחר על גביהו. רימונים על גביהו, ודבר אחר על גביהו. תאינים על גביהו, ודבר אחר על גביהו. זיתים על גביהו, ודבר אחר על גביהו. למעלה מהן ענבים, ומקוף עליהן אשכול של ענבים מבהויץ.

ולא היו עולים יחידים יהודים, אלא פלכים פלכים, ולא היו מהלכים כל היום בלול, אלא שתי ידות ביום.

חזני בית הכנסת עולין עמהן ולנים ברחובה של עיר. ולא היו נכנסים לבתים מפני אהל הטומאה. ומעונינים עולה ושלמים. ולא היו מתעסקים בחזירתו כדרך שמתעסקים בהליכתם. תני: ופטורה מן הודאי ומן הדמאי.

הלכה ו' מתני' אימתי אמרו "תוספת הביכורים בביכורים"? בזמן שהיא באה מן הארץ. ואם אינה באה מן הארץ – אינה בביכורים.

ולמה אמרו "הביכורים כהן"? שהוא קונה מהם עבדים וקרקעות ובהמה טמאה, ובעל חוב נוסף בחובו, והאשה בכתובתה. וספר תורה.

[דף י"ג ע"א]

רבי יהודה אומר: אין נותנים אותן אלא להבר במוכה. והכמים אומרים: נותנין אותם לאנשי המשמר והן מחלקין ביניהן כקדשי המקדש.

גמרא רבי יוסי בשם רבי חייה בר רוא: שאלו רבן שמעון בן גמליאל: מהו שיימכור אדם ספר תורה לישא אשה? אמר לון, אין לקמוד תורה? אמר לון, אין. מפני חיו? ולא אגיבון.

רבי יונה בשם רבי הויה בר ווא: שאָלוּ אַת רבן שמעון בן גמליאל, מהו שיימכור אדם ספר תורה לישא אשה? אומר לון: אין. לתלמוד תורה? אומר לון: אין. מפני חיו, לא שאָלון ולא אגיבון.

על דעתיה דרבי יונה ניהא, לא שאָלון ולא אגיבון. על דעתיה דרבי יוסי, אין שאָלון ליה, ולמה לא אגיבון? כי אתא רבי חנניה, רבי פינחס, רבי יוחנן בשם רבן שמעון בן גמליאל: מוכר הוא אדם לישא אשה ולתלמוד תורה, וכל שבן מפני חיו.

תני: המדיר את בנו לתלמוד תורה – מותר למלאות לו חבית של מים ולהדליק לו את הנר. רבי יעקב בר אידי בשם רבי יונתן: אף לוקח לו הפציו מן השוק. מה פליגי? כאן באיש, כאן באשה. אם היה אדם מסויים – עשו אותו באשה.

מעשה באדם אחד שהדיר את בנו לתלמוד תורה ובא מעשה לפני רבי יוסי בן חלפתא והתיר לו למלאות חבית של מים ולהדליק לו את הנר.

תני: המוכר ספר תורה של אביו – אינו רואה סימן ברכה לעולם. וכל המקיים ספר תורה בתוך ביתו – עליו הכתוב אומר (תהלים קיב) הוֹן וְעֶשֶׂר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עֲמֶדֶת לְעַד.

הדרן עלה ביצד מפרישי

וסליקא לה מסכתא דביבורים וסידרא דזרעים ברחמי דשמאי

הדרן עלה מסכת בכורים, והדרן עלן. דעמן עלה מסכת בכורים, ודעתן עלן. לא נתנשי מנך מסכת בכורים, ולא תתנשי מנן. לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי: (ג' פעמים)

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אמנותנו בעולם הזה, ותהא עמנו לעולם הבא.

חגיגא בר פפא, רמי בר פפא, נחמן בר פפא, אחאי בר פפא, אבא מרי בר פפא, רפרס בר פפא, רכיש בר פפא, סורחב בר פפא, אדא בר פפא, דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובכפיוות עמך בית ישראל, ונהיה כלנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך:

מאזי תחכמני מצותך, כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקך, למען לא אבוש: לעולם לא אשפח פקודיך, כי כם חיימני: ברוך אתה יי, למדני חקך: אמן אמן אמן פלה ועד:

מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משקימים והם משקימים, אנו משקימים לדברי תורה והם משקימים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת, שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך.

יהי רצון מלפניך יי אלהי, כשם שעזרתני לסיים מסכת בכורים, כן מעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסייםם, לתלמוד וללמוד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, יעמוד לי ולזרעי, שלא תמוש התורה מפי ומפי זרעי וזרעי זרעי עד עולם. ותתקדם בי, בהתהלכתך תנחה אתך, בשקבךך תשמר עליך, ונהקצות היא תשיחך: כי בי ירבו ימך, ויוסיפו לך שנות חיים: אורך ימים בימינה, בשמאלה עשר וקבוד: יי עד עמו יתן, יי יקרב את עמו בשלום:

מִסְכֵּת שַׁבָּת

פֶּרֶק רֵאשִׁוֹן

[דף א' ע"א]

יציאות השבת, שמים שהן ארבע בפנים, ושמים שהן ארבע בחוץ. באיזה צד? העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים, פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוף ידו של בעל הבית, או שנטל מתוכה והוציא – העני חייב, ובעל הבית פטור.

פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוף ידו של עני, או שנטל מתוכה והכניס – בעל הבית חייב, והעני פטור.

פשט העני את ידו לפנים ונטל בעל הבית מתוכה, או שנתן לתוכה והוציא – שניהן פטורין. פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה, או שנתן לתוכה והכניס – שניהן פטורין:

גמרא מהו "שמים שהן ארבע"? שמים לחיוב ושמים לפטור, או ארבע לחיוב וארבע לפטור? נישמענינה מן הדין, שבועות שמים שהן ארבע. אמר רבי בא: תמן – כולחון לחיוב. פרם הכא חיוב ופטור אתינן מיתני. הדין אמרה ארבע לחיוב וארבע לפטור.

[דף א' ע"ב]

אמר רבי יוסי: מתניתא אמרה בך, שבועות שמים שהן ארבע, לא לחיוב! ודכוותה, יציאות השבת שמים שהן ארבע – לחיוב.

והא תני: דלתות התיכל – שנים שהן ארבע! אית לך למימר לא לחיוב ולא לפטור?!

ניתני: שנים עשר פטור. לא אתינן מיתני אלא פטור שהוא כנגד חיוב.

אמר רבי תייה בר אבא: מהו הון פטור דתנינן הכא? מותר.

אמר רבי יוסי: עני ועשיר – אחד הון, ומנו אותן חכמים שנים. הכנסה והוצאה – אחד הון, ומנו אותן חכמים שנים.

יציאות השבת. אין הכנסה בכלל? המוציא מרשות לרשות, אין הפכנים בכלל?

נישמענינה מן הדין דמר רבי יסא בשם רבי יוחנן: הכנים חצי גרונגרת והוציא חצי גרונגרת – חייב.

מניין שהוצאה קרוייה מלאכה? רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן שמע להן מן הדא: ויצו משה ועבדיו קול במחנה לאמר איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש ויכלא העם מהביא. נמנעו העם מלהוציא מבתיהן וליתן לגזברים.

רבי חזקיה בשם רבי אילא: אפילו הכנסה את שמע מינה. בשם שנמנעו העם מלהוציא מבתיהן וליתן לגזבריו, כך נמנעו הגזברין מלקבל מידן ולהכניס ללישבה.

רבי חזקיה בשם רבי אחא שמע פולחן מן הדין קרייא: לא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת וכל מלאכה לא תעשו.

רבי יסא בשם רבי יוחנן: הכנים חצי גרזגרת והוציא חצי גרזגרת – חייב.

[דף ב' ע"א]

מה דמר רבי יוחנן, דלא כרבי יוסה. דתני: הוציא חצי גרזגרת, וקור והוציא חצי גרזגרת, בהעלם אחד – חייב. בשני העלמות – פטור. רבי יוסי אמר: בעלם אחד ברשות אחד – חייב. בעלם אחד בשתי רשויות, או בשתי העלמות ברשות אחד – פטור.

וקשיין, אילו הוצאה והוצאה – אינן מצטרפות כרבי יוסה, לא כל שבין הכנסה והוצאה! הוי, מה דמר רבי יוחנן – דלא כרבי יוסי.

אמר רבי אילא: לא סוף דבר שני פתחים פתוחים לשתי פלמיות. אלא אפילו פתוחין לפלמיא אחת. אוף רבי יוסי מודה.

דרבי יוסי מדמי רשויות להעלימות לחיוב. כמה דרבי יוסי מדמי רשויות להעלימות לפטור, כך מדמה רשויות להעלימות לחיוב. שאם הוציא בגרזגרת בפתח זה ובגרזגרת בפתח זה בעלם אחד – שפא אינו חייב שתיים?

אמר רבי יודן: רבי יוסי מדמי רשויות לאכילת פרוסיום. שאם אכל חצי זית בתוך כדי אכילת פרום הזה – שפא אינו פטור? אכל כמה זיתים בכמה פרוסיום בעלם אחד – אינו חייב אלא אחת. רבנן דמיסרין אמרין: עד דאת מדמה לה לחלבים, דמינה לשבת. שאם ארג חוט אחד בתוך כגד זה, וחוט אחד בתוך כגד זה – שפא אינו פטור. ארג כמה חוטין בכמה כגדים בעלם אחד – אינו חייב אלא אחת.

רבי יוסי בשם רבי יוחנן: המוציא – אינו חייב עד שיניח.

רבי יעקב בר אדא בשם רבי יוחנן: עד שיטול ועד שיניח.

רבי זעירא בעי: עד שיטול על מנת להניח. נטל לאכול ונמלך להניח לא הוה חייב?

[דף ב' ע"ב]

מה דמר רבי יוחנן – דלא פרבי יוסי. דתנני: הוציא חצי גרוגרת והניחה, וחזר והוציא חצי גרוגרת. אם הניחה בתוך ארבע אמות לראשונה – חייב. ואם לאו – פטור. רבי יוסי אומר: אם העבירו דרך עליה – חייב. ואם לאו – פטור. רבי יוסי עביד המהלך כמניח. כמה דרבי יוסי עביד המהלך כמניח לחיוב, כד הוא עביד המהלך כמניח לפטור. כיון שהוציאו – נעשה כמו שהניחה שם, ויהא פטור! תיפתר, שהיתה נתונה בתוך ארבע אמות. כהדא דתנני: ואם לאו – פטור.

אמר רבא בר בריה דרב פפי: תיפתר שהיה הפתח רחב המשה אמות, והוציא אחת לכאן ואחת לכאן. והרי לא הוציא את השניה בתוך ארבע אמות לראשונה.

תמן תנינן: רבי מאיר אומר: אם היתה שבת והוציאו. אמרו לו: אינו השם, שנה חייב משום מהלך, וזה חייב משום מניח. מנו "אמרו לו"? רבי יוסי.

מהלפי שיטתיה דרבי יוסי! תמן לא עביד המהלך כמניח. וכא עביד המהלך כמניח! אמר רבי יודן: תיפתר, שהיה מוטל על האסקפה מקצתו בפנים ופיו לחוץ, ופשט ידו ונטלה ואכלה. והרי לא הילך! אמר רבי ינאי:

[דף ג' ע"א]

בלע חצי זית והקיא, וחזר ובלע – חייב. הכנים חצי גרוגרת, וחזר והוציאו – פטור. מה בינה לבין קדמייתא. תמן נהנה חיכו בכזית. ברם הכא לא נתעסק בכגרוגרת שלימה.

אמר רבי יוסי: פעמים שהוא מתעסק בגרוגרת שלימה, והוא פטור. הוה עבידא? הוציא חצי גרוגרת והניחה, וחזר והוציא חצי גרוגרת, ולא הספיק להניחה עד שנשרפה הראשונה. והרי נתעסק בגרוגרת שלימה והוא פטור. בגין קדמייתה לחלבין והוא עביד כן.

אמר רבי יוחנן: המוציא מרשות היחיד לרשות הרבים דרך פרמלית – חייב. מן המוציא לאחוריו. מן הדא: המתכוין להוציא לפניו וקא לו לאחוריו – פטור. לאחוריו וקא לו לפניו – חייב. ואפשר שלא יעשה בינו לבין הכותל פרמלית? אמר רבי יוסי: תיפתר שהיו פניו הפוכות לכותל ומשואו לאחוריו, ובכך יצא משואו תחילה.

רבי חייב בר אבא בעא קומי רבי מנא: וזו לא דרך הוצאה היא! אמר ליה: שכן פתפיא אומנייא עבדין כן. ויידא אמרה דא? דמר רבי אחא רבי מיישא בשם רבי יוחנן: המוציא אוכלים ונתנן על אסקופה.

[דף ג' ע"ב]

והא אסקופה לאו ברמלית היא? ובאיש לרבי יוסי דלא אמרה מן גרמיה.

רב הונא בשם רב: הכל מודין בזורק שהוא חייב. דכרי הכל הוא שאין אור ברמלית כמפשה. ומה פליגי? במוציא. בן עזאי פטר. והכמים מחייבין. בן עזאי עבד המחלף כמניה. ורבנן לא עבדי מחלף כמניה.

רב הסדא שאל לרב הונא: על דעתיה דבן עזאי, אין אדם מתחייב בתוך ארבע אמות לעולם! מכין שהוציאן נעשה כמו שהניחה על כל אמה ואמה. ויהא פטור.

רב יהודה בשם רב: הכל מודין במוציא – שהוא פטור. דכרי הכל הוא שמתחלף כמניה. ומה פליגי? בזורק. בן עזאי פטר. והכמים מחייבין. בן עזאי עבד אור ברמלית כמפשה. ורבנן לא עבדי אור ברמלית כמפשה.

מתניתא מסייעא לדיו, ומתניתא מסייעא לדיו. מתניתין מסייעא לרב הונא, היה עומד ברשות הרבים וזרק לדיר או לשדה, דרך ברמלית – חייב. ואם הוציא – פטור.

מתניתין מסייעא לרב יהודה. המוציא אוכלין ונתנן על האסקופה, בין שחזר והוציאן, בין שהוציאן אחר – פטור, שלא עשה מלאכתן בבת אחת. הא אם עשה מלאכתן בבת אחת – חייב. בן עזאי אומר: אפילו עשה מלאכתן בבת אחת – פטור.

והא תנינן: רבי מאיר אומר: אם היתה שבת והוציא, ואמר לו אינו השם, שנה חייב משום מחלף, וזה חייב משום מניה. על דעתיה דרב הונא – דלא כבן עזאי. על דעתיה דרב יהודה – דלא כבן עזאי ודלא כרבנן. אמר רבי חנינא: מנא אמר לז' חכמים שהן בשיטת בן עזאי.

רבי יוחנן בעי: היה עומד ברשות הרבים וזרק וקידם וקלט מהו? ולא מתניתין היא? קלטה אחר, קלטה קלב, או שנשרפה – פטור. רבי שמואל בשם רבי זעירא: בחומף בן. הא אם קלט – חייב. מה בין נחה לארץ לנחה לתוך ידו?

[דף ד' ע"א]

תמן למה הוא חייב? תמן – הוא זרק ואחר קיבל. ברם הכא – הוא זרק הוא קיבל. ותהא פשיטא ליה שהוא פטור. אילו זרק בימין והוציא וקלט בשמאל, שמו אינו חייב? מן הדין פיו. ופיו – לאו פאחר הוא? וכא, שמאלו – פאחר הוא!

אמר רבי יודן: פשיטא ליה לרבי יוחנן שזרק בימין וקלט בשמאל – שהוא חייב. ומה צריכה ליה? בזרק בימין וקלט בימין. רבנן דקיסרין, רבי שמי בשם רבי אחא: אפילו זרק בימין וקלט בשמאל צריכה לה חייב. אין תימר פיו. ופיו, כיון שאוכלה – פאחר הוא. ברם הכא – ידו פאחר הוא.

מִסְכַּת שַׁבַּת פְּרָק שֵׁשֶׁה עָשָׂר

א. אין עוקרין בהמה תיה ועוף מרשות היחיד, ואין צריך לומר מרשות הרבים. אבל דוחין בהן עד שיכנסו פלן. כופין את הסל בפני האפרוחים שיעלו ושיירו עליה, ואסור לטלטלו.

ב. כיצד מסייעין את הבהמה ביום-טוב? נופחין בחוטמו, ונוחנין דד לתוף פיו, ואוחז בולד שלא יפול. רבן שמעון בן גמליאל אומר: מרחמין היינו על בהמה טהורה ביום-טוב. קושרין את הטבור. רבי יוסי אומר: נוהגין היינו, אף חותכין. טומנין את השליא כדי שלא יוצן הולד, כגון בספל של שמן ובכסות, ובקפה של תבן, ומהלקטין למילה. רבי יהודה אומר: אם לא הלקיט - חייב מיתה. וכורף עליה חוטי צמר וחוטי פשתן, ובלבד שלא יקשר. ומזלף עליה את החמין. ולא עוד, אלא שאדם מזלף את החמין על גבי מכתו.

ג. כל זמן שעוסק במילה - חוזר אף על ציצין שאין מעכבין את המילה, פרש, אין חוזר אלא על ציצין המעכבין בלבד.

ד. בן שבועה - דוחין עליו את השבת. בן שמנה - אין דוחין עליו את השבת. ספק בן שבועה, ספק בן שמנה - אין דוחין עליו את השבת. בן שמנה - הרי הוא כאבן, ואין מטלטלין אותו. אבל אמו שוחה עליו ומניקתו. אין גודר טמאה מן המת, לא באדם ולא בכלים. אין מטמא לא בזיבה ולא בצרעת, אין זוקק ליבום ואינו פוטר מן היבום. ואינו מאכיל בתרומה, ואין פוסל מתרומה, ואינו נוחל ואינו מנחיל. פרש ממנו אבר - הרי הוא כאבר מן החי. ובשר - הרי הוא כבשר מן החי. זה הכלל: כל זמן שהוא חי - אינו לא כחי ולא כמת. מת - הרי הוא כמת לכל דבר. ואיזהו בן שמנה? כל שלא כלו לו חדשיו. רבי אומר: סימניו נכרין בו, צפרניו ושעריו שלא גמרו. וכדרך שבן שמנה באדם נפל, כך בן שמנה

בבהמה גסה נפל. וכן ארבעה בדקה. רבי שמעון אומר: כל ששהה שלשים יום באדם - אינו נפל, שנאמר (במדבר יח, טו): "ופדויו מבן חדש תפדה". וכל ששהה שמנה ימים בבהמה - אינו נפל, שנאמר (ויקרא כב, כז): "ומיום השמיני והלאה ירצה וגו'".

ה. נסת לראשון ומת, לשני ומת, לשלישי - לא תנשא; דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: לשלישי תנשא, לרביעי לא תנשא. היתה יולדת זכרים והן נמולים ומתים. מלה ראשון ומת, שני ומת, שלישי לא תמול; דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: שלישי תמול, רביעי לא תמול. מעשה בארבע אחיות בצפורי, שמלה ראשונה ומת, שניה ומת, שלישית ומת, רבא מעשה לפני רבי שמעון בן גמליאל, ואמר, רביעית לא תמול. אמר רבי נתן: כשהייתי במדינה של קפוטקיא - היתה שם אשה אחת שהיתה יולדת זכרים והן נמולין ומתים. מלה ראשון ומת, שני ומת, שלישי הביאתו לפני, ראיתיו שהיה ירוק. נסתכלתי בו ולא מצאתי בו דם ברית. אמרו לי: מה אנו למולו? אמרתי להם: המתינו לו עד שיכנס בו דם. המתינו לו ומלואו, וחיה. והיו קורין אותו 'נתן הבבלי' על שמי.

ו. המשוף - צריך שימול. רבי יהודה אומר: משוף לא ימול מפני שהוא מסכן. אמרו לו: הרבה מלו בימי בן כוזיבא, והיו להם בנים ולא מתו, שנאמר (בראשית יז, יג): "המול ימול" - אפלו מאה פעמים. ואומר (שם יז, יד): "את בריתי הפר" - לרבות את המשוף.

ז. מי שנולד מהול, וגר שנתגר מהול, ותינוק שעבר זמנו, ושאר כל הנמולין - אין מלין אותן אלא ביום. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: בזמנו אין מלין אותו אלא ביום. עבר זמנו - מלין אותו בין ביום בין בלילה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם

הִיָּה מְסַבֵּל בְּבֶשֶׁר - רואין אותו בְּשֵׁעָה שְׁמַתְקָשָׁה, אִם נִרְאָה עָרַל - מְלִין אוֹתוֹ, וְאִם לֹא - אֵין מְלִין אוֹתוֹ.

ח. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִנֵּין לְמִילָה שְׁהִיא בְּמָקוֹם פְּרִי? שְׁנֵאמַר (וַיִּקְרָא יִט, כג): "וְעָרְלַתֶם עֶרְלַתוֹ אֶת פְּרִיּוֹ"; וְאוֹמַר (בְּרֵאשִׁית יז, יד): "וְעָרַל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹל אֶת בֶּשֶׂר עֶרְלָתוֹ" - מְמָקוֹם שְׁהוֹלֵד נִכְרַ אִם זָכָר אִם נְקֵבָה, מִשֵּׁם מְלִין אוֹתוֹ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר: לֹא נִחְלְקוּ בֵּית שְׁמַאי וּבֵית הֶלֶל עַל מִי שְׁנוֹלֵד מֵהוּל - שְׁצָרִיד לְהִטִּיף מִמֶּנּוּ דָם בְּרִית, מִפְּנֵי שְׁהִיא עָרְלָה כְּבוֹשָׁה, עַל מָה נִחְלְקוּ? עַל גֵּר שְׁנִתְגַּיר כְּשֶׁהוּא מֵהוּל, שְׁבֵית שְׁמַאי אוֹמְרִים: צָרִיד לְהִטִּיף מִמֶּנּוּ דָם בְּרִית; וּבֵית הֶלֶל אוֹמְרִים: אֵין צָרִיד.

ט. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן: לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, עַל מִי שְׁהִיָּה לוֹ לְמוֹל אַחַר שַׁבָּת וּמְלוֹ בְּשַׁבָּת - שְׁהוּא חֵיב, עַל מָה נִחְלְקוּ? עַל מִי שְׁהִיָּה לוֹ לְמוֹל בְּעֶרְבַ שַׁבָּת וּמְלוֹ בְּשַׁבָּת, שְׂרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְחֵיב חֲטָאת וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר. אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: אֵי אַתָּה מוֹדֶה בְּמִי שְׁהִיָּה לוֹ לְמוֹל אַחַר שַׁבָּת וּמְלוֹ בְּשַׁבָּת שְׁהוּא חֵיב, שְׁהַחְלִיף אֶת זְמַנּוֹ? ! אֵף מִי שְׁהִיָּה לוֹ לְמוֹל בְּעֶרְבַ שַׁבָּת וּמְלוֹ בְּשַׁבָּת יִהְיֶה חֵיב שְׁכֵן הַחְלִיף אֶת זְמַנּוֹ! אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא! אִם אֲמַרְתָּ בְּמִי שְׁהִיָּה לוֹ לְמוֹל אַחַר שַׁבָּת וּמְלוֹ בְּשַׁבָּת שְׁהוּא חֵיב, שְׁאִינוּ בְּקוּם מוֹל', תֵּאמַר בְּמִי שְׁהִיָּה לוֹ לְמוֹל עֶרְבַ שַׁבָּת, וּמְלוֹ בְּשַׁבָּת, יִהְיֶה חֵיב, שְׁכֵן בְּקוּם מוֹל'? ! אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: נוֹתֵר יוֹכִיחַ! שְׁמַאֲמַשׁ בְּקוּם אֲכוֹל', וְאִם אֲכָלוּ לְמַחַר - הִרִי זֶה חֵיב! אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא! אִם אֲמַרְתִּי בְּנוֹתֵר שְׁכֵן אִינוּ בְּקוּם אֲכוֹל בּוֹ בְּיוֹם, תֵּאמַר בְּמִילָה, שְׁכָל יוֹם בְּקוּם מוֹל'?

י. מְפַקְחִין עַל סֶפֶק נֶפְשׁוֹת בְּשַׁבָּת, וְהִזְרִיזוּ - הִרִי זֶה מְשַׁבַּח! וְאֵין צָרִיד לְטוֹל רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין. כִּיצַד? נֶפֶל לָיִם וְאֵין יָכוֹל לְעַלּוֹת, טְבַעָה סִפִּינָתוֹ בַּיָּם וְאִינָה יָכוֹלָה

לְעַלּוֹת - יוֹרְדִין וּמַעֲלִין אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְאֵין צָרִיד לְטוֹל רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין. נֶפֶל לְבוֹר וְאֵין יָכוֹל לְעַלּוֹת - עוֹקְרִין לוֹ חוּלְיָא וְיוֹרְדִין וּמַעֲלִין אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְאֵין צָרִיד לְטוֹל רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין. תִּינוּק שְׁנִכְנַס לְבַיִת וְאֵין יָכוֹל לְצֵאת - שׁוֹבְרִין דְּלַתוֹת הַבַּיִת, וְאִפְּלִיּוֹ הִיּוּ שֶׁל אֲבָן, וּמוֹצִיאִין אוֹתוֹ מִשָּׁם, וְאֵין צָרִיד לְטוֹל רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין. מְכַבִּין וּמְפַסְּקִין לְדַלְקָה בְּשַׁבָּת. וְהִזְרִיזוּ - הִרִי זֶה מְשַׁבַּח, וְאֵין צָרִיד לְטוֹל רְשׁוֹת מִבֵּית דִּין.

יא. מִי שְׁנָשְׁכוּ נֶחֶשׁ - קוֹרִין לוֹ רּוֹפֵא מְמָקוֹם לְמָקוֹם, וְשׁוֹחֲטִין לוֹ תְּרַנְגְּלַת, וְגוֹזְזִין לוֹ כְּרַשִׁינִין. אוֹכַל וְאִינוּ צָרִיד לְעַשֵּׂר; דְּבַרִּי רַבִּי. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל אוֹמַר: צָרִיד לְעַשֵּׂר.

יב. מְחַמִּין חֲמִין לְחוּלָה בְּשַׁבָּת, בֵּין לְהַשְׁקוֹתוֹ וּבֵין לְרַפְּאוֹתוֹ, וְאֵין אוֹמְרִין: 'הַמְתִּינוּ לוֹ שְׁמָא יִחְיֶה', אֲלֵא סֶפֶקוֹ דּוֹחָה שַׁבָּת, וְלֹא סֶפֶק שַׁבָּת זֶה, אֲלֵא סֶפֶק שַׁבָּת אַחֲרָת. וְאֵין אוֹמְרִים שְׁיַעֲשׂוּ דְבָרִים בְּנִכְרִים וּבִקְטָנִים, אֲלֵא בְּגְדוּלִים שְׁבִישֵׁרָאֵל. אֵין אוֹמְרִים: 'יַעֲשׂוּ דְבָרִים הֵלְלוּ עַל פִּי נָשִׁים, עַל פִּי נִכְרִים'; אֲלֵא מְצַטְרְפִין דַּעַת יִשְׂרָאֵל עִמָּהּ.

יג. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִנֵּין לְפָקוּחַ נֶפֶשׁ שְׁדוּחָה שַׁבָּת? שְׁנֵאמַר (שְׁמוֹת לא, יג): "אֶת שַׁבְּתַתִּי תִשְׁמְרוּ"; יָכוֹל בְּמִילָה וְעִבּוּדָה וּפְקוּחַ נֶפֶשׁ? תְּלַמּוּד לּוֹמַר: 'אֵד' - חֶלֶק; פְּעָמִים שְׁאֵתָה שׁוֹבַת, פְּעָמִים שְׁאֵי אַתָּה שׁוֹבַת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר: מִילָה דּוֹחִין אֶת עֲלִיָּה הַשַּׁבָּת. מִפְּנֵי מָה? מִפְּנֵי שְׁחִיבִין עֲלֶיהָ כְּרַת לְאַחַר זְמַן! וְהִרִי דְבָרִים קָל וְחִמְרָ, וּמָה אִם עַל אֲבָר אַחַד מִמֶּנּוּ - דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת, דִּין הוּא שְׁיִדְחָה הַשַּׁבָּת עַל כָּלוּ. אָמְרוּ לוֹ: מְמָקוֹם שְׁבֵאתָ, מָה לְהֵלֵךְ וְדַאי וְלֹא סֶפֶק, אֵף כָּאֵן וְדַאי וְלֹא סֶפֶק. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה: וְכִי בְּמָה הַחֲמִיָּה תּוֹרָה, בְּעִבּוּדָה אוֹ בְּשַׁבָּת? הַחֲמִיָּה בְּעִבּוּדָה יִתֵּר מִשַּׁבָּת, שְׁהַעֲבוּדָה דּוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת וְאֵין שַׁבָּת דּוֹחָה אוֹתָהּ. וְהִרִי דְבָרִים

וחכמים אומרים: כאן וכאן מסלקין לצדדין.

ג. הקש שישן עליו מערב שבת - מנענעו בשבת. לא ישן עליו מערב שבת - לא ינענעו בידו בשבת. מכבש של בעלי בתים שהתירו להיות נוטל הימנו את הכלים - נוטל את המקל ואת הלוחים ומחזירן לשדה, מפני שהן כלים. כל שיש בו דברים הנטלין ודברים שאין נטלין - נוטלו ונוטלין הימנו, ומחזירו למקומו.

ד. בית הלל אומרים: מגביהין מעל השלחן עצמות וקלפין. בית שמאי אומרים: מסלק את הטבלא כלה ומנערה. זכריה בן אבקילוס לא היה נוהג, לא כדברי בית שמאי, ולא כדברי בית הלל, אלא נוטל ומשליך לאחר המטה. אמר רבי יוסי: ענותנותו של רבי זכריה בן אבקילוס שרפה את ההיכל.

ה. מקנחין בזנב הסוס, ובזנב הפרה, ובזנב שועל, ובמפה של קוצין, ובשער של שועל, ובלבד שלא יקנח בידו ובמפה כדרך שעושה בחול.

ו. פרות שנתפזרו - מלקט אחד אחד ואוכל. נתעברו לו פרות בפרות - בורר ואוכל בורר ומניח על השלחן; בורר ומשליך לפני בהמתו. בדיק אלו בפני עצמו ואלו בפני עצמן, או שלקט מתוכן עפר וצרורות - הרי זה חייב.

ז. פגה שטמנה בתבן, וכן חררה שטמנה בגחלים, אם מגלה מקצתה - נוטל. ואם לאו - אינו נוטל. אלעזר בן תדאי אומר: תוחבן בשפוד או בספיין ונוטלן בשבת.

ח. אין מטבילין את הכלי על גבי מימיו לטהרו ביום-טוב, ואין משיקין את המים בכלי אבן לטהרן בשבת - דברי רבי. ויחכמים אומרים: מטבילין את המים ביום-טוב, ומשיקין את המים בכלי אבן לטהרן, אבל לא להטבילן. כלים שנטמאו באב הטמאה - אין מטבילין אותן ביום-טוב,

קל וחמר, ומה עבודה שדוחה את השבת - ספק נפשות דוחה אותה, שבת שעבודה דוחה אותה - אינו דין שספק נפשות דוחה אותה? הא למדת, שספק נפשות דוחה את השבת.

יד. רבי אחא אמר משום רבי עקיבא: הרי הוא אומר (שמות כב, א): "אם במחתרת ימצא הגנב וגו', בעל הבית מהו? ודאי או ספק? הוי אומר: ספק. אם הורגין נפש להחיות נפש בספק, דין הוא שיחדו את השבת להחיות נפש בספק, הא לא נתנו מצות לישראל אלא לחיות בהן, שנאמר (ויקרא יח, ה): "אשר יעשה אתם האדם וחי בהם" - וחי בהן ולא שימות בהן; אין לך דבר עומד בפני פקוח נפש, חוץ מעבודה זרה וגלוי עריות ושפיכות דמים. במה דברים אמורים? שלא בשעת הגזרה, אבל בשעת הגזרה, אפילו מצוה קלה שבקלות - אדם נותן נפשו עליה, שנאמר (ויקרא כב, לב): "ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל כי אני ה' מקדשכם". ואמר (משלי טז, ד): "כל פעל ה' למענהו".

מסכת שבת פרק שבעה עשר

א. אמר רבי יהודה: אימתי אמרו נוהגין לתלויה ביום-טוב? בזמן שנתן לתוכה מערב יום-טוב. לא נתן לתוכה מערב יום-טוב - לא יתן לתוכה ביום-טוב. רבן שמעון בן גמליאל אומר: טורף אדם חבית יינה בשמריה, ונותן לתלויה ביום-טוב. מסננין את הביצה בסודרין ובכפיפה מצרית. נוטל בכברה ונותן לתוך האבוס. רבי אליעזר בן יעקב אומר: מערין לכברה בשבת.

ב. אין שורין את החלתית בשבת. רבי יוסי אומר: בצונן - מתר, בחמין - אסור. אין מזלחין את הבית בכל מיני זלחין, אבל ממלא חבית מים, ושופך ושונה, ואינו חושש. גורפין מלפני הפטם ומסלקין לצדדין מפני הרעי - דברי רבי דוסא.

ואין צריך לומר בשבת. אבל ממלא הוא כוס או דלי או קתון לשבת, ומחשב עליהן ומטבילין, טובל כדרכו מטמאה חמורה, ואין צריך לומר מטמאה קלה.

ט. קורע אדם את העור שעל פי החבית של יין ושל מוריס, ובלבד שלא יתכנן לעשות זנוק. אין פותחין לפסין סתומות. רבן שמעון בן גמליאל מתיר.

י. אין סכין את הכלים בשביל ליפותן. אם לנאותן להשתמש בהן - מתיר. לא יתן אדם שמן על גבי טבלא של שיש להתעגל עליה, לפי שאין סכין, ואין נופחין, ואין מדיחין את הקרקע ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת.

יא. הרוחץ במערה ובמי טבריא, ונסתפג אפלו בעשר אלונטיאות לא יביאם בידו. וכן עשרה בני אדם במדה הזאת, ואם צריך להם - ממתין להם עד שינגב ונוטלן ויבא לו. לא יתן אדם שמן על גבי ראשו וילך למרחץ, אבל סף כל גופו ומקנח כל גופו אבר אבר. מוליך אדם שמן הרבה באלונטיות הרבה למרחץ, וסך כל גופו אבר אבר ומקנח כל גופו אבר אבר, ואינו חושש. רבן שמעון בן גמליאל אומר: טרקלין שהסיק מערב שבת מטיל ביום שבת, לא הסיקו מערב שבת, לא יטיל בה ביום השבת.

יב. אין מגרדין במגרדת ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת. רבן שמעון בן גמליאל מתיר. וכן היה רבן שמעון בן גמליאל אומר: שאם היו ידיו מלכלכות בטיט ובצואה - מגרדין כדי שלא יטנפו את כליו.

יג. הרוחץ בחמי טבריא, לא יזלפו עליו אחרים, אבל מזלף הוא על ידי עצמו. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף לא יזלף הוא על ידי עצמו, מפני שמרבה הכל ומכבה את הקרקע, אבל רוחץ כדרכו ועולה.

יד. רבי שמעון בן אלעזר אומר, בית שמאי אומרים: אין הורגין את המאכלת בשבת,

ובית הלל מתירין. וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר, בית שמאי אומרים: אין פוסקין צדקה לעניים בשבת בבית הכנסת, אפלו להשיא יתום ויתומה, ואין משדכין בין איש לאשתו, ואין מתפללין על החולה בשבת; ובית הלל מתירין.

טו. המפלה את כליו - הרי זה מולל וזורק, ובלבד שלא יהרג. אבא שאול אומר: נוטל וזורק ובלבד שלא ימלול. לא יפלה אדם את כליו ברשות הרבים מפני הכבוד. רבי יהודה אומר: אף בחול אין עושין אפקטוזין ברשות הרבים מפני הכבוד.

טז. לא ישטיח אדם את כליו ברשות הרבים לנגבן אפלו מן הזעה. אין רצים בשבת כדי להתעמל, אבל מטיל כדרכו אפלו כל היום כלו, ואינו חושש. בהמה שאכלה פרות הרבה - מטילין אותה בחצר בשביל שלא תמות.

יז. אין מבקרין את המומין ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת. אם לבו ביום - מבקרין את המומין בשבת, ואין צריך לומר ביום-טוב.

מסכת שבת פרק שמונה עשר

א. כתב המהלך תחת הצורות ותחת הדיוקנאות - אין מסתכלין בו. ולא עוד, אלא אף בחול אין מסתכלין בדיוקנאות, משום שנאמר (ויקרא יט, ד): "אל תפנו אל האלילים" וגו'. רבי יוסי הגלילי אומר: אם ראית צדיק שניצא לדרך ואתה מבקש לצאת לאותה הדרך - הקדים על ידו שלשה ימים או אחר על ידו שלשה ימים, כדי שתצא עמו בדרך, מפני שמלאכי שלום מלוין אותו, שנאמר (תהלים צא, יא): "כי מלאכיו יצוה לך" וגו'. ואם ראית רשע שניצא לדרך ואתה מבקש לצאת לאותה הדרך - הקדים עליו שלשה ימים או אחר עליו שלשה ימים, כדי שלא תצא עמו לדרך, מפני שמלאכי שטן מלוין

אותו, שְׁנָאָמַר (תהלים קט, ו): "הִפְקֵד עָלַי רִשְׁעִי וְגו'".

ב. רבי שמעון בן אלעזר אומר: השושבינין וְכָל בְּנֵי חֶפְזָה מְפִיטִין עַל מְנוּתֵיהֶן, שָׂאֵם הוֹתִירוּ - מְחִזְרִין לְשֵׁדָה. מְפִיס אָדָם אֶת אֹרְחָיו וְאֹרְחָיו מְפִיטִין זֶה עִם זֶה, כְּדִי שְׂיִטּוּל חִלְקוֹ תַחְלָה, לֹא שְׂיִטּוּל שְׁלוֹ וְשֵׁל חִבְרוּ. מוֹנֵה אָדָם אֶת אֹרְחָיו כְּמָה בְּפָנִים כְּמָה בְּחוּץ, וְכְמָה מְנוֹת צְרִיף שְׂיִתְקֵן לָהֶם - מִן הַתְּכַתֵּב שֶׁעַל גְּבֵי הַתְּכַתֵּל, אֲבָל לֹא מִן הַשִּׁבְלָא, וְלֹא מִן הַפְּנָקֶס, כְּדִרְךָ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בַחֹל.

ג. מִחֻשָּׁב אָדָם יְצִיאֹתָיו כְּמָה הוֹצִיא בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְכְמָה הוֹצִיא לְפוֹעֲלֵיין, וְכְמָה הוֹצִיא לְאֹרְחֵיין, מִן הַתְּכַתֵּל שֶׁהוּא לְשַׁעֲבֵר, אֲבָל לֹא מִן הַתְּכַתֵּל שֶׁהוּא לְעֵתִיד לְבֹא. מוֹצִיא אָדָם מְמָה שְׂיִשׁ לוֹ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְנוֹתֵן לְפָנָיו הָאֹרְחֵיין, כְּגוֹן אֲגוּזִים תְּמָרִים וְקָלִיּוֹת. רַבִּי אֶלְעָזָר אֹמֵר: או חסר או יתר.

ד. הַמְּכַתְּבִין שֶׁבְּפָרְכִים - אֵין קוֹרִין בְּהֵן, אִם הִיָּה דָבָר שֶׁהוּא צָרָךְ מְדִינָה - מִתָּר. כָּל חֻשְׁבֹּנוֹת שֶׁהוּא צְרִיף לָהֶן, בֵּין שֶׁעֲבָרוּ וּבֵין לְעֵתִיד לְבֹא - אֵין מְחַשְׁבִּין אִתְּנָן בְּשִׁבְתָּ. חֻשְׁבֹּנוֹת שֶׁאֵין אֵלָא מַה בְּכָךְ - מְחַשְׁבִּין אוֹתוֹ בְּשִׁבְתָּ.

ה. לֹא יִטִּיל אָדָם עַל שִׁפְתַּי שֶׁל מְדִינָה כְּדִי שֶׁתְּחַשֵּׁף וּיְכַנֵּס וּיְרַחוּץ, וְלֹא עַל הַתְּחוּם כְּדִי שֶׁתְּחַשֵּׁף וְיָבִיא פְרוֹת, אֲבָל מְחַשֵּׁף הוּא לְשִׁמּוֹר וּמְבִיא פְרוֹת בְּיָדוֹ וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ.

ו. לֹא יֹאמֵר אָדָם לְחִבְרוּ: 'הִנְרָאָה שֶׁתַּעֲמַד עִמִּי לְעֵרֵב'? רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה אֹמֵר: אֹמֵר אָדָם לְחִבְרוּ: 'הִנְרָאָה שֶׁתַּעֲמַד עִמִּי לְעֵרֵב'? אֵין מְחַשְׁיָכִין עַל הַתְּחוּם לְהִבִּיא אֶת הַבְּהֵמָה, אִם הִיָּתָה חוּץ לְתְחוּם - קוֹרָא לָהּ וְהִיא בָאָה.

ז. מְחַשְׁיָכִין עַל הַתְּחוּם לְפַקֵּחַ עַל עַסְקֵי כֶּלָה וְעַל עַסְקֵי מֵת. זֶה הַכֶּלֶל אָמַר אַבָּא שָׁאוּל: כָּל שְׂאֵנִי זַכָּאֵי בְּאַמִּירְתּוֹ רִשְׁאֵי אֲנִי לְהַחֲשִׁיף עָלָיו. וְעַל עַסְקֵי הַמֵּת לְהִבִּיא לוֹ

אֶרֶון וְתַכְרִיכִים, וְאֹמֵר לוֹ: 'אִם לֹא מְצִאתָ בְּמָקוֹם פְּלוּנִי - הֵבֵא מְמָקוֹם פְּלוּנִי'; 'אִם לֹא מְצִאתָ בְּמָנָה - הֵבֵא בְּמֵאתִים'; רַבִּי יוֹסִי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אֹמֵר: וּבִלְבָד שֶׁלֹּא יֵאמַר לוֹ סְכוּם מִקַּח.

ח. נִכְרִי שֶׁהִבִּיא חִלְלִין בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְתָּ - לֹא יִסְפּוֹד בְּהֵן אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל יִשְׂרָאֵל אַחֵר - מִתָּר. עֲשׂוֹ לוֹ אֶרֶון וְחִפְרוֹ לוֹ קָבֵר - לֹא יִקָּבֵר בּוֹ אוֹתוֹ יִשְׂרָאֵל, אֲבָל יִשְׂרָאֵל אַחֵר - מִתָּר.

ט. פְרוֹת שְׂיִצְאוּ חוּץ לְתְחוּם וְחִזְרוּ בְּשׁוּגָג - יֵאָכְלוּ. בְּמִזִּיד - לֹא יֵאָכְלוּ. רַבִּי נַחֲמִיָּה אֹמֵר: חִזְרוּ לְמִקּוֹמָן - יֵאָכְלוּ. לְמָקוֹם אַחֵר - לֹא יֵאָכְלוּ. הַחִזְרִין חֲרַשׁ שׁוֹטֵה וְקֶטָן, בֵּין לְמִקּוֹמָן בֵּין לְמָקוֹם אַחֵר - הָרִי אֵלוֹ יֵאָכְלוּ.

י. כָּלִים שֶׁשִּׁבְתּוֹ בְּעִיר, וְכֵן כָּלִים שֶׁל אַחֲרָיִם שֶׁשִּׁבְתּוֹ בְּתוֹךְ הָעִיר - הָרִי אֵלוֹ כְּאֲנָשֵׁי הָעִיר וְיִשׁ לָהֶם אֲלָפִים אָמָה לְכָל רוֹחַ, מַה שֶׁהִבִּיא נִכְרִי מְחוּץ לְתְחוּם - לֹא יִזְוֶם מִמִּקּוֹמָן.

יא. נוֹתֵנִין כָּלִי מִיִּקְרָא וְכָלִי מִתְּכוֹת עַל גְּבִי כְּרָסוֹ שֶׁל מֵת. וּפּוֹקֵקִין לוֹ אֶת נִקְבָיו, וְעָלָיו אָמַר שְׁלֹמֹה (קֹהֶלֶת יב, ו): "עַד אֲשֶׁר לֹא יִרְתַּק" וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֹמֵר: הָרוּצָה לֹא מֵץ אֶת עֵינֵי הַמֵּת בְּשִׁבְתָּ - נוֹפֵחַ יֵין בְּחוֹטְמוֹ וְנוֹתֵן שְׁמֵן בְּשֵׁנָי רִסִּי עֵינָיו, וְהֵן מִתְאַמְצִין מֵאַלְיָהֶן. וְכֵן הִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֹמֵר: אֲפִילוֹ קֶטָן בֶּן יוֹמוֹ חֵי מְחַלְלִין עָלָיו אֶת הַשִּׁבְתָּ, וְאֲפִילוֹ דוֹד מְלֶךְ יִשְׂרָאֵל מֵת אֵין מְחַלְלִין עָלָיו אֶת הַשִּׁבְתָּ, שְׁכָל זְמַן שֶׁאָדָם חֵי - עוֹסֵק בְּמִצְוֹת, לְפִיכָךְ מְחַלְלִין עָלָיו אֶת הַשִּׁבְתָּ, מֵת - בְּטַל מִן הַמִּצְוֹת, לְפִיכָךְ אֵין מְחַלְלִין עָלָיו אֶת הַשִּׁבְתָּ. וְכֵן הִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אֹמֵר: אֲפִילוֹ קֶטָן בֶּן יוֹמוֹ חֵי - אֵין מְשַׁמְרִין אוֹתוֹ, לֹא מִן הַחֲלֻדָּה וְלֹא מִן הָעֶבְכָרִים, שֶׁהַפְּלֵב רוֹאֶה אוֹתוֹ וּבּוֹרַח.

¹ כָּלִים שֶׁמְבִיאִים קְרִירוֹת, כְּגוֹן כָּלִי זְכוּכִית.

יאמר לו: 'תן לי שכרי של שבת', אלא ואמר לו: 'תן לי שכרי של עשרה ימים'.

זו לא עולין באילן, ולא רוכבין על גבי בהמה, ולא שטיין על פני המים, ולא מספקין, ולא מטפחין, ולא מרקדין ברשות היחיד, ואין צריך לומר ברשות הרבים.

מִסְכַּת עֲרוּבֵין פֶּרֶק ראשון

א. מבוי שגבוה מעשרים אמה יותר מפתחו של היכל - ימעט, כיצד עושה? מניח קורה משפת עשרים ולמטה. והרחב מעשר אמות מפתחו של היכל - הרי זה צריך למעט. כיצד ממעט? עושה לו פס וממעטו עד עשרים אמה. מבוי שיש לו צורת הפתח, אף על פי שרחב מעשר אמות - הרי זה אין צריך למעט.

ב. רבי אליעזר אומר: הכשר מבוי בלחיים. מעשה ברבי אליעזר שהלך אצל רבי יוסי בן פרידה לאובלין, ומצא שישב במבוי שאין לו אלא לחי אחד. אמר לו: בני! עשה לחי אחר. אמר לו: וכי לסותמו אני צריך? אמר לו: יסתם, ומה ראיה לשבת בכך?

ג. אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על מבוי שהוא פחות מעשר אמות, שאינו צריך כלום. על מה נחלקו? על רחב מארבע אמות ועשר אמות, שבית שמאי אומרים: לחי וקורה. ובית הלל אומרים: לחי או קורה. קורה היוצאת מכתל זה ואינה נוגעת בכתל זה. וכן שתי קורות, אחת יוצאה מכתל זה ואחת יוצאה מכתל זה, ואינן נוגעות זו בזו, פחות משלושה - אין צריך להביא קורה אחרת, שלשה - צריך להביא קורה אחרת. רבן שמעון בן גמליאל אומר: פחות מארבעה אין צריך להביא קורה אחרת. ארבעה צריך להביא קורה אחרת. וכן שתי קורות המתאימות, לא בזו כדי לקבל אריח ולא בזו כדי לקבל אריח, אם מקבלות אריח לרחבו טפח - אין צריך

ואפילו עוג מלך הבשן מת משמרים אותו מן החלדה ומן עכברים, שכל זמן שאדם חי מוראו מטל על הבריות, שנאמר (בראשית ט, ב): "וומראכם וחתכם יהיה" וגו'. מת - בטל מוראו מן הבריות.

יב. מי שהחשיך בדרך - נותן כיסו לנכרי. ואם אין עמו נכרי - מניחו על החמור. הגיע לחצר החיצונה - נוטל את הכלים הנטלים בשבת. ושאנים נטלין, מתיר את החבליים והשקים נופלים. רבי שמעון אומר: אם היה עליו שליף² מלא - נכנס תחתיו ומפרקו. במה דברים אמורים? בנכרי המכירו, אבל בנכרי שאין מכירו - מהלך אחריו עד שמגיע לביתו.

יג. איזו המראה? כל שמרביצו ועוקם את צוארו ונותן מים וכרשינין כאחד. איזהו הוא הלעטה? כל שמאכילה מעמד, ונותן מים בפני עצמן וכרשינין בפני עצמן. מהלקטין אוזין ותרגולין ויוני הרדסאות, נותנין לפניהן מים, ואין צריך לומר שמהלקטין. אין מהלקטין ליוני שוכך וליוני עליה. ולצפרין שקננו בטפיח ובבימה. ואין נותנין לפניהן מים. ואין צריך לומר שאין מהלקטין.

יד. נדרי שבת - מפירין אותן בשבת. מפני מה אמרו נדרי שבת מפירין אותן בשבת? שאם חשכה ולא הפר - אינו יכול להפר.

טו. המשמר זרעים מפני עופות, ומקשאות מפני חיות - משמר כדרך בשבת, ובלבד שלא יספק, ולא ירקד, ולא יטפיח, כדרך שעושה בחול.

טז. השוכר את הפועל לשמור לו את הפרה ולשמור לו את התינוק - לא יתן לו שכרו של שבת, לפיכך אין אחריותו עליו בשבת. אם היה שכיר שבת, שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע - נותן לו שכרו של שבת, לפיכך אחריותו עליו בשבת. לא

מבדלות זו מזו פחות משלשה - אין צריך לחי אחר. שלשה - צריך לחי אחר.

ח. כהל שצדו אחד כנוס מחברו, בין שנראה מבחוץ ושוה מבפנים, ובין שנראה מבפנים ושוה מבחוץ - נדון משום לחי. היתה קרן זוית זו יוצאה מכתל זה, וקרן זוית יוצאה מכתל זה - נדונית כלחיים. עשה לחי למבוי - אין לו אלא חצי מבוי.

ט. עושין פסין לבוריות, ארבעה דיומדין נראין כשמונה, היתה שם אבן אחת מרבעת - רואין כאלו שתחלק, ויש בה אמה לכאן ואמה לכאן - נדון משום דיומד, ואם לאו - אין נדון משום דיומד. רבי ישמעאל ברבי יוחנן בן ברוקה אומר: היתה עגלה, רואין אותה, שאם תחלק, ויש בה ששה טפחים מצד זה, וששה טפחים מצד זה, כדיומדין - נדונית כפסין.

י. וכמה יחא ביניהן? כמלא שתי רבקות של שלש שלש בקר. כמה ראשה ורבה של פרה? שתי אמות. עביה של פרה - אמה ושני שלישי אמה, שהן כעשר אמות; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: כארבע עשרה אמה. כמה הן מקרבין? כדי ראשה ורבה של פרה, וכמה הן מרחקין? אפלו כור אפלו כורים - מתר, ובלבד שירבה בפסין. רבי יהודה אומר: בית סאתים - מתר. יותר מבית סאתים - אסור. אמרו לו לרבי יהודה: אי אתה מודה בדיר, וסהר, ומקצה, וחקר, אפלו בית חמשת כורים ובית עשרה כורים שהוא מתר? אמר להם: זו מחיצה, ואלו פסין. אף זו, רצה לעשות מחיצה גבוהה עשרה טפחים - עושה. ואם רצה לרבות - ורבה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: בור שהוא בית סאתים על בית סאתים - אינו מתר. ולא אמרו להרחיב, אלא כדי ראשה ורבה של פרה בלבד.

יא. היתה גבוהה משלש רוחותיה ונמוכה מרוח אחת - רואין את הנמוך כאלו הוא פתח, ובלבד שלא יהא הנמוך יתר על הגבוהה. היתה נמוכה משלש רוחותיה

להביא קורה אחרת. ואם לאו - צריך להביא קורה אחרת, ואם לאו - צריך להביא קורה אחרת. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם מקבלות אריח לארכו שלשה - אין צריך להביא קורה אחרת, ואם לאו - צריך להביא קורה אחרת.

ד. היו שתי קורות קטנות יוצאות מן הכתל, מבדלות זו מזו, ומקבלות אריח לרחבו טפח; רבן שמעון בן גמליאל אומר: יושב לארכו שלשה טפחים.

ה. היתה אחת למעלה ואחת למטה; רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: רואין את העליונה כאלו היא למטה, ואת התחתונה כאלו היא למעלה, ובלבד שלא תהא העליונה למעלה מעשרים אמה, והתחתונה למטה מעשרה טפחים.

ו. היתה זו יוצאת מכתל זה, וזו יוצאה מכתל זה, או שהיתה יוצאת מכתל זה ואין מגעת בכתל אחר, או שהיתה רחבה מראשה אחד וקצרה מראשה אחד, אם יש שם שלשה טפחים - הרי זה צריך למעט. רבן שמעון בן גמליאל אומר: ארבעה. היתה יוצאה מכתל זה ומגעת בכתל אחר, אם גבוהה הימנו שלשה טפחים - הרי זה צריך למעט. עשויה מדרון ומקבלת אריח בנוי, אם יושב כדרכו עליה - אין צריך להגביה צד השני, ואם לאו - צריך להגביה צד השני.

ז. העושה לחיים למבוי גבוהים מן הארץ שלשה טפחים או משוכים מן הכתל שלשה טפחים - הרי זה צריך למעט. מבוי המקרה מרוח אחת, והדלה עליו את הגפן, ואת הדלעת, ואת הקסום, מרוח אחרת - אין צריך כלום. עשה לחיים למבוי גבוהין מן הארץ שלשה טפחים, או משוכין מן הכתל שלשה טפחים - הרי זה צריך למעט. אבני בנין היו יוצאות מן הכתל, ובין זו לזו ארבעה טפחים - אין צריך לחי וקורה אותו מקום. אבני גדר היו יוצאות מן הגדר

וגבוהה מרוח אחת - אין צריך לעשות מחיצה, אלא לגבוה בלבד. הִיָּה שֵׁם אֵילָן או גֵּדֵר או מחיצת הקנים - נדונין כפסים.

יב. הִיָּתָה חֲצֵר פְּתוּחָה לְבִינְיָהֶם, שְׂרָאשָׁה אַחַד נִכְנַס לְבֵין הַפְּסִין, מִתּוֹכָה לְבֵין הַפְּסִין וּמִבֵּין הַפְּסִין לְתוֹכָה - מִתֵּר לְטַלְטֵל, אָבֵל שְׂתִיִּים - אָסוּר. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרִים? בְּזִמָּן שְׂלֵא עֲרֹבוּ, אָבֵל עֲרֹבוּ - מִתֵּר. רַבִּי יְהוּדָה בֵּן בָּבַא אֹמֵר: אֵין עוֹשִׂין פְּסִין אֶלָּא לְבָאֵר הַרְבִּים בַּלְבָּד. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר: לְכָל עוֹשִׂין פְּסִין חוּץ מִבּוֹר הַיְחִיד בַּלְבָּד.

מִסְכַּת עֲרוּבֵין פָּרָק שְׁנִי

א. שִׁירָה שְׁחִנְתָּה בְּבִקְעָה וְהִקִּיפּוּהָ בְּאֲכָפִין, בְּעֵבִיטִין, בְּשִׁלְיֹפּוֹת, וּבְקִנְיִן, וּבְקוֹלְחוֹת, אָפְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲבָלִים, זֶה לְמַעַלָּה מִזֶּה - מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָה, וּבַלְבָּד שְׂלֵא יִהְיֶה בֵּין גָּמֶל לְגָמֶל כְּמֵלֵא גָמֶל, וּבֵין עֵבִיט לְעֵבִיט כְּמֵלֵא עֵבִיט, וּבֵין אֵיכּוּף לְאֵיכּוּף כְּמֵלֵא אֵיכּוּף. מִקִּיפִין בְּקָנִים, וּבַלְבָּד שְׂלֵא יִהְיֶה בֵּין קָנָה לְחִבְרוּ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, כְּדֵי שֵׁיכְנַס הַגְּדִי.

ב. נִמְצְאָתָא אֲתָהּ אֹמֵר, שְׁלֹשׁ מְדוֹת בְּמַחְצוֹת: כָּל שֶׁהָיָה פְּחוֹת מְשֻׁלוּשָׁה - צָרִיךְ שְׂלֵא יִהְיֶה בֵּין זֶה לְזֶה שְׁלֹשָׁה, כְּדֵי שְׂלֵא יִזְדַּקֵּר הַגְּדִי בְּבַת רֵאשׁ. כָּל שֶׁהָיָה שְׁלֹשָׁה, וּמְשֻׁלְשָׁה וְעַד אַרְבָּעָה - צָרִיךְ שְׂלֵא יִהְיֶה בֵּין זֶה לְזֶה כְּמֵלֵאוּ, כְּדֵי שְׂלֵא יִהְיֶה פְּרוּץ כְּעוֹמֵד. וְאִם הִיָּה הַפְּרוּץ מְרֻבָּה עַל הָעוֹמֵד - אָף כְּנִגַּד הָעוֹמֵד אָסוּר. כָּל שֶׁהָיָה אַרְבָּעָה, וּמֵאֲרַבְעָה עַד עֶשֶׂר אֲמוֹת - צָרִיךְ שְׂלֵא יִהְיֶה בֵּין זֶה לְזֶה כְּמֵלֵאוּ, שֶׁיִּהְיֶה פְּרוּץ כְּעוֹמֵד. וְאִם הִיָּה פְּרוּץ כְּעוֹמֵד, כְּנִגַּד הָעוֹמֵד - מִתֵּר. כְּנִגַּד הַפְּרוּץ - אָסוּר. וְאִם הִיָּה הָעוֹמֵד מְרֻבָּה עַל הַפְּרוּץ, כְּנִגַּד הַפְּרוּץ - מִתֵּר. נִפְרָצָה בִּיּוֹתֵר מֵעֶשֶׂר - אָסוּר. הִיָּה שֵׁם קָנִים דּוֹקְרָנִים וְעִשָׂה לָהֶם פְּאָה מְלַמְעָלָה, אָפְלוּ בִּיּוֹתֵר מֵעֶשֶׂר - מִתֵּר.

ג. שִׁירָה שְׁשֻׁרְתָּה בְּתֵל גְּבוּהָ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּבְנִקְעָה עֲמַק עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּבְגִבָּה מִקְפָּת

גֵּדֵר גְּבוּהָ עֲשָׂרָה טְפָחִים - מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָה, וּבַלְבָּד שֵׁימְלֵאוּ אֶת כָּלָהּ, וְלֹא שִׁירוּ בָּהּ בֵּית סָאתִים פְּנוּי. אִם אֵין בְּכָלָהּ בֵּית סָאתִים - מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָה, אָף עַל פִּי שְׂלֵא יִמְלֵאוּ אֶת כָּלָהּ. הִיָּתָה גְּבוּהָ מְשֻׁלְשׁ רִוְחוֹתֶיהָ, וּנְמוּכָה מְרוּחַ אַחַת - רוֹאִין אֶת הַנְּמוּךְ כְּאִלוּ הוּא פְּתוּחַ, וּבַלְבָּד שְׂלֵא יִהְיֶה נְמוּךְ יוֹתֵר עַל הַגְּבוּהָ. הִיָּתָה נְמוּכָה מְשֻׁלְשׁ רִוְחוֹתֶיהָ, וּגְבוּהָ מְרוּחַ אַחַת - אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת מַחֲצֵה אֶלָּא לְגְבוּהָ בַלְבָּד.

ד. אַחַד שִׁירָה וְאַחַד יְחִיד לְחֲבָלִים, וְמָה בֵּין יְחִיד לְשִׁירָה? יְחִיד - נּוֹתְנִים לוֹ בֵּית סָאתִים. שְׁנַיִם - נּוֹתְנִים לָהֶם בֵּית סָאתִים. שְׁלֹשָׁה - נַעֲשׂוּ שִׁירָה; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֵּין רַבִּי יוֹסִי. וְחֻכְמִים אֹמְרִים: אַחַד יְחִיד וְאַחַד שִׁירָה - נּוֹתְנִין לָהֶם כָּל צָרְפוֹ, וּבַלְבָּד שְׂלֵא יִהְיֶה בֵּית סָאתִים פְּנוּי. אַחַד שִׁירָה וְאַחַד מַחְנָה, מָה בֵּין מַחְנָה לְשִׁירָה? אֶלָּא אֵהָלִים שְׁבִשְׁיָרָה - חֲיָבִין בְּעֲרוּב. שְׁבִמַחְנָה - פְּטוּרִין מִן הָעֲרוּב. וְשֹׁאִין לָהֶם אֵהָלִים הָרִי הֵן כְּשִׁרוּיָן בְּחֻצֵר. מַחְנָה הַיּוֹצֵא לְמַלְחַמַת הָרְשׁוֹת - מִתְרִין בְּגוֹל עֲצִים יְבֵשִׁין. רַבִּי יְהוּדָה בֵּין תִּימָא אֹמֵר: אָף חוֹנוּיִן בְּכָל מְקוֹם, וּבְמְקוֹם שְׁנֵהֲרוּגוֹ - שֵׁם נִקְרָיִן.

ה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר: הַגִּבָּה וְהַקְּרָפָף שֶׁהֵם שְׁבָעִים אַמָּה וְשִׁירִים עַל שְׁבָעִים אַמָּה וְשִׁירִים, הַמְּקַפֵּת גֵּדֵר גְּבוּהָ עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְכֵן אִם הִיָּתָה אַרְבָּה יָתֵר עַל רְחוּבָה פִּי שְׁנַיִם, אָפְלוּ אַמָּה אַחַת - אֵין מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָה בְּשִׁבְתָּהּ. וְכֵן הִיָּה רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר: קְרָפָף הַסְּמוּךְ לְעִיר, וְיֵשׁ בְּאֲרָכּוֹ שְׁבָעִים וְשִׁירִים - אֵין מְטַלְטְלִין בְּתוֹכָה בְּשִׁבְתָּהּ. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: אָפְלוּ עֶשֶׂר קְרָפְפוֹת זֶה לְפָנָיִם מִזֶּה, וְהִיָּתָה אַחַת מֵהֶן בֵּית דִּירָה, או שְׁהִיָּתָה אַחַת מֵהֶן סְמוּךְ לְעִיר - מְטַלְטְלִין בְּכָלָן.

ו. בְּרַגְנִין שְׁבִשְׂדָה בֵּית סָאתִים - מִתֵּר. יָתֵר עַל בֵּית סָאתִים - אָסוּר. אָבֵל דִּיר וְסֵהָר אוּ מַקְצָה אוּ חֲצֵר, אָפְלוּ יָתֵר מִבֵּית סָאתִים -

אָחַד אֵילָן וְאָחַד כָּל בְּהֵמָה. אָבֵל בּוֹר, שִׁיחַ, וּמַעְרָה, וְגֵדֵר - מִטְּפֵס וְעוֹלָה מִטְּפֵס וְיוֹרֵד, וְאֶפְלוּ הֵן מֵאָה אִמָּה.

יא. נִתְּנוּ בַמַּגְדָּל וְנֶעַל בַּפְּנִי וְאָבֵד הַמַּפְתָּח - הֲרֵי זֶה עֲרוֹב. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּיוֹם-טוֹב, אָבֵל בַּשַּׁבָּת - אֵין עֲרוֹבו עֲרוֹב. נִמְצָא הַמַּפְתָּח, בֵּין בְּעִיר בֵּין בַּשָּׂדֶה - אֵין עֲרוֹבו עֲרוֹב. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: אִם בְּעִיר אָבֵד - עֲרוֹבו עֲרוֹב. אִם בַּשָּׂדֶה אָבֵד - אֵין עֲרוֹבו עֲרוֹב. מוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּכַנֵּי חֲצֵר וּכְנֵי מִרְפָּסַת, שֶׁגָּבּוּ אֶת עִירוֹבֵיהֶן וּנְתַנּוּהוּ בַּבַּיִת, אִף עַל פִּי שְׂדוּעֵ שְׂאִין הַמַּפְתָּח בְּמִקְוֵמוֹ - עֲרוֹבו עֲרוֹב. אָמַר רַבִּי יוֹסֵ: אֲבִטּוּלָמוֹס הַעִיד עַל סֶפֶק עֲרוֹב שֶׁכָּשֶׁר. אֵיזוֹהוּ סֶפֶק עֲרוֹב שֶׁהוּא כָּשֶׁר? עֲרַב בַּתְּרוּמָה, סֶפֶק מִבְּעוֹד יוֹם נְטִמְאָת סֶפֶק מִשְׁחָשְׁכָה נְטִמְאָת, עֲרַב בַּפְּרוֹת, סֶפֶק מִבְּעוֹד יוֹם נִתְּקַנו סֶפֶק מִשְׁחָשְׁכָה נִתְּקַנו - עֲרוֹבו עֲרוֹב. אָבֵל עֲרַב בַּתְּרוּמָה, סֶפֶק טְהוֹרָה סֶפֶק טְמֵאָה, וְכֵן בַּפְּרוֹת, סֶפֶק נִתְּקַנו סֶפֶק לֹא נִתְּקַנו - אֵין עֲרוֹבו עֲרוֹב.

מִסְכַּת עֲרוֹבִין פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אֵין אָדָם מִתְּנָה עַל שְׁנֵי דְבָרִים כְּאָחֵד. אֵלֶּא אִם בָּא חֲכָם לְמִזְרַח - עֲרוֹבו לְמִזְרַח. וְאִם בָּא חֲכָם לְמַעְרָב - עֲרוֹבו לְמַעְרָב. אָבֵל בָּא לְכָאן וּלְכָאן, לֹא בָּא לְכָאן וּלְכָאן - הֲרִינִי כְּכַנֵּי עִירִי. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִם הָיָה אָחַד מֵהֶן רַבּוֹ - יִלָּךְ אֶצֶל רַבּוֹ. שְׁנֵיהֶם רַבּוֹתֵינוּ - יִלָּךְ אֶצֶל הַרְגִיל אֶצֶּלוֹ. אִם הָיָה רְגִיל אֶצֶּל שְׁנֵיהֶם - יִלָּךְ לְאִיזָה מֵהֶן שִׁירְצָה.

ב. מִתְּנָה אָדָם עַל עֲרוֹבו, וְאוֹמַר: 'עֲרוֹבִי לְשַׁבָּת זֶה וְלֹא לְשַׁבָּת אַחֲרָת' - 'לְשַׁבָּת אַחֲרָת וְלֹא לְשַׁבָּת זֶה' - 'עֲרוֹבִי לְשַׁבָּתוֹת וְלֹא לְיָמִים טוֹבִים' - 'לְיָמִים טוֹבִים וְלֹא לְשַׁבָּתוֹת' - 'לְשַׁבָּת וְלֹא לְיָוֵם הַכְּפוּרִים' - 'לְיָוֵם הַכְּפוּרִים וְלֹא לְשַׁבָּת'.

ג. הָאוֹמֵר לְחִבְרוֹ: 'עֲרַב לִי בַתְּמָרִים, וְעֲרַב לוֹ בְּגִרוּגְרוֹת. בְּגִרוּגְרוֹת' וְעֲרַב לוֹ

מִתָּר. אֶפְלוּ בֵּית עֶשְׂרָה כּוֹרִין - מִתָּר. כָּלֵל אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר: כָּל אוֹיֵר שֶׁתִּשְׁמִישׁוּ לְבֵית דִּירָה, כְּגוֹן דִּיר, וְסֵהַר, וּמִקְצָה, וְחֲצֵר, אֶפְלוּ בֵּית חֲמִשָּׁת כּוֹרִין, אֶפְלוּ בֵּית עֶשְׂרָה כּוֹרִין - מִתָּר. וְכָל בֵּית דִּירָה, שֶׁהוּא תִּשְׁמִישׁ לְאוֹיֵר, כְּגוֹן בְּרַגְנִין שֶׁבַשְׂדוֹת בֵּית סְאִתִּים - מִתָּר. יֵתֵר מִבֵּית סְאִתִּים - אָסוּר.

ז. מְעַרְבִין בַּמַּעֲשֵׂר שְׁנֵי בִירוּשָׁלַיִם, וְלֹא בְּגִבּוּלִין, הַנוֹדֵד מִן הַכֶּפֶר - מְעַרְבִין לוֹ בֵּה. אֵימְתִי? בְּזִמְן שְׁאָמַר: 'שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֲטַעֲמֶנָּה'; וְאִם הִקְדִּישָׁה - הֲרֵי זֶה אָסוּר, שְׂאִין מְעַרְבִין בַּהֲקָדֵשׁ.

ח. אָמַר רַבִּי מֵאִיר: לֹא נִמְנָעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִלְשַׁלַּח עִירוֹבֵיהֶן בְּיַד בְּנֵיהֶם וּבְיַד בְּנוֹתֵיהֶם הַקְּטָנִים - כְּדֵי לְחַנְּךְן בַּמִּצּוֹת. אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה: מִשֶּׁם רָאִיָּה? בְּאוֹמֵר לְחִבְרוֹ: 'קָבֵל הַיִּמְנוּ', נִתְּנוּ לְקוֹף וְהוֹלִיכוּ, לְפִיל וְהוֹלִיכוּ - אֵין זֶה עֲרוֹב. וְאִם אָמַר לְאַחֵר לְקָבֵל הַיִּמְנוּ - הֲרֵי זֶה עֲרוֹב.

ט. נִתְּנוּ עַל גְּבֵי קוֹרָה בְּרִשׁוֹת הָרִבִּים שֶׁהִיא גְּבוּהָה עֶשְׂרָה טַפְחִים - עֲרוֹבו עֲרוֹב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִם הָיָה רְחִבוֹ אַרְבָּעָה - עֲרוֹבו עֲרוֹב. וְאִם לָאוּ - אֵין עֲרוֹבו עֲרוֹב. נִתְּנוּ בְּאֵילָן, לְמַעְלָה מִעֶשְׂרָה טַפְחִים - אֵין עֲרוֹבו עֲרוֹב. לְמַטָּה מִעֶשְׂרָה טַפְחִים - עֲרוֹבו עֲרוֹב, וְאָסוּר לְטָלוֹ. בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה - מִתָּר לְטָלוֹ. נִתְּנוּ בַּפְּלִפְלָה וּתְלָאָה בְּאֵילָן, לְמַעְלָה מִעֶשְׂרָה טַפְחִים - אֵין עֲרוֹבו עֲרוֹב. לְמַטָּה מִעֶשְׂרָה טַפְחִים - עֲרוֹבו עֲרוֹב, וְאָסוּר לְטָלוֹ; דְּבָרֵי רַבִּי. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: כָּל שְׂאָסוּר לְטָלוֹ - אֵין עֲרוֹבו עֲרוֹב, אָחַד הָעֲרוֹב וְאָחַד כָּל הַכְּלָיִם.

י. שְׂרָשֵׁי אֵילָן שֶׁגְּבוּהֵין מִן הָאֶרֶץ שְׁלֹשָׁה טַפְחִים, אוֹ שֵׁישׁ חָלָל תַּחְתִּיהֶן שְׁלֹשָׁה טַפְחִים, אִף עַל פִּי שֶׁצִּדּוֹ אָחַד שׁוּה לְאֶרֶץ - הֲרֵי זֶה יֹשֵׁב עֲלֵיהֶן. וְלֹא יִסְמַךְ עֲלֵיהֶן, לְפִי שְׂאִין עוֹלִין בְּאֵילָן, וְאֵין נִתְּלִין בְּאֵילָן, וְאֵין נִשְׁעָנִים בְּאֵילָן. וְלֹא יַעֲלֶה בְּאֵילָן מִבְּעוֹד יוֹם כְּדֵי שֶׁתַּחֲשֹׁךְ, וְיִשֵּׁב שָׁם כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם.

הַזְקֵן דּוֹרֵשׁ (דְּבָרִים כ, כ): "עַד רִדְתָּהּ" -
וְאִפְלוּ בַשְּׁבַת.

ז. עִיר שֶׁהִקִּיפּוּהָ נְכָרִים אֹו נֶהָר, וְכֵן סְפִינָה
הַמְטָרֶפֶת בַּיָּם, וְכֵן יַחִיד שֶׁהִיָּה נֶרְדָּף מִפְּנֵי
הַנְּכָרִים, וּמִפְּנֵי הַלְסָטִים, וּמִפְּנֵי רוּחַ רָעָה -
הָרִי אֵלוּ מַחְלָלִין אֶת הַשְּׁבַת, וּמַצִּילִין אֶת
עַצְמָן.

ח. הָרוּעִים, וְהַקֵּיצִין, וְהַבּוֹרְגָנִין, וְשׁוֹמְרֵי
פְּרוֹת, בְּזִמְן שֶׁדְּרָכָן לָלוּן בְּעִיר, אָף עַל פִּי
שֶׁחָשְׁכוּ חוּץ לַתְּחוּם - הָרִי אֵלוּ כְּאֲנָשֵׁי
הָעִיר, וַיֵּשׁ לָהֶם אֲלֵפִים אִמָּה לְכָל רוּחַ.
וּבְזִמְן שֶׁדְּרָכָן לָלוּן בַּשָּׂדֶה - אֵין לָהֶם אֲלָא
אֲלֵפִים אִמָּה בַלְבָד.

ט. מִי שֵׁישׁ לוֹ שְׁנֵי בְּתִים, וּבִינֵיהֶם שְׁנֵי
תְּחוּמֵי שְׁבַת, כִּינֵן שֶׁהַחֲזִיק בְּדֶרֶךְ - קָנָה
עָרוֹב; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. יִתָּר עַל כֵּן אָמַר
רַבִּי יוֹסֵי בֶן רַבִּי יְהוּדָה: אִפְלוּ מִצְּאוּ חֶבְרוֹ
בְּדֶרֶךְ, וְאָמַר: 'לֵין בְּפָה, עַת חֲמָה, עַת צָנָה
הוּא', לְמַחֵר מִשְׁכִּים וְהוֹלֵךְ. הַחֲזִירוּ מִן
הָעִיר - הָרִי הוּא כְּאֲנָשֵׁי הָעִיר.

י. רְשׁוֹת שְׁבַת כֶּף הוּא: עוֹמֵד אָדָם בְּמִקְוֵהוּ
וְאָמַר: 'שְׁבִיתִי בְּמִקְוֵהי', שְׁנֵאָמַר (שְׁמוֹת
טז): "שָׁבוּ אִישׁ תַּחְתִּיו"; כִּמָּה תַּחְתִּיו?
מֵלֵא קוֹמְתוֹ וּפְשׁוּט יָדָיו, גּוֹפּוֹ שְׁתֵּי אַמּוֹת,
וְאִמָּה כְּדֵי לְפָשֵׁט יָדָיו וְרַגְלָיו; דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר. וְרַבִּי יְהוּדָה אָמַר: גּוֹפּוֹ שְׁלוֹשׁ
אַמּוֹת וְאִמָּה כְּדֵי לְטוֹל חִפֵּץ מִתַּחַת
מְרַגְלוֹתָיו, וּמִנִּיחַ יָדָיו תַּחַת מְרַאשׁוֹתָיו -
זָכָה לוֹ מִקְוֵהוּ לְכָל רוּחַ, מְרַבְּעוֹת לֹא
עֲגֻלוֹת. רַבִּי חֲנִינָא בֶן אֲנָטִיגְנוֹס אָמַר:
עֲגֻלוֹת וְלֹא מְרַבְּעוֹת.

יא. הַשׁוֹבֵת בְּתֵל גְּבוּהָ עֲשָׂרָה טְפָחִים,
וּבִנְקַע עֲמָק עֲשָׂרָה טְפָחִים, וּבִגְנָה מְקַפֶּת
גְּדַר גְּבוּהָ עֲשָׂרָה טְפָחִים - מֵהֵלֶךְ אֶת כְּלָהּ
וְחוֹצֶה לָהּ אֲלֵפִים אִמָּה לְכָל רוּחַ. הַשׁוֹבֵת
בְּעִיר, אִפְלוּ גְדוּלָה כְּאֲנָטוּכֵיא - מֵהֵלֶךְ אֶת
כְּלָהּ וְחוֹצֶה לָהּ אֲלֵפִים אִמָּה לְכָל רוּחַ. עַל
גְּבָה - אֵין לוֹ אֲלָא אַרְבַּע אַמּוֹת בַּלְבָד.

בְּתַמְרִים. 'בְּמַגְדֵל' וְעָרַב לוֹ בְּשׁוּכָךְ.
'בְּשׁוּכָךְ' וְעָרַב לוֹ בְּמַגְדֵל. 'בְּבֵית' וְעָרַב לוֹ
בְּעֵלְיָהּ. 'בְּעֵלְיָהּ' וְעָרַב לוֹ בְּבֵית - אֵין עָרוּבוֹ
עָרוֹב. אָבֵל אָמַר לוֹ סֵתָם: 'עָרַב לִי' וְעָרַב
לוֹ, בֵּין בְּתַמְרִים, בֵּין בְּגִרְוֹגְרוֹת, בֵּין
בְּמַגְדֵל, בֵּין בְּשׁוּכָךְ, בֵּין בְּבֵית, בֵּין בְּעֵלְיָהּ
- עָרוּבוֹ עָרוֹב.

ד. עָרַבוּ זֶה לְצִפּוֹן וְזֶה לְדָרוֹם - זֶה מֵהֵלֶךְ
לְצִפּוֹן בְּעָרוּבוֹ שֶׁל זֶה בְּדָרוֹם, וּבְדָרוֹם
בְּעָרוּבוֹ שֶׁל זֶה בְּצִפּוֹן. אִם מַצְעוּ אֶת
הַתְּחוּם - אֵל יִזּוּ מִמְּקוֹמוֹ. עָרַב לְצִפּוֹן
וְחִזַּר וְעָרַב לְדָרוֹם - בִּטֵּל הָאֲחֲרוֹן אֶת
הָרֵאשׁוֹן. טָעָה וְעָרַב לְשֵׁתֵי רוּחוֹת, כְּמִדְּמָה
הוּא שְׁמַעְרָבִין לְשֵׁתֵי רוּחוֹת, אֹו שְׁאָמַר
לְעַבְדָּיו: 'צְאוּ וְעָרְבוּ לִי', אַחַד עָרַב עָלָיו
לְצִפּוֹן וְאַחַד עָרַב עָלָיו לְדָרוֹם - מֵהֵלֶךְ
בְּצִפּוֹן בְּעָרוּבוֹ לְדָרוֹם, וּמֵהֵלֶךְ לְדָרוֹם
בְּעָרוּבוֹ לְצִפּוֹן. וְאִם מַצְעוּ עָלָיו אֶת הַתְּחוּם
- לֹא יִזּוּ מִמְּקוֹמוֹ.

ה. נְכָרִים שֶׁצָּרוּ עַל עִירוֹת יִשְׂרָאֵל - אֵין
יוֹצְאִין עֲלֵיהֶן בְּכָלֵי זַיְנָם, וְאֵין מַחְלָלִין
עֲלֵיהֶן אֶת הַשְּׁבַת. בְּמָה דְּבָרִים אֲמֹרוּרִים?
כְּשָׁבָאוּ עַל עֶסְקֵי מָמוֹן, אָבֵל אִם בָּאוּ עַל
עֶסְקֵי נַפְשׁוֹת - יוֹצְאִין עֲלֵיהֶם בְּכָלֵי זַיְנָם
וּמַחְלָלִין עֲלֵיהֶן אֶת הַשְּׁבַת. וּבְעִיר הַסְּמוּכָה
לְסָפֵר, אִפְלוּ לֹא בָּאוּ עַל עֶסְקֵי נַפְשׁוֹת, אֲלָא
עַל עֶסְקֵי תַבַּן וְקֶשׁ - יוֹצְאִין עֲלֵיהֶן בְּכָלֵי
זַיְנָם וּמַחְלָלִין עֲלֵיהֶן אֶת הַשְּׁבַת. בְּרֵאשׁוֹנָה
הָיוּ מְנִיחִין כְּלֵי זַיְנָם בְּבֵית הַסְּמוּךְ לְחוּמָה.
פַּעַם אַחַת, הִכִּירוּ בָּהֶם אוֹיְבִים וְרָדְפוּ
אַחֲרֵיהֶם וּנְכַסּוּ לְטוֹל כְּלֵי זַיְנָם, וּנְכַסּוּ
אוֹיְבִים אַחֲרֵיהֶם, וְדַחְקוּ זֶה אֶת זֶה, וְהָרְגוּ
זֶה אֶת זֶה יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָרְגוּ אוֹיְבִים.
בְּאוֹתָהּ שַׁעָה הִתְקִינוּ - שִׁיְהוּ חוֹזְרִין
לְמִקְוֵם בְּכָלֵי זַיְנָם.

ו. מִחְנָה הַיּוֹצְאִים לְמַלְחַמַת הָרְשׁוֹת - אֵין
צָרִין עַל עִירוֹת שֶׁל נְכָרִים פַּחוֹת מִשְׁלֶשֶׁה
יָמִים קִדְּם לְשְׁבַת. וְאִם הִתְחִילוּ - אֵין
מִפְּסִיקִין וְאִפְלוּ בַשְּׁבַת. וְכֵן הָיָה שְׁמֵאֵי

טו. והתירו חכמים לבעל הבית לשלח את ערובו ביד בנו, ביד עבדו, ביד שלוחו - בשביל להקל עליו. אמר רבי יהודה: מעשה באנשי בית ממלי ובאנשי בית גוריון בארומא, שהיו מחלקין גרוגרות וצמוקין לעניים בשני בצרת, ובאין עניי כפר שיחין וכפר חנניא ומחשיכין על התחום, ולמחר משכימין ובאין.

מִסְכַּת עֲרוֹבֵין פְּרָק רַבִּיעִי

א. רבי אליעזר אומר: יום-טוב הסמוך לשבת, בין מלפניה בין מלאחריה - מערב אדם, יום אחד לצפון ויום אחד לדרום, יום אחד לצפון ויום אחד כאנשי אותה העיר. מודה רבי אליעזר, שאין מערבין חצי היום לצפון וחצי היום לדרום, שאין חולקין יום אחד. וחכמים אומרים: כשם שאין חולקין יום אחד - כך אין חולקין לשני ימים. אמר להם רבי אליעזר: אי אתם מודים במערב ברגליו ביום ראשון, שצריך לערב ברגליו ביום שני, נאכל ערובו עד שלא חשכה - אין יוצא עליו ביום השני? אמרו לו: אכל. אמר להם: הללו שני ימים הן. אמרו לו: אי אתה מודה שאין מערבין מיום-טוב לחברו? אמר להם: אכל. אמרו לו: הללו יום אחד הם. ערב ברגליו ביום ראשון - מערב ברגליו ביום שני, נאכל ערובו ביום ראשון אין יוצא עליו ביום שני; דברי רבי. רבי יהודה אומר: הרי זה חמר גמל. רבן שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומרים: ערב ברגליו בראשון - אין יוצאין עליו ביום שני. נאכל ערובו בראשון - יוצאין עליו ביום שני. מודים חכמים לרבי אליעזר, בראש השנה, כשהיה ירא שמא תתעבר - מערב אדם שני ערובין, ואומר: 'ערוב בראשון למזרח ובשני למערב, בראשון למערב ובשני למזרח, ערובי בראשון ובשני כבני עיר, ערובי בשני ובראשון כבני עיר'. ורבי יוסי אוסר, ששתי קדשות הן. אמר להם רבי יוסי: אי אתם מודים, שאם באו עדים מן

יב. הנותן את ערובו בתוך עבודה של עיר - לא עשה ולא כלום. נתנה חוץ לעבודה של עיר, אפלו אמה אחת - משתכר אותה אמה ומפסיד את כל העיר, מפני שמדת העיר עולה כלה למדת התחום. האומר: 'שביתתי על גבי אילן', על גבי הגנה - לא יותר מבית סאתים. פחות מעשרה טפחים - לא יותר מארבע אמות. ובנקע עמק מעשרה - ולא יותר מבית סאתים. פחות מעשרה טפחים - לא יותר מארבע אמות. ובגנה, מקפת גדר גבוה עשרה טפחים - ולא יותר מבית סאתים. פחות מעשרה טפחים - ולא יותר מארבע אמות. ומודד עד שמגיע לאותו מקום. בא לאותו מקום - מהלך את כלה, וחוצה לה אלפים אמה. אימתי? בזמן שהיה בתוך אלפים אמה שלו. לא היה בתוך אלפים אמה שלו - אין לו אלא ארבע אמות בלבד.

יג. האומר: 'שביתתי בצד אילן, בצד חרוב, בצד גנה' - לא אמר כלום, עד שיקנה לצפונו או לדרומו ארבע אמות. נעקר האילן, או נעקר החרוב, או נעקר הגנה, אם מכיר את מקומו - הרי זה מתר. ואם לאו - הרי זה אסור. רבי יוסי אומר: אם היו שנים, אחד מכיר ואחד שאינו מכיר, שאינו מכיר - מוסר שביתתו למכיר. זה שמכיר - אומר: 'תהא שביתתנו במקום פלוני'.

יד. האומר: 'שביתתי במקום פלוני, בשדה פלוני, במקום שאזכה בו משתחשף' - לא אמר כלום; שאין מערבין משתחשף, זו היא שאמרו: העני מערב ברגליו. אחד עני ואחד עשיר מערבין בפת, ובלבד שלא יצא חוץ לתחום, ויאמר: 'שביתתי במקום פלוני, שלא אמרו מערבין ברגל' אלא למי שבא בדרך וחשכה; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: אחד עני ואחד עשיר מערבין ברגל, לא יצא עשיר חוץ לתחום ויאמר: 'שביתתי במקומי'; וזה הוא עקרו של ערוב.

הַמִּנְחָה וְלַמַּעֲלָה שְׁנוּהֲגִין אוֹתוֹ הַיּוֹם קֹדֶשׁ וְלַמַּחֲרָק קֹדֶשׁ?!

ב. כִּיצַד, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: מִתְּנָה אָדָם עַל הַכֹּלְכֵלָה בְּיוֹם-טוֹב רֵאשׁוֹן וְאוֹכְלָה בְּיוֹם-טוֹב שֵׁנִי. הָיוּ לִפְנֵינוּ שְׁתֵּי כִלְכָלוֹת שֶׁל טַבַּל, וְאוֹמַר: 'אִם הַיּוֹם חוֹל וְלַמַּחֲרָק קֹדֶשׁ - תִּהְיֶה זֶה תְּרוּמָה עַל זֶה, וְאִם הַיּוֹם קֹדֶשׁ וְלַמַּחֲרָק חוֹל - אֵין בְּדַבְּרֵי כְלוּם,' וְקוֹרֵא עֲלֶיהָ שֵׁם וְאוֹכְלָה, וְכֵן רַבִּי יוֹסִי אוֹסֵר בְּשֵׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גְּלוּיּוֹת.

ג. כִּיצַד מַעֲבְרִין אֶת הָעָרִים? אַרְכָּה כְּמוֹת שְׁהִיא, עֲגוּלָה - עוֹשִׂין לָהּ זְוִית. מֵרַבְעַת - אֵין עוֹשִׂין לָהּ זְוִית. הֵיתָה רַחְבָּה מֵצַד אֶחָד וְקִצְרָה מֵצַד אַחֵר - רֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלוֹ הִיא שְׁוָה. הֵיתָה בֵּית אֶחָד יוֹצֵא כְּמִין פְּגוּמִין, אוֹ שְׁנֵי בְּתִים יוֹצֵאִין כְּמִין פְּגוּמִין - רֹאִין כְּאִלוֹ חוֹט מִתּוֹחַ עֲלֵיהֶן, וּמוֹדְדִין מִמֶּנּוּ וְלֵהֲלֵן אֲלֵפִים אִמָּה. הֵיתָה עֲשׂוּיָה כְּמִין קֶשֶׁת אוֹ כְּמִין גַּם - רֹאִין אוֹתָהּ כְּאִלוֹ הִיא מְלֵאָה בְּתִים וְחִצּוֹת, וּמוֹדְדִין מִמֶּנּוּ וְלֵהֲלֵן אֲלֵפִים אִמָּה.

ד. הֵיחָה בֵּית אֶחָד יוֹצֵא הֵימְנָה כְּמִין פִּיגְמִים לְרוּחַ אֶחָד, רֹאִין כְּנִגְדוֹ כְּאִלוֹ מְלֵא בְּתִים וְחִצּוֹת - מֵרַבִּיעַ כְּנִגְדוֹ וּמוֹדְדִין הֵימְנֵוּ לֵהֲלֵן אֲלֵפִים אִמָּה. הָיוּ שְׁנֵי בְּתִים יוֹצֵאִין הֵימְנֵוּ כְּמִין שְׁנֵי פִיגְמִין לְשְׁתֵּי רוּחוֹת, רֹאִין כְּנִגְדָן כְּאִלוֹ הֵן מְלֵאִין בְּתִים וְחִצּוֹת - מֵרַבִּיעַ כְּנִגְדָן וּמוֹדְדִין מֵהֵן אֲלֵפִים אִמָּה.

ה. בָּא לְרַבְעָה - מֵרַבְעָה בְּרַבּוּעַ עוֹלָם. נוֹתֵן צְפוּנָה לְצִפּוֹן הָעוֹלָם וְדְרוּמָה לְדְרוּם הָעוֹלָם. וְסִימְנָן: עֲגֵלָה בְּצִפּוֹן וְעֶקְרֵב בְּדְרוּם. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר: אִם אֵינוּ יָכוֹל לְרַבְעָה בְּרַבּוּעַ שֶׁל עוֹלָם - יְרַבְעָה כְּמִין תְּקוּפָה, כִּיצַד? חֲמָה יוֹצֵאת בְּיוֹם אַרְוֶף וְשׁוֹקַעַת בְּיוֹם אַרְוֶף - זֶה הוּא פְּנֵי צִפּוֹן. חֲמָה יוֹצֵאת בְּיוֹם קֶצֶר וְשׁוֹקַעַת בְּיוֹם קֶצֶר - זֶה פְּנֵי דְרוּם. תְּקוּפַת נִיסָן וְתְקוּפַת תְּשֵׁרִי, חֲמָה יוֹצֵאָה בְּחִצֵּי מִזְרַח וְשׁוֹקַעַת בְּחִצֵּי מַעֲרָב, שְׁנֵאמַר (קִהְלַת א, ו): "הוֹלֵךְ אֶל דְרוּם וְסוֹבֵב אֶל צִפּוֹן". "הוֹלֵךְ אֶל דְרוּם" -

בְּיוֹם, "וְסוֹבֵב אֶל צִפּוֹן" - בְּלִילָה. "סוֹבֵב סוֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ" - אִלוֹ פְּנֵי הַמִּזְרָח וּפְנֵי הַמַּעֲרָב, פְּעָמִים מֵהַלְכָתָן וּפְעָמִים מִסְבָּכָתָן.

ו. אִלוֹ שְׁמַתְעַבְרִין עִמָּה: נִפְשׁ שֵׁישׁ בֶּהָ אַרְבַּע אֲמוֹת עַל אַרְבַּע אֲמוֹת וְהַגָּשֵׁר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: כְּתָלִים וְזִיזִין מִתְעַבְרִין עִמָּה, וְהַגָּשֵׁר וְהַקֶּבֶר שֵׁישׁ בֶּהֶן בֵּית דִּירָה, וּבֵית הַכְּנֶסֶת שֵׁישׁ בֶּהָ בֵּית דִּירָה לְחִזָן, וּבֵית עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים שֵׁישׁ בֶּהָ בֵּית דִּירָה לְמִשְׁרְתֵיהָ. וְהָאוּרִיּוֹת וְהָאוֹצְרוֹת שֶׁבְּשִׁדּוֹת וְיֵשׁ בֶּהֶן בֵּית דִּירָה. וְהַבּוֹרְגָנִין שֶׁסְּבִיבָה, וְהַבֵּית שְׁבִים - הָרִי הֵם מִתְעַבְרִין עִמָּה. וְאִלוֹ שְׁאִין מִתְעַבְרִין עִמָּה: נִפְשׁ שְׁנַפְרָצָה מִשְׁתִּי רוּחוֹתֶיהָ אֵילָף וְאֵילָף, וְהַגָּשֵׁר וְהַקֶּבֶר שְׁאִין לָהֶם בֵּית דִּירָה, וּבֵית הַכְּנֶסֶת שְׁאִין לָהֶם בֵּית דִּירָה לְחִזָן, וּבֵית עֲבוֹדַת כּוֹכְבִים שְׁאִין לָהּ בֵּית דִּירָה לְמִשְׁרְתֵים. וְהָאוּרִיּוֹת וְהָאוֹצְרוֹת שֶׁבְּשִׁדּוֹת שְׁאִין לָהֶם בֵּית דִּירָה. וּבּוֹר, וְשִׁיחַ, וּמַעְרָה, וְגֵדֵר, וְשׁוֹבֵךְ שְׁבַתוּכָה, וְהַבֵּית שֶׁבְּסִפְיָהּ - אֵין אִלוֹ מִתְעַבְרִין עִמָּה.

ז. כִּמָּה יֵהִיו מְקַרְבוֹת לְעִיר וְיֵהִיו מִתְעַבְרִין עִמָּה? שְׁבַעִים אִמָּה וְשִׁירִים עַל שְׁבַעִים אִמָּה וְשִׁירִים, שֶׁהֵן מֵאָה וְאַרְבַּעִים וְאַחַד וְשִׁלִּישׁ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר: שִׁירִים הוּא דְבָר מְעַט, וְלֹא נִתְּנוּ חֻכְמִים שְׁעוֹר. כִּמָּה הֵן שְׁבַעִים אִמָּה וְשִׁירִים עַל שְׁבַעִים אִמָּה וְשִׁירִים? הֵן בֵּית סְאֵתִים כְּחֶצֶר הַמִּשְׁכָּן.

ח. הֵיחָה מוֹדֵד, וְהֵגִיעַ הַמְּדָה לְבֵית - אֶפְלוֹ בֵּית לְפָנִים מִן הַבַּיִת, אֶפְלוֹ מְגֵדֵל לְפָנִים מִן הַמְּגֵדֵל - מְכַנִּיסִן לְאַמְצַע, וּמֵרַבִּיעַ כְּנִגְדָן, וּמוֹדְדִין כְּנִגְדוֹ וְלֵהֲלֵן אֲלֵפִים אִמָּה. הֵיחָה מוֹדֵד, וְהֵגִיעַ הַמְּדָה לְמַעְרָה - אֵין מְכַנִּיס אֶת כָּל הַמַּעְרָה אֶלָּא מְכַנְגֵד פֶּתַחָה שֶׁל מַעְרָה. אַחַת מַעְרָה וְאַחַד מְגֵדֵל. מַה בֵּין מַעְרָה לְמְגֵדֵל? גַּג הַמַּעְרָה הָרִי הוּא כְּאַרְץ, וְגַג הַמְּגֵדֵל הָרִי הוּא כְּעִיר. בְּמָה דְבָרִים אֲמוּרִים? בְּמִדַּת הָעֵבֹר, אֲבָל בְּמִדַּת הַתְּחוּם, אֶפְלוֹ כְּלָתָה מִדְּתוֹ בְּחִצֵּי בֵיתוֹ - אֵין לוֹ אֶלָּא חִצֵּי בֵיתוֹ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן:

יכולני אני, שיהו עולין מטבריא לצפורי, ומצור לצידון, מפני מערות ומגדלות שביניהם.

ט. המודד, מודד חוץ לקרפיפה של עיר, לכל עירות נותן קרפף; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לא אמרו קרפף אלא בין שתי עירות. אם יש לזו שבעים אמה ושירים ולזו שבעים אמה ושירים - מכניסם לאמצע ומרבע כנגדן, ומודד ממנו ולהלן אלפים אמה. היו שלשה מגדלים, והאמצעי מבלע ביניהן, אם אין בין שנים החיצונים מאה וארבעים ואחד ושליש - מכניסן לאמצע ומרבע כנגדן, ומודד ממנו ולהלן אלפים אמה. היו עשויין שורות ואחרות ביניהם, אם אין בין שורה החיצונה וביניהם מאה וארבעים ואחד ושליש - מכניסן לאמצע, ומרבע כנגדו, ומודד ממנו ולהלן אלפים אמה.

י. מרבע את העיר ועושה אותה כמין טבלא מרבעת, וחוזר ומרבע את התחומין ועושה אותה כמין טבלא מרבעת, וכשהוא מודד, לא ימדוד מאמצע הקרן אלפים אמה, מפני שהוא מפסיד את הזוית, אלא מביא טבלא מרבעת שהיתה אלפים אמה על אלפים אמה, ומניחה בקרן באלקסונה, נמצא, העיר משתכרת ארבע מאות אמות לכאן וארבע מאות אמות לכאן. נמצא, תחומין משתכרין ארבע מאות אמות לכאן וארבע מאות אמות לכאן. נמצא, העיר והתחומין משתכרין אלף ומאתים אמה לכאן ואלף ומאתים אמה לכאן.

יא. כיצד מקדרין בהרים? התחתון כנגד לבו, והעליון כנגד פרסותיו, מקדיר ועולה, מקדיר ויורד, רואה את ההר כאלו בקוע לפניו; דברי רבי. וחכמים אומרים: אין מקדרין בהרים. היו לפניו הר ומישור - מודד את המישור ומניח את ההר, ונשכר הר וגאות. מודד את הגאות ומניח את ההר ונשכר.

יב. היה מודד והגיע המדה לגיא, אם יכול להבליע בחבל של חמשים אמה - מבליעו. ואם לאו - חוזר למקום שהוא יכול להבליעו. ומבליעו וצופה וחוזר למדתו. אם היה גיא מעקם ואין יכול להבליעו - מקדיר ועולה, מקדיר ויורד, וצופה וחוזר למדתו. היה מודד והגיע המדה לכתל, אין אומרים: יקב את הכתל, אלא אומד הכתל, וצופה, וחוזר למדתו, ומודד. אחד מודד בחבל ואחד צופה בעיניו, בין בהר, בין בים, בין במישור, אחד מדת העבור ואחד מדת התחום, אלא שבמדת התחום מודד בחבל.

יג. אין מודדין, לא בחוט, ולא בגמי, אלא במשיחה. והמודד - מותח בכל כחו. מדר והלך, וכא אחד ואמר: 'עד פאן תחום שבת' - נאמן. מעשה בזקן אחד רועה שבא לפני רבי ואמר לו: 'זכור הייתי שהיו בני מגדל גדר ועדרים יורדים לחמתה, עד חצר החיצונה הסמוכה לגשר; והתיר רבי שיהיו בני מגדל יורדין לחמתה עד חצר החיצונה סמוכה לגשר. ועוד התיר רבי שיהיו בני גדר יורדין לחמתה, ואין בני חמתה יורדין לגדר.

<p>10</p> <p>ראשון Sunday</p>	<p>כז</p> <p>27</p>	<p>3rd Day of Chanukah</p> <p>עלות השחר _____ 5:56 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:52 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:51 שקיעה _____ 4:28 בבלי: בבא קמא לח • ירושלמי: ביכורים י • תוספתא: שבת טז ב"ר: משלי ה-ו • רמב"ם: גירושין א</p>
<p>11</p> <p>שני Monday</p>	<p>כח</p> <p>28</p>	<p>4th Day of Chanukah</p> <p>עלות השחר _____ 5:57 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:53 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:51 שקיעה _____ 4:28 בבלי: בבא קמא לט • ירושלמי: ביכורים יא • תוספתא: שבת יז ב"ר: משלי ז-ח • רמב"ם: גירושין ב</p>
<p>12</p> <p>שלישי Tuesday</p>	<p>כט</p> <p>29</p>	<p>5th Day of Chanukah</p> <p>עלות השחר _____ 5:58 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:53 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:52 שקיעה _____ 4:28 בבלי: בבא קמא מ • ירושלמי: ביכורים יב • תוספתא: שבת יח ב"ר: משלי ט-י • רמב"ם: גירושין ג</p>
<p>13</p> <p>רביעי Wednesday</p>	<p>א</p> <p>1</p>	<p>6th Day of Chanukah</p> <p>עלות השחר _____ 5:58 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:54 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:52 שקיעה _____ 4:28 בבלי: בבא קמא מא • ירושלמי: ביכורים יג • תוספתא: ערובין א ב"ר: משלי יא-יב • רמב"ם: גירושין ד</p>
<p>14</p> <p>חמישי Thursday</p>	<p>ב</p> <p>2</p>	<p>7th Day of Chanukah</p> <p>עלות השחר _____ 5:59 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:54 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:53 שקיעה _____ 4:29 בבלי: בבא קמא מב • ירושלמי: שבת א • תוספתא: ערובין ב ב"ר: משלי יג-יד • רמב"ם: גירושין ה</p>
<p>15</p> <p>ששי Friday</p> <p>Candle Lighting 4:11 הדלקת הנרות</p>	<p>ג</p> <p>3</p>	<p>8th Day of Chanukah</p> <p>עלות השחר _____ 6:00 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:55 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:54 שקיעה _____ 4:29 בבלי: בבא קמא מד • ירושלמי: שבת ב • תוספתא: ערובין ג ב"ר: משלי טו-טז • רמב"ם: גירושין ו</p>
<p>16</p> <p>שב"ק Shabbos</p> <p>הפטרה: וקץ שלמה זמן מוצש"ק 5:42 Shabbos Ends</p>	<p>ד</p> <p>4</p>	<p>מקץ</p> <p>עלות השחר _____ 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:56 סו"ז תפלה - מג"א _____ 9:54 שקיעה _____ 4:29 בבלי: בבא קמא מד • ירושלמי: שבת ג • תוספתא: ערובין ד ב"ר: משלי ז-יח • רמב"ם: גירושין ז</p>

דורכ'ן צינדען חנוכה לייכט און שבת לייכט, איז מען זוכה צו קינדער תלמידי חכמים.

(ספר המדות אות בגים סקן ג"ד)